

STRIPSCHRIJFT

388 19/03/82

Nummer 156

Prijs f 5,25

Verschijnt maandelijks

Nieuwe Nederlanders!

Paul Teng

Dick Briel

Red Rat

Gezellig en Leuk

Prutswerk

Oude nummers Stripschrift

Deze zijn nog steeds verkrijgbaar tegen de oorspronkelijke prijs. Vul de antwoordkaart in het hart van het blad in.

- 19 (f2,25): Kabouterstrips, Paulus de Boskabouter nr. 14
- 55/56 (f3,75): Special Peter de Smet de oer-Generaal, Fulco en de Miesmannetjes (uit 't Kapoentje).
- 65 plus (f4,25): Interview Tibet, Rik Ringers leidt de dans (1955); Chick Bill; Tina; Jay Linch door Evert Geradts; De wonderen van Mu.
- 66 (f2,25): Interview Franquin, Guust Flater, The Spirit van Wil Eisner, Dick Matena (over de Macaroni's); De wonderen van Mu.
- 68/69 (f3,75): Marten Toonder-story Tom Poes en de schoonschijners Akim en Tarzan-pulpuitgaven; De wonderen van Mu.
- 70 (f2,25): Marten Toonder 2 (Panda, Toonder-studio's); Jan van Haastere; De wonderen van Mu; Tom Poes en de Schoonschijners.
- 74 (f2,95): Zuiptor, Uco Egmond, Raymond Macherot (Chlorophyl. Poezekat); Domien ten Berge, Marten Toonder; professor Pi...
- 75/76 (f4,25): Peter O'Donnell, Modesty Blaise; Willy Lohmann, Kraaienhove persiflage...
- 77 (f2,95) Special Gerrit Stapel, Mijn vriend Andries; Aart Clerkx.
- 78 (f2,95): Daan Jippes, Intercity Incident; interview 'Forest Bud' Sagerdorp Popeye; Modesty Blaise.
- 79 (f2,95) Jules Feiffer; Moem; Piet Wijn De Moorse Tovenaar; Tintin et moi
- 80 (f2,95): Robbedoes, Fournier, The Hulk; De Tovenaar van Fop; De Moorse Tovenaar van Piet Wijn...
- 81/82 (f4,25): Special Peyo, Smurfen; Depuis tekenaars; Tilieux en een Felix-herdruk
- 83 (f2,95): Sjors en Pep (nu Eppo); Lorient; Dick Bos reclamestrip Glas-hard.
- 85 (f2,95): Professoren in het Europese beeldverhaal (Zonnebloem, Barabas Adhemar, Sickbock, Pril-wytskofsky, Kalker, Lupardi); Patty Klein, stripscenario's; Dick Bos...
- 86 (f2,95): inhoudsopgave van Stripschrift nr. 49/50 t/m 84; Eddy Paape, SDCN...
- 87 (f2,95) Bert Bus, herdruk Nitokris, kartoonrubriek Ong-gezien, Toni Ungerer, Simpelman, Lucky Luke, LL-persiflage.
- 88 (f2,95): Ridderspecial; Prins Valiant, De Rode Ridder, Vlaamse Ridderschap, Bob de Moor. Prins Valiant-persiflage, Wood, Tarzoon.
- 89 (f2,95): Uitgeverij Casterman, Jacques Martin, Jacques Tardi, in de voetsporen van Jules Verne, Tardi-oorlogstrip, Kuifje en de Picaro's, de 4 Helden, Craenhals, Kresse.
- 90/91 (f4,60): Disney-special met Art Babbitt, Floyd Gottfredson, Barks index, Fantasia, Donald Duck weekblad, Mickey Mouse- Donald Duck, een Bill Elder-persiflage, MM als oorlogsvrijwilliger.
- 92 (f2,95): De auto in de strip, Jean Graton's Michel Vaillant, Julie Wood, MV strip, Strip en werkelijkheid bij MV, en Van strijd tot strip, Wim van Wieringen.
- 93 (f2,95): herdrukken Pogo, Walt Kelly, Paulus de boskabouter, Toonder's Magister Hocus Pas, Jan Gerhard Toonder: De stripkunst van Marten Toonder. Ongezien: kartoen Yrrah uit VN.
- 94/95 (f3,60): 2000 nummers Robbedoes-weekblad, hoofdredakteur Karel Cavens, de geboorte van Robbedoes in herdruk... Robbedoes index t/m nr. 2000; de dertigste verjaardag van het weekblad Kuifje, Pogo.
- 96 (f3,25): Jijé-special interview, Pologologie, Jan Gerhard Toonder en Lo Hartog van Banda, Frans-nieuws: La France Oh la la.
- 97 (f3,25): Keizerstrip Trigie tekenaar Don Lawrence, Verdwenen Kuifjes door Har Brok teruggevonden, Selby Kelly weduwe van Pogo-tekenaar Walt.
- 98 (f3,25): documentatie-nummer, Strips in de dertiger jaren, Herman Pieter de Boer: De Toverwereld van Doe mee. Mr. van Veen: De relatie kinderpretstripverhaal., Tripje, Gerrit Theodoor Rotman, George van Raemdonck, Bulletje en Boonestaak Soete suikerbollen van W.G. van de Hulst en Zn, Thijs IJs, Toonder's eerste beer... Barrend Servet over Gijsje Goochem GG.
- 101 (f3,95): Scenaristen special, Greg, Jacques Lob, Jean Michel Charlier, Pierre Dionnet; Blueberry, Pogo-persiflage door Wallace Wood/Harvey Kurtzman 66-ste en laatste Eric de Noorman-verhaal: De eerloze krijg.
- 102/103 (f3,95): Kuifje weekblad, E.P. Jacobs, Bob de Moor en Claude Auclair, Lombard uitgaven, Henk J. Meyer, Rik Ringers, Eric de Noorman: De eerloze krijg.
- 104 (f3,95): Subliem omslag van Joost Swarte en interview door Herman Pieter de Boer, verslag Kartoenaal, Hollandse Stripschool, Pogo-herdruk, De eerloze krijg.
- 105 (f3,95): 'Duckman' Carl Barks herdruk van een van zijn eerste Donald Duck verhalen, Daan Jippes; tien jaar Het Stripschap Tante Lenny, Pogo en Eric de Noorman.
- 106 (f4,95): Hugo Prattnummer, Luck Star O'Hara, VNU-story III, jaarlijkse stripdoorsnede, Pogo, Eric de Noorman.
- 107/108 (f4,95): kapitein Rob, Pieter Kuhn, kapitein Robmusical, Evert Werkman, Eric de Noorman en Smurfen...
- 109/110 (f4,95): Eppo-special, Henk Kuipers (Franka), Bert Bus, René Follet, Peer en Uco, De VNU-story IV, kritiek op vooroordelen strips, Kuifje in Zwitserland, Pogo en Eric de Noorman...
- 111 (f4,25): Stripproduktienummer: ontstaan van strips, tekenwerk (door Matena) scenario, lettering, inkt, inkleuring, merchandising en syndication. Kapitein Rob, Pogo en Eric de Noorman...
- 112/113/114 (f5,95): detectivestrips, Eisner en zijn Spirit, The Shadow, Schlomo Raven, Jack Palmer (Pétillon), Loro, Jess Long, Detectivefilms, Eric de Noorman.
- 115 (f4,25): Strips en politiek, Willem, Peter van Straaten, Behrendt, Crumb, Eric de Noorman.
- 116 (f4,95) Centsprenten en strips, Ben van Voorn en Piet van Elk, Alain Saint-Ogan, Toonder en Piets Bassie, Chantal Montellier, Martin Lodewijk en Eric de Noorman.
- 117/118 (f6,50): Interview Blanc-Dumont, Jijé-polemiek, inhoudsopgave Stripschrift nrs. 85-117/118, redactionele Top 20, 1978, een boekenspecial, Pogo afsluiting, Eric de Noorman.
- 119 (f4,95): Lucky Luck, Morris en Goscinnny, De Ballade van de Daltons, 50 jaar Kuifje, Marketing van Stripschriften op de Nederlandse markt...
- 120 (f4,95): Science Fiction met Le-loup, Arman en Ilva, Dick Matena en Enki Bilal.
- 121 (f4,95): Berni Wrightson, de horrorstrip op zijn best. De striphan-
- del. De Stripkatalogus.
- 122/123 (f6,50): Willy Vandersteen, Jerom, De blauwe reeks, Suske en Wiske wegwijzer.
- 124 (f4,95): Palacios, strips op z'n Spaans, Noel Sickles, Stichter v.d. Caniffschool.
- 125 (f4,95): Cuvelier-nummer met artikelen en herdruk, Pogo etc.
- 126/127 (f6,50): De strips van Claire Bretécher, Ralph Bakshi, de animatieman.
- 128 (f4,95): Guido Crepax en Valentinna.
- 129/130 (f6,50): Al Capp (1909-1979), Li'l Abner, Vakbond voor striptekenaars, Jacques Tardi.
- 131 (f4,95): Dick Tracy, The Studio, Jeff Jones, Mike Kaluta, Berni Wrightson.
- 132 (f4,95): Engelse dagbladstrips: Andy Capp, Jeff Hawke, Garth, Jane, The Perishers, Romeo Brown.
- 133 (f4,95): Joost Swarte, Droomprijsvraag, Rose, Enquête.
- 134 (f4,95): Beeldverhaal in de oorlog, Het beest is dood, Striphelden trekken ten oorlog.
- 135/136 (f6,50): Willy Vandersteen artikelen, Klasseke strips uit Sprint, Blueberry, Jordaan.
- 137 (f4,95): De kleine uitgevers, Rijperman, Yendor en Espee, De Vrije Balloen 5 jaar, Uderzo drinkt toverdrank.
- 138 (f4,95): De familiestrips: Familie Snoek, Blondie, familie Doorzon, Jan, Jans en de kinderen, Prins Valiant.
- 139/140 (f6,50): Theo van den Boogaard, Martin Lodewijk, Zweedse Strips.
- 141 (f4,95): Daan Jippes naar Disney Studio's, Rostrom, Minitoe, Kapitein Rob + Romeo Brown.
- 142 (f4,95): Droomprijsvraag, Dick Matena's witte kerst, The Empire strikes back, Indeks, Top-twintig.
- 143 (f4,95): Amsterdam in strips, Kuifje voor het Amsterdamse gerecht, Lucca 14, Del Castillo.
- 144 (f4,95): 1984, Ravian, Stripalbumkopers onderzocht, Prikkebeen.
- 145 (f4,95): Frank Frazetta's Fantastische Wereld, 25 jaar Yrrah, Enki Bilal, Mort Walker: Sam's Strip.
- 146/147 (f6,50): Floc'h, Dominique Hé, Terug naar de Klave Lijn.
- 148 (f4,95): Robert Gigi, Scarlett Dream, Het gezicht van Eppo.

(Advertentie)

Voor 'n tientje..

krijgt u het debuutalbum van jonge Nederlandse tekenaars thuisgestuurd.

Mis deze kans niet, want de gesigeneerde oplage is beperkt. Bovendien steunt u talent van eigen bodem.

In april start deze debuutreeks. Stort op giro 2082249

Stichting Uitgeverij Beeldspraak,
Lange Hezelstraat 113a
Nijmegen 6511 CG

(Advertentie)

STRIPWINKEL 'OMBROSIUS' AMSTERDAM

Oostenburgergracht 69 – Tel. 020-224680

Gesp. in stripweekbladen

Molukkenstraat 86 – Tel. 020-945969

Gesp. in Ned. en Eng. Comics

Ook een uitgebreid Antiquariaat.

STRIPSCHRIFT

nr. 156 – 16e jaargang, februari 1982

Uitgegeven door Vonk/Uitgevers B.V. voor Het Stripschap, Nederlands Centrum voor Belangstellenden in Strips, goedgekeurd bij K.B. 30 sept. 1968.

Redactie: Postbus 15268, 1001 MG Amsterdam (020-250975).

Uitgever: Vonk/Uitgevers B.V., Postbus 420, 3700 AK Zeist, tel. 03404-52292 (ná 17.00 uur: 030-791496), telex 70042.

Advertenties: Vonk/Uitgevers B.V., Postbus 420, 3700 AK Zeist, tel. 03404-52292, tst. 24.

Klachten over bezorging, adreswijzigingen en inlichtingen over abonnementen uitsluitend via Postbus 420, 3700 AK Zeist.

Redactie: Hans van den Boom, Kees de Bree, Har Brok, Jac Drewes, Rob van Eijck, Hans Frederiks.

Vaste medewerkers: Wim van Helden, Rob Møhlmann, Nico Noordermeer, Ernst Pommerel, Jan Smet, Albert Tol, Hennie Wesseling, Peter de Raaf, Mat Schifferstein, Rein van Willigen.

Omslag: Raket

Omslagontwerp: Hans Frederiks

Lay-out: Ad Vredenduin.

Stripschrift is verkrijgbaar:

- via een lidmaatschap/abonnement à f 55,—, Postgiro 1513000 of bankrekening 42.11.38.114, beide t.n.v. Het Stripschap te Amsterdam.
- via een abonnement (jan. t/m dec.) à f 45,— (buitenland f 54,50)
- via een CJP-abonnement à f 40,50
- losse nummers (ook verkrijgbaar in de boekhandel) à f 5,25. Dubbele nummers f 7,—, Postgiro 209948 t.n.v. 'Stripschrift' te Zeist.

Houders van een CJP-paspoort dienen zich via hun CJP-buro op te geven.

Lopende (bestaande) abonnementen kunnen eerst worden omgezet in het komende kalenderjaar.

Abonnementen op Stripschrift, opgegeven in de loop van een kalenderjaar, omvatten alle in de desbetreffende jaargang te verschijnen nummers.

Distributie voor België: Standaard Uitgeverij, Postbus 212, Belgiëlei 147a, 2000 Antwerpen, tel. 031/39.59.00.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Stripschrift en auteurs.

De verantwoordelijkheid voor de geplaatste artikelen berust bij de auteurs.

ISSN NR. 0165-845

Druk: Vonk Zeist.

Redactioneel

Eigen haard is goud waard, Oost west thuis best, Zoals het klokje thuis tikt tikt het nergens, Ons kent ons. Dit nummer gaat dus over Nederlandse striptekenaars, auteurs die aan de weg timmeren door hun produkten.

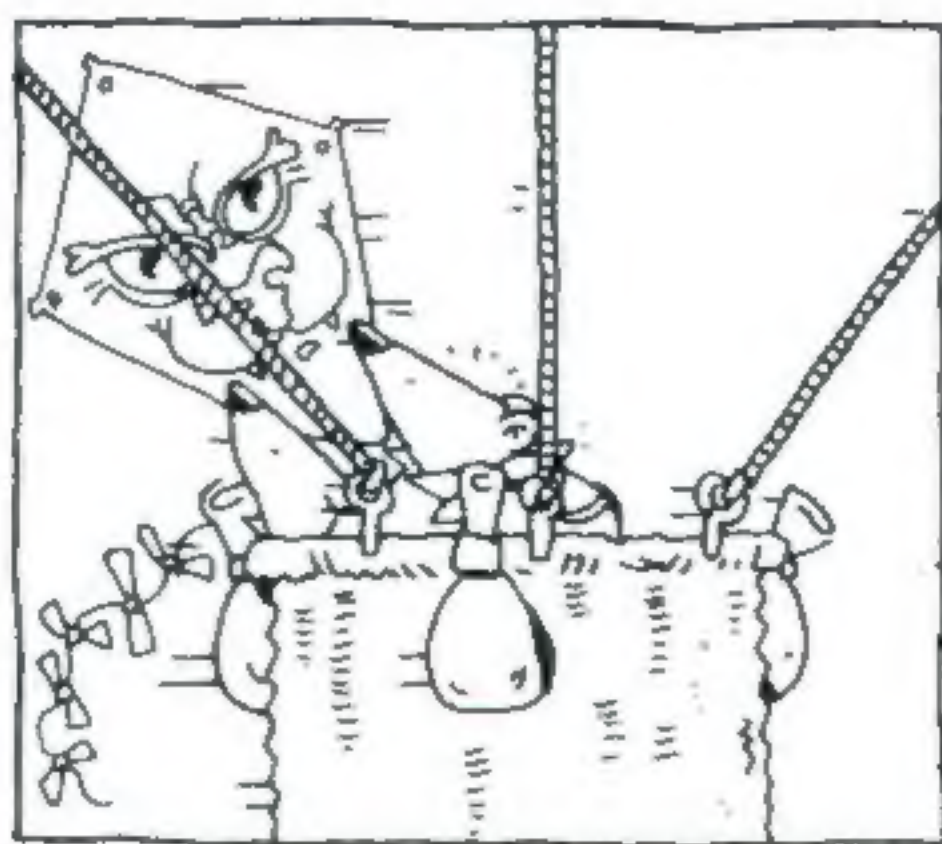
Ondanks het feit dat de redactie als richtlijn hanteert uitsluitend de dubbelnummers als themanummers te gebruiken zult ook u constateren dat de inhoud van dit nummer te brengen valt onder de noemer 'veelbelovend of zojuist doorgebroken Nederlands talent'. Dat is niet erg, omdat we daar niemand geweld mee aandoen, maar door die schijn van 'themanummer' passeren we natuurlijk een aantal auteurs, die zonder enig probleem ook aan de orde hadden kunnen komen. Dat laatste hebben we in onze oren geknoopt (bij voorbaat) en de bedoeling is dat we voortaan per nummer plaats inruimen voor stripmakers die nu nog ontbreken. We willen best voorop lopen, maar dan zouden we Stripschrift uitsluitend kunnen vullen met debuten, jong talent, gratis aangeboden strips enz. We houden het wel in de gaten, onder andere door uw suggesties, maar het blijft natuurlijk oppassen: als we per taalgebied of land veelbelovende beginnelingen zouden willen coveren, zou ons beperkte aantal pagina's daardoor compleet gevuld zijn. (H.B.)

In dit nummer:

'Oberon had ook een containerbedrijf kunnen zijn!', oftewel *Kraken in Nederland*, een interview met Raket (Red Rat) door Har Brok en Hans Frederiks

4

Herdruk uit Geis gaat op reis, door Raket

8

'Zij maakten Ouwe Troep', een interview met Gezellig en Leuk door Rob van Eijck met bibliografie

11

Donald Duck, een nooit gepubliceerde aflevering door De Jong en Windig

15

Prutswerk, Hans van den Boom en Jac Drewes in gesprek met Gerrit de Jager

19

'Professor Palmboom en de vermoorde onschuld', Kees de Bree schept klaarheid in het fenomeen Dick Briel

24

Neerlands enige westernstripauteur Paul Teng geïnterviewd door Kees de Bree

27

Nieuws, met als gloednieuwe Nieuwsreporter Peter de Raaf

30

Stripschapspagina; Postriptum

34

Sommaire:

Dans ce numéro quelques articles concernant des artistes jeunes Hollandaises: le collectif RAKET avec son 'krakers'-B.D. RED RAT, le duo OUWE TROEP ou GEZELLIG EN LEUK, le duo PRUTSWERK, déjà publié en France, le Hergé Hollandais DICK BRIEL et PAUL TENG avec son B.D.-western DELGADITO. Attention pour le numéro prochain avec J.L. Floch, Cossey, Chayé, Christin, Giraud, Montellier et Bourgeon!

Summary:

This issue contains some articles on young talentfull Dutch comic-authors as the subversive collective RAKET, wellknown for his 'krakers' comic RED RAT, as the team OUWE TROEP or GEZELLIG EN LEUK, as PRUTSWERK, teamwork in a hurry, as the Dutch Hergénian DICK BRIEL and as PAUL TENG, author of the Dutch Westerncomic DELGADITO. Lots of talent and besides that the usual items.

'Oberon had ook een containerbedrijf kunnen zijn!'

Een intrigerende strip RED RAT, die vorig jaar bij Uitgeverij Raket en Lont verscheen. De boodschap was het belangrijkste. En die werd dan ook weinig subtiel gebracht. Speculanten zijn schurken, de overheid speelt onder een hoedje met deze schurken. Aan het einde houdt Red Rat een pagina-lange monoloog waaruit hier een kort citaat; 'Maar wij hebben 't gelijk aan onze kant! Zij hebben niets te bieden dan ellende, oorlog en verdriet. Dat brengt kapitalisme met zich mee! Dat is kapitalisme! Ons verzet is het gevolg van hun onderdrukking! Verzet je! Samen!! Als wij onszelf niet helpen, – wie helpt ons dan...?!'

Kortom een bezoek aan de makers leek ons wel op z'n plaats. Wie maken deze strip? We bleken ons te moeten vervoe-gen bij Uitgeverij Raket in Rotterdam. Er werd een afspraak gemaakt met een 'collectief' en op een regenachtige zon-dagmiddag togen we naar de Tweede IJzerstraat 2 in Rotterdam. Wat stond ons te wachten? Punks, koevoeten, krakers, bouwvallige, onbewoonbaar verklaarde kraakpanden?

De 2e IJzerstraat bevond zich ergens in een havenhoek van Rotterdam waar we alleen buitenlands sprekende gastarbeiders naar de weg vroegen. In een zeemans-café waar we informeer-den zaten alleen engelssprekende per-sonen.

Uiteindelijk kwamen we bij het pand aan. Een kast van 'n huis. Mooi wit ge-schilderd. We werden door drie men-sen van het 'collectief' ontvangen: Sas-kia, John en Paulette. In eerste instan-tie werden we in het pand rondgeleid. Er wonen negen mensen die elk hun ei-gen woonruimte hebben, daarnaast is er ook een gemeenschappelijke woon-ruimte, waar o.a. de t.v. staat en waar de keuken is. Ook zijn er werkruimten: een drukkerijtje met een pers gesubsidiëerd door het Koningin Wilhelmina Fonds, een doka, een geluidsstudio in de kelder, een werkplaats voor onder-houd en een kantoortje. Verder is er een winkel in het pand gevestigd, waar ze hun producten verkopen. Een win-kel op niet commerciële basis.

Daarna gingen we naar de gemeen-schappelijke ruimte om te praten.

(J. = John, S. = Saskia, B. = Har Brok en H. = Hans Frederiks)

H: Jullie hebben Raket uitgegeven. Wat voor soort blad was dat? Kon ie-dereen wat insturen?

S: Het begon als een groot affiche aan twee kanten bedrukt, maar er werd zo-veel ingestuurd. We wilden ook andere dingen, politieke dingen. Iedereen kon zijn eigen A4 insturen, zelf gelay-out.

J: Dat werd zoveel. Het dikke boekje dat ernaast ligt is het eigenlijke num-mer. Er waren ook mensen die stuur-den hele boekjes op.

B: Oh ja! Ik heb wel eens een nummer over ska gezien. Ik wist niet wat ik kocht. Dus dat hele pakket was Raket?

J: Ja, mensen verzonnen steeds meer dingen en ze begonnen die bijlagen zelf te maken. Het was de bedoeling van dit soort dingen dat je zag dat dat je dit ook zelf kon doen, dat je niet afhanke-lijk van een uitgever bent.

S: De kostprijs was vijf gulden. We hebben uitgelegd aan de gemeente dat er zo weinig was voor Rotterdamse jongeren, en of ze geen subsidie kon-den geven, dan konden we 'm voor drie gulden verkopen. Veel mensen kwamen het hier halen en die verspreidden het dan weer zelf, en via jongerencentra.

B: Maar, eh, leef je daar nou van?...

S: We hebben allemaal een uitkering! De Raket viel onder de noemer jonger-enwerk. We hebben gewoon gezegd: we willen dat werk doen en de Sociale Dienst gaat er mee akkoord. En daar-bij vallen we ook nog gedeeltelijk on-der de noemer 'Bureau alternatief werk' in Rotterdam, dat dit soort din-gen stimuleert.

B: Het is natuurlijk toch wel riskant;

als je de zuivere kostprijs berekent en je raakt niet alles kwijt, dan moet je er op toeleggen.

J: Nou dat is geen probleem we raken het altijd wel kwijt. De meeste dingen raken uitverkocht. Het gaat gelukkig ook niet in waanzinnige hoeveelheden.

S: Raket daar hadden we er altijd dui-zend van en die waren altijd binnen een paar weken uitverkocht. Er kwam nog wel eens wat van terug uit een plaats, en daar waren we dan zielsgelukkig mee. Van Red Rat hebben we er twee-duizend gedrukt die zijn allemaal op. Daar gaan we wel een herdruk van ma-ken want we denken dat er veel meer reacties komen als deel drie en vier ko-men. Het gaat om de informatie die er in staat en we willen dat die voorhan-den blijft.

H: Jullie staan voorin niet als auteurs...

J: Nee!

S: We letten er ook wel op dat we niet in dingen komen te staan waar we 't niet eens mee zijn.

J: Het is zo uitgesproken dat je 't moeilijk ergens anders kan gebruiken.

B: Maar waarom brengen jullie 't ano-niem uit? Omdat krakers niet onder hun eigen naam kunnen werken?

J: Nou, nee, het is niet echt anoniem, er staat RAKET op!

B: Maar ik kan me voorstellen dat mensen niet weten wat dat is. Voor mij is 't hetzelfde als Philips ofzo!

S: Ja, daarom zetten we nu overal een verhaaltje over Raket in.

John en Saskia

Kast van een huis...

SAMEN

H: Maar jullie twee maken die strip... Hoe werkt dat?

J: Ik heb meestal een idee omdat ik 't ook teken. Elke keer als ik een aantal pagina's af heb. Laat ik die zien en dan praat ik erover met iedereen, dan zijn er dingen wel of niet duidelijk.

B: Het onderwerp is iets dat jullie gemeenschappelijk bezig houdt?

J: In feite wel ja, dat is ook waar we die andere boekjes over maken. We maken daar dingen over en een van die dingen is die strip en ansichtkaarten.

S: We zeggen nooit, nou dat heeft die en die gedaan. We maken het als Raket.

B: Deden jullie dit soort werk al voor dat jullie in dit pand kwamen?

J: Het is een beetje tegelijk gegaan. Er waren een aantal mensen die dingen samen deden, dat was het eerste Geisboekje. Een aantal mensen zat op de kunstacademie en van lieverlee is dat ook ideologisch ontwikkeld.

Dat Julianaboekje, dat was eigenlijk het eerste. Ook de manier van werken heeft zich langzamerhand ontwikkeld. We wisten niet van tevoren hoe we het moesten doen. We wilden ook wel steeds meer samenwerken en op den duur hadden we ook een gemeenschappelijke werkplaats nodig en we wilden ook bij elkaar wonen. Toen zijn we achter een pand aangegaan, we zijn hier ingetrokken en toen konden we echt gelijk uit de voeten, ruimte voor een stencilapparaat, ja zo is het eigenlijk gekomen. Na verloop van tijd kwam toen de drukkerij, boekjes maken en zo.

S: Het hele goede is ook dat je het er met elkaar veel over hebt. Je kan snel ideeën uitwisselen. Als we nu een idee hebben, dan kan het ook heel snel verwezenlijkt worden. De een zegt er dit van, de ander dat en soms ben je er al in een uurtje uit, dan is het al helemaal duidelijk wat het moet worden.

B: Die platen beneden, hoe zit dat?

S: We hadden vroeger zelf een band, we speelden zelf, namen zelf op, maakten zelf de hoezen, en bepaalden zelf ook weer de kostprijs en de ver-

koosprijs. Toen wij dat deden vonden we 't leuk om van andere mensen platen te verkopen. We hadden hier beneden een oefenruimte en daarmee hebben we veel mensen gebruik van laten maken. Op een gegeven moment werd het zo druk dat het teveel werd en toen zijn we vanuit de Raket een aktie gestart, om in Rotterdam oefenruimtes te krijgen voor bands. Er zijn nu zelfs twee oefenruimtes voor de bands.

DRUKKERIJ

S: De drukkerij is eigenlijk nog maar net begonnen, we zijn een half jaartje bezig met drukken. En we hebben zoveel ideeën, en die moeten allemaal ook nog eens verwezenlijkt worden. Je kan wel een boekje tekenen, maar dat moet ook nog maar eens gedrukt worden, je moet papier hebben. En vergeet de financiële kant niet!

H: Wat doen jullie nou als jullie groot worden, als jullie van Red Rat een oplage van 50.000 kunnen draaien?

J en S: Ja, dat weet ik niet. Dat zien we dan wel weer.

J: Dat ligt er een beetje aan, als we het zelf zouden kunnen drukken...

S: We denken gewoon over de situatie van nu na. Het is heel moeilijk in te schatten, het is heel moeilijk te zien wat er over een tijdje gebeurt...

B: Ik denk dat als jullie er 50.000 van verkopen dat er dan iets niet meer klopt.

S: Als iedereen het ziet zitten dan betekent het ook dat de bevolking is veranderd, dat zou waanzinnig tof zijn! Dat was toch een beetje de bedoeling. Maar wat het voor ons organisatorisch zou betekenen kun je niet zeggen. Het is niet zo dat we persé alles zelf willen drukken, maar we willen zelf wel precies bepalen wat er mee gebeurt!

J: Stel dat je die vijftigduizend ergens anders zou kunnen laten drukken, maar dan is het nog wel zo dat je zelf de tekeningen maakt en bepaalt hoe het eruit ziet en hoeveel het mag kosten. Waar het dan verder gedrukt wordt, dat doet er niet zoveel toe.

DE BOODSCHAP

J: Mensen kunnen het lezen en kunnen er over nadenken als ze willen, maar wat ze er verder mee doen, dat moeten ze zelf weten. Het is meer dat wij willen duidelijk maken wat wij er van vinden, hoe volgens ons de maatschappij in elkaar zit en dat doe je dan via die boekjes en die strips. Je maakt die boekjes dan ook nog eens een keer zodat je laat zien dat je dat ook zelf kunt doen. Het is niet zo dat we denken: die

en die boodschap moet er in zitten en dan maken we zo'n strip en maar hopen dat de mensen dat ook gaan vinden. Dat is irreal. Het is wel leuk als je ziet, wanneer je zo'n strip maakt, dat veel mensen 'm gaan gebruiken. Dat is voor ons een teken dat mensen het als iets van zich zelf gaan zien en dat het geen strip is van iemand die boven je staat. Mensen knippen er plaatjes uit en gebruiken die op hun eigen boekjes. Nou wat dat betreft is het wel gelukt. S: Het leuke is dat andere mensen er door gaan tekenen en laten zien dat je over gewone dingen om je heen kunt tekenen.

B: Je gaat er mee de straat op? Het is niet zo van: ik blijf op mijn kamer zitten en ik stuur mijn mening naar buiten?

J: Het zijn dingen in die strips, 30 april en Breda, die we zelf meegemaakt hebben. We hebben in Breda ook gevangen gezeten.

B: Volgens mij heb je voor een paar plaatjes foto's gebruikt?

J: Ja, voor die grote prenten. Het is een soort stripverhaal dat op een gegeven moment heel echt gaat worden.

H: Het is wel allemaal heel zwart-wit gezien. Ik heb niet het idee dat toen de Prins Hendrikkade ontruimd werd daarna op het stadhuis een feestelijke stemming heerste.

J: Ja, nou... ik weet 't niet... ze hadden toch gewonnen dus...! en in een strip teken je dat dan op zo'n manier. Dat over die medailles schijnt achteraf ook nog te kloppen want ze hebben ook nog medailles gehad voor dertig april. Het is natuurlijk een strip! Allerlei situaties vereenvoudig je. Maar ik denk dat het allemaal vrij realistisch is.

B: Nou ik denk dat zo'n Bakker wel dik tevreden was toen de Grote Wetering ontruimd was, maar de burgemeester...

S: Er is duidelijk een verbinding tussen het beleid van de gemeente dat die speculanten een hand boven het hoofd houdt. En de burgemeester is er de vertegenwoordiger van.

Uit Red Rat

RECHTS

H: Wat vinden jullie van de... eh... de Lucky Luyk dus, dat pand is een hele tijd gekraakt geweest. De man die dat dan gehuurd heeft gaat het dan ontruimen. Dat deugt natuurlijk niet... Daarna vinden er allerlei rare rechtsproblemen plaats en dat duurt waanzinnig lang. De krakers ontruimen het dan ook weer. Dat kan?

J: Ja, dat kan, dat blijkt wel. Het gaat er meer om, dat je gewoon woonruimte wil hebben en als dat onder politiebescherming, want zo kan je het wel stellen, door een knokploeg ontruimd wordt, dan is dat een middel waar je op zo'n moment geen antwoord op hebt. Of je moet het terug pakken, óf je moet er gewoon mee op houden. Als je zoiets zou accepteren, dat er panden ontruimd worden dan ben je uitgepraat. Er zijn in de kraakbeweging wel behoorlijke discussies over ontstaan over of je dat zou moeten doen.

Maar ik kan me op een gegeven moment voorstellen dat je, want er is iemand in zijn nek geschoten door een knokploeg en er zijn mensen total loss geslagen, dat je dan moet laten zien dat we dat ook niet pikken, dus: we pakken het terug.

H: Geloven jullie in de manier waarop de politiek van nu werkt?

J: Nou nee, dat niet. Het staatsapparaat, of de zogenaamde parlementaire democratie of dat soort dingen, dat is in feite iets van de tegenpartij. Het is

een instrument dat ze hanteren om iets gedaan te krijgen. Maar wat je daar tegenover zet, is in feite wat je zelf doet en dingen als kraken en boekjes maken en ander soort akties. Ik denk dat dat twee verschillende opvattingen over politiek zijn.

B: Wat probeer je dan? Probeer je de politiek die er is, te beïnvloeden, zodat het die kant uitgaat zoals jij wilt, of is het een principieel verzet tegen de bestaande maatschappij?

J: Ik denk dat laatste. Ik denk dat dat wel duidelijk is. Kijk, als je woonruimte wilt hebben dan moet je dat gewoon pakken. Als je probeert te hervormen of, eh, politieke druk uit te oefenen dan heb je geen huizen.

B: Maar het probleem gaat toch wel veel verder dan alleen een huis?

J: Maar het uit zich wel in het hele konkrete dingen en vanuit dat kraken. Als je een huis ziet leegstaan, van een speculant bijvoorbeeld, waar je in gaat wonen, waar zo'n huis voor is, dan komt er een heel apparaat op gang, krijg je te maken met politie, justitie en daaruit blijkt dan weer hoe het in elkaar zit. Het begon met kraken, omdat mensen huizen nodig hadden, maar het is nu in feite een politieke beweging geworden, die zich bezig houdt met justitie, met gevangenis en daar blijkt dan op een gegeven moment wel uit wat voor rol die spelen. Ik denk dat dit politiek is, maar dat heeft dan weinig met politieke partijen te maken.

B: Hoe zou die nieuwe maatschappij eruit zien. Even ervan afgezien dat iedereen zijn eigen huis gekraakt heeft?

J: Tja, hoe zou die eruit zien? Ik denk dat mensen dat op een gegeven moment zelf bepalen. De manier waarop we hier wonen laat al een beetje zien hoe wij denken dat het zou moeten. Doordat je laat zien dat je dingen samen kunt doen. Dat niet iedereen een wasmachine heeft, maar dat tien mensen ook samen kunnen doen. Dat je niet één iemand hebt die een boekje schrijft, één die het illustreert en iemand die het drukt, maar dat iedereen daar zo zijn dingen over kan zeggen. Niet dat iedereen het zou moeten schrijven, maar dat anderen er van kunnen zeggen wat ze vinden en dat je daar rekening mee houdt.

H: Maar als jij dan wat anders vindt?

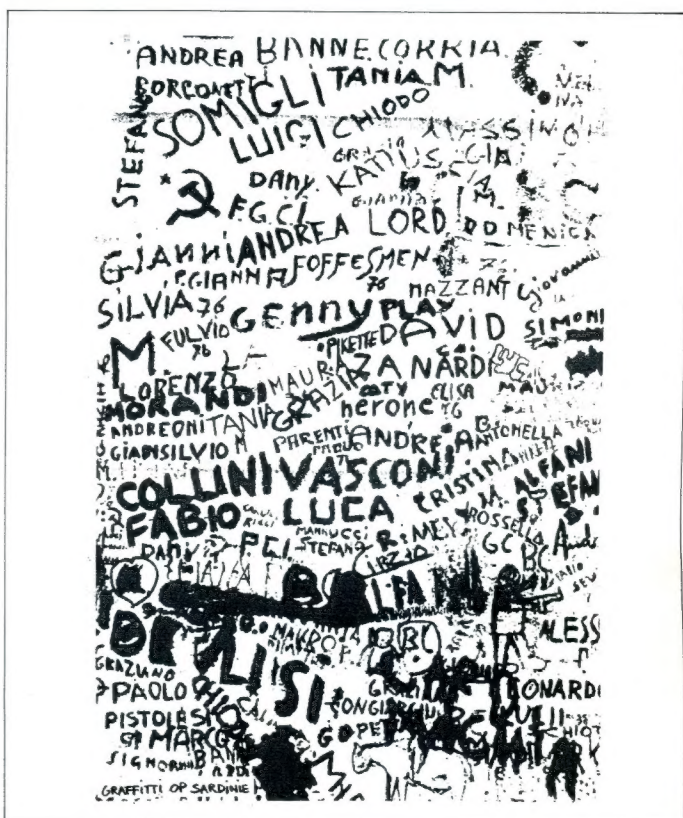
S: We hebben het daar waanzinnig over...

J: Dat is prima, want als iedereen hetzelfde vindt, dan kom je ook geen stap verder natuurlijk.

S: Maar je moet ook rekenen, dat je ook geleerd hebt dat je zelf altijd gelijk hebt als je iets zegt. Dat hebben we ook een beetje afgeleerd. Je leert echt luisteren naar elkaar, je leert inzien waarom iemand iets zegt en waarom hij iets doet en dat je bij jezelf denkt: hij heeft misschien wel gelijk. In het begin had ik daar zelf erg veel last van. Omdat je geleerd hebt vast te houden aan je eerste eigen mening. Je leert nu

John raapt Red Rat deel 3 en 4

Bijdrage uit 'Raket'

veel meer, omdat je met elkaar werkt, omdat je zelf een goed resultaat wilt bereiken. Je werkt nu samen en niet naast elkaar of tegen elkaar...

J: En dat je dingen collectief beheert. De drukkerij bijvoorbeeld.

H: Er zullen altijd mensen blijven die méér willen, een luxe villa in plaats van een flatje!

S: Ik denk dat het nooit volmaakt is.

J: Je moet ook kijken waarom mensen dat willen. Het zijn dingen als status en prestige, niet persé omdat ze dat nou leuk vinden of zo iets. De directeur van een fabriek heeft ook een twee keer zo groot kantoor dan degene die onder hem zit. Die daar weer onder zitten met z'n tweeën in een kamertje. Dus daarom heeft die directeur ook het grootste huis! Ik denk dat het uit dat soort ideeën voortkomt. Ik denk niet, dat als iedereen zo'n fabriek collectief zou beheren, dat er dan ook mensen zullen zijn die het grootste huis willen hebben.

S: Ik denk dat je wel altijd met elkaar moet opletten wat je denkt en waar je mee bezig bent.

J: Ja, ik... eh... we hebben ook niet de indruk dat je via die strips de mentaliteit zou kunnen veranderen. Maar ik denk wel dat het noodzakelijk is, dat je er iets aan wilt doen. Zoals mensen die kraken. Die moeten dat met een hoop mensen doen en ze moeten grote panden kraken. Je moet dan toch gaan organiseren. Je zit met een keuken. Daar moet je dan over gaan praten, wie wat gaat doen. Of iedereen daar zijn eigen pannetje heeft staan of samen een aantal pannen die iedereen kan gaan gebruiken. Zo ontwikkel je dat soort ideeën. Het is wel vaker gebeurd in veel grotere omvang, je hebt revoluties gehad in landen, waar dat soort dingen noodzakelijk werden. Maar je moet er in ieder geval over na denken hoe je het anders wilt gaan doen.

NODIG

H: Dan geloof je dat je mensen kunt veranderen.

J: Het is gewoon nodig. Ik had ook gewoon een baantje kunnen nemen, maar dat doe je niet omdat je denkt dat dat soort dingen niet goed voor je zijn.

Dan moet je iets anders verzinnen. Kijk als het perfect zou lopen hier in Nederland, dan zou er niemand hier wat hoeven veranderen. Als je geen huis hebt en je wilt graag een huis dan moet je er toch iets aan gaan doen.

H: Maar als iedereen die van school komt een uitkering gaat nemen, dan

raakt op een gegeven moment die pot op. Als jullie geen uitkering zouden krijgen zouden jullie dan kunnen eten?

J: Dan zouden we iets moeten verzinnen waardoor we zouden kunnen eten. Ik denk dat het beter werk is om dit te doen, dan om marechaussee te zijn en die baan wordt ook betaald door de gemeenschap. Ik vind dat ik meer recht heb, als je dit soort dingen doet die gewoon voor iedereen zijn. Ik vind dat mensen dat best kunnen betalen. Kijk je kunt deze strip ook voor tien gulden verkopen en dan kunnen we er allemaal van leven. Het lijkt me dan beter dat ik een uitkering heb en dat je dan voor vijf gulden die strip kunt kopen.

KRAAKSTRIP

H: Jaja, maar ik kan me indenken dat er een aantal mensen is dat 's morgens om kwart over zeven naar het werk gaat, dat vijftig jaar lang doet, en helemaal niet mee wil betalen aan zo'n kraakstrip.

J: Hij werkt dan waarschijnlijk in een fabriek waar ik niks mee te maken wil hebben. Een Akzo-fabriek die midden in een woonwijk staat!

S: Hij heeft wel vijftig jaar lang geaccepteerd om daar te werken.

H: Waarschijnlijk kunnen die mensen veel minder makkelijk uit hun situatie komen dan jullie.

J: Tuurlijk. Maar dat houdt niet in dat ze geen begrip zouden hebben voor wat wij doen. Er wonen hier mensen in de wijk die eerst niet wisten wat we deden: allemaal jonge gasten en niemand ging 's morgens naar zijn werk, dus ja, dat zal wel een klerezooitje zijn. Met de aktie voor het behoud van ons huis dan schrijf je op wat je doet en er zijn mensen komen kijken, ook mensen die werken, net zo goed, nou prima. Drukkerijtje, we doen alles zelf, knappen een pand op en het is toch prima dat je dan ook kan eten. Dus ik denk niet dat het zo is dat mensen die naar hun werk gaan gelijk zeggen van: Nou moeten die gasten ook maar achter de lopende band gaan staan.

S: Wij kiezen het ook. Wij richten ons echt op een uitkering zodat we dit werk kunnen doen en als er meer jongeren zouden komen dan wordt die situatie praktisch ook al weer anders. Dan heb je ook veel meer mensen met goede ideeën, dan krijg je ook maatschappelijk een heel andere situatie.

J: Er zijn wel meer jongeren die dit ook doen. Ergens anders in Rotterdam hebben mensen een houtwerkplaats, die werken op dezelfde manier als wij.

H: Maar er is ook een aantal jongeren

dat zegt: in het weekend wil ik naar de disco!

J: Ja, die zijn er ja... Je moet kijken hoe dat komt, als je de hele week, veertig jaar lang naar je werk gaat, dan moet je wel waanzinnig uit je bol gaan in het weekend, anders houd je dat niet vol, daar zijn dan die discotheken voor gebouwd.

S: Ik had laatst een gesprek met een jongetje van zestien aan de overkant. Hij had jaren gespaard voor een nieuwe Kreidler. Nou had hij 'm en dan brengen ze een nieuw model uit. En die moet ik dan ook weer hebben zeker, zei hij! Zo werkt dat!

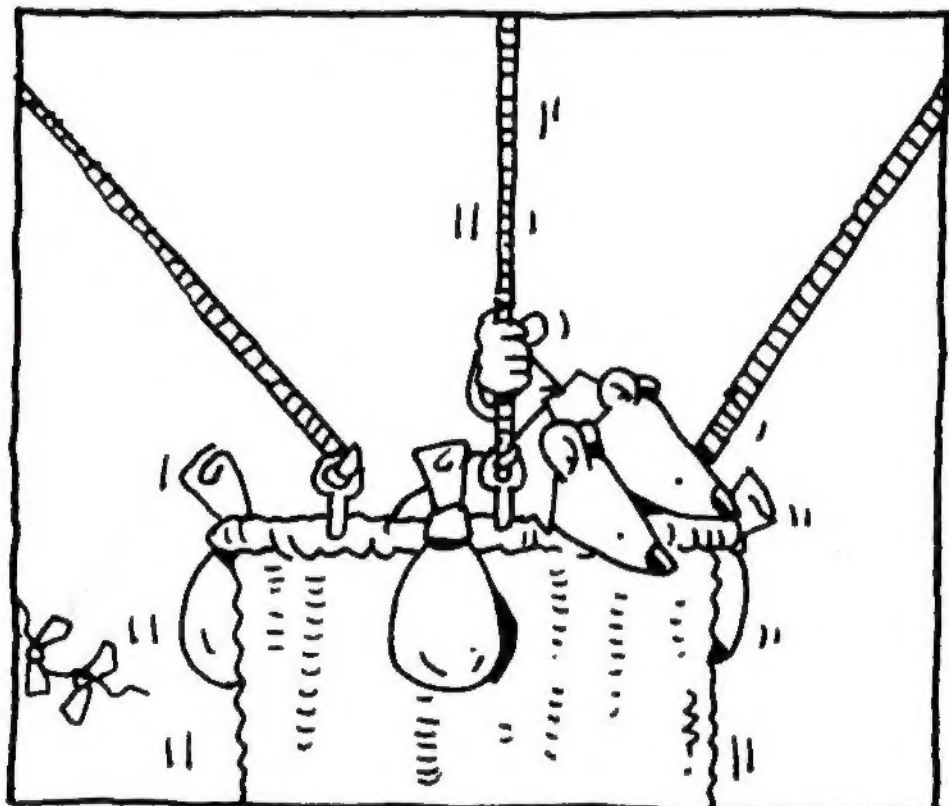
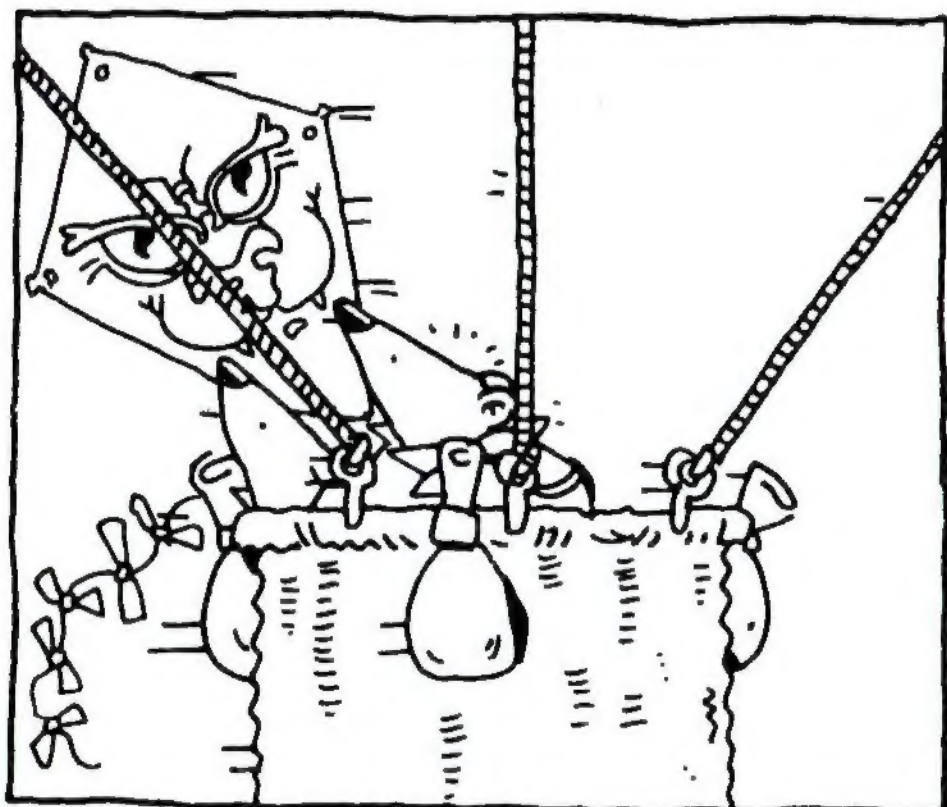
OBERON

J: Het is ook zo bij die uitkering, het geld dat je krijgt is ook een minimum bedrag. We kunnen daar net van rondkomen. Oberon belt dan op of je daar strips wil gaan uitgeven of iets dergelijks, en bieden geld en een kontrakt. Dus als je wilt kun je daar van gaan leven, stel dat dat zou kunnen. Maar die keuze maak je niet. Houden jullie je rotzooi maar, we doen 't zelf. Dat houdt in dat je voor weinig geld moet werken en dat je het allemaal zelf moet doen, maar dat willen we.

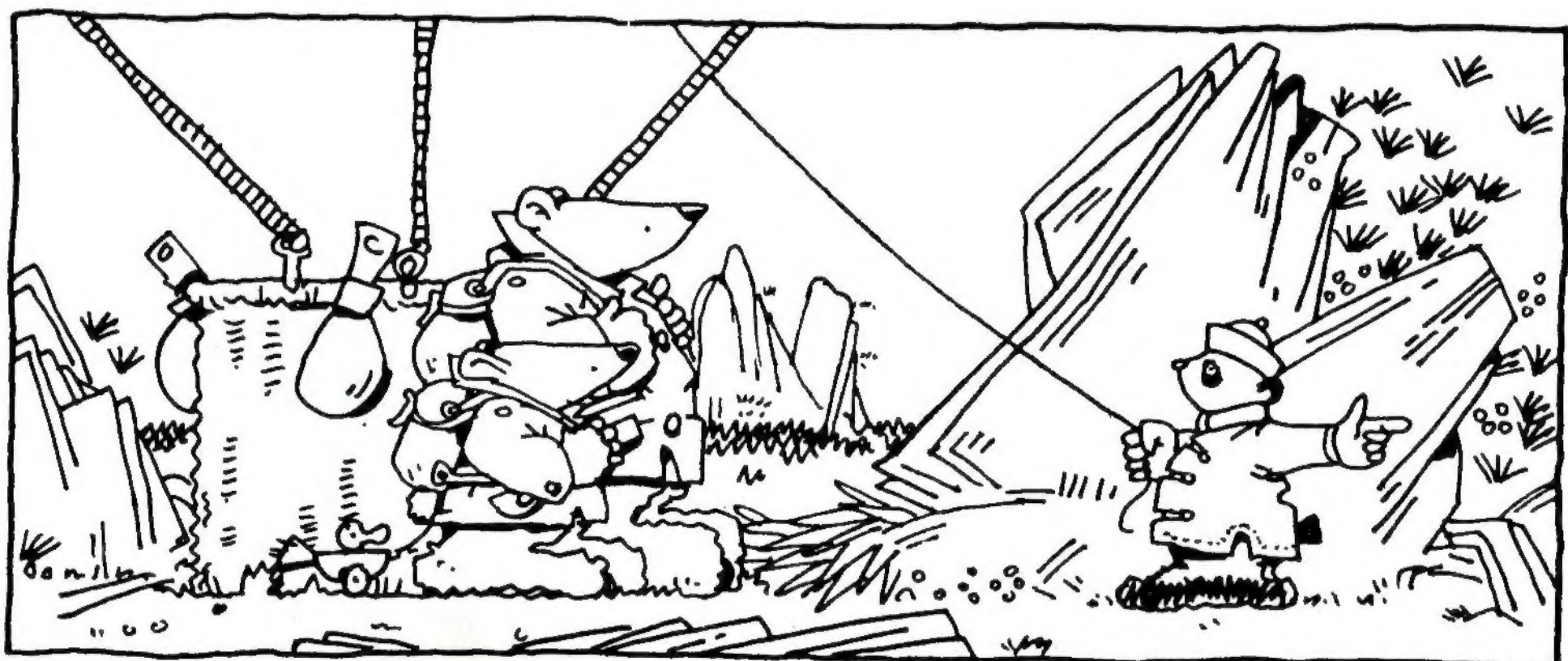
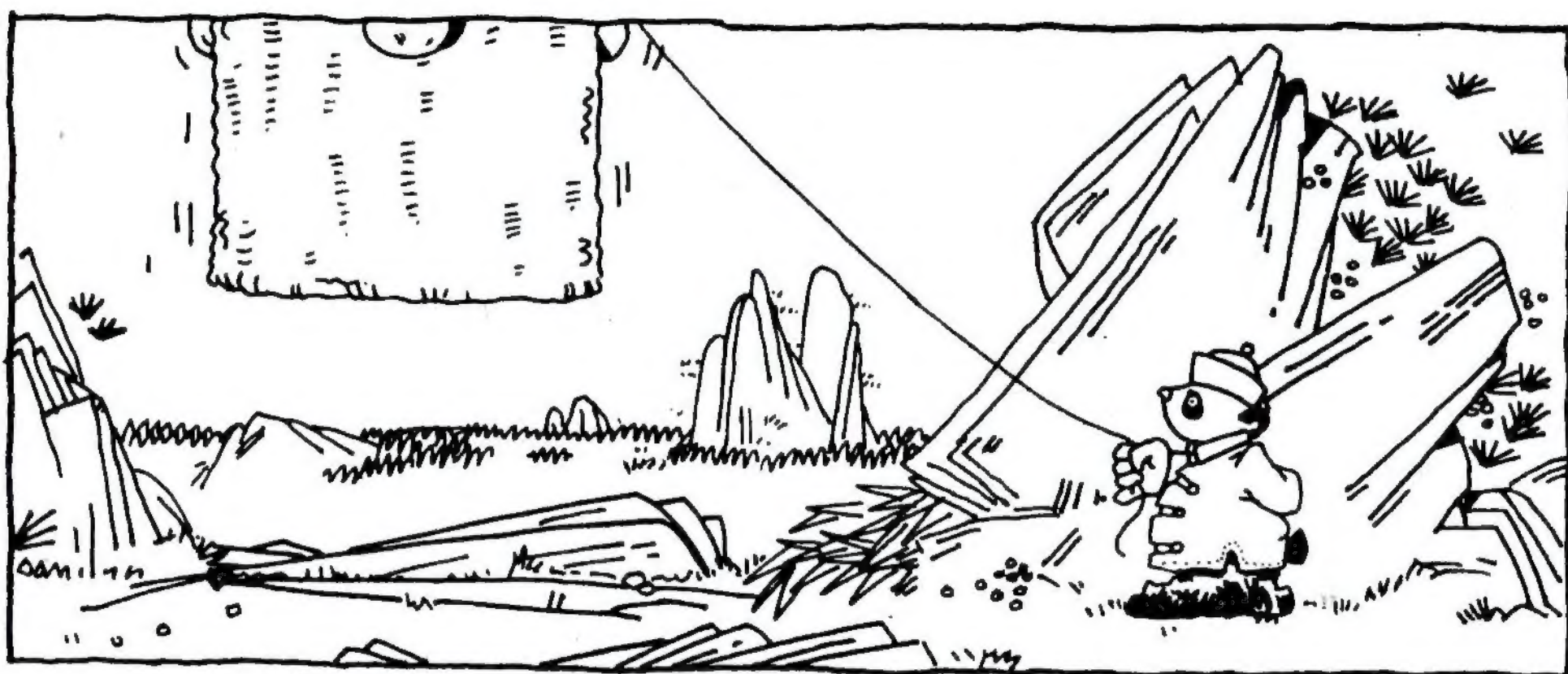
Je kunt er ook op ingaan, en ik denk dat veel mensen weinig keus hebben, die denken nou dat geld is mooi meegenomen. Dan kan ik me ook opwerken zodat ik wat beter betaald krijg voor mijn strips. Dan werk je voor geld. Dan krijg je gelijk geld van degene waar je die strips voor tekent. Dat houdt ook in dat die je strip uitgeeft, dat het in een stripwinkel staat in vierkleurendruk.

H: Maar als je hetzelfde zou kunnen zeggen als je nu zegt? Als je de garantie zou krijgen dat ze bij Oberon zeggen: jullie kunnen elke week twee pagina's in de EPPO krijgen?

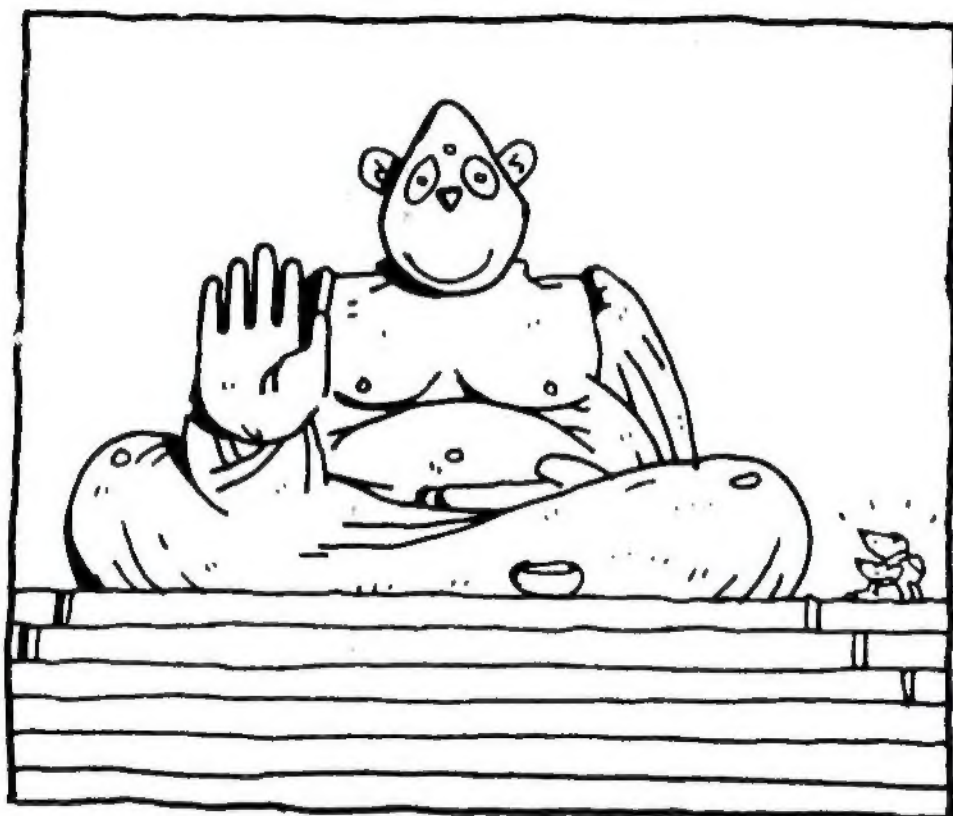
J: Ik denk dat je eerder moet kijken naar wat hij wel precies gezegd heeft van Oberon. Want jij zegt *stel*, maar ze *doen* het niet, kijken wel uit natuurlijk. We moesten wel een kontrakt tekenen dat als we strips zouden uitgeven dat het wel via hen moest. Dat is wat ze voorstellen. Als uitgeverijen zouden werken zoals jij zoëven stelt dan zijn uitgeverijen prima, maar uitgeverijen zijn niet prima omdat ze zo niet werken. Ze bellen op, ze bieden een bedrag aan waarvan jij denkt dat het een hoop geld is, maar in feite is het natuurlijk niets. Ze kopen de tekenaars op voor een bepaald bedrag. Het is gewoon handel voor ze. Oberon had ook een containerbedrijf kunnen zijn!

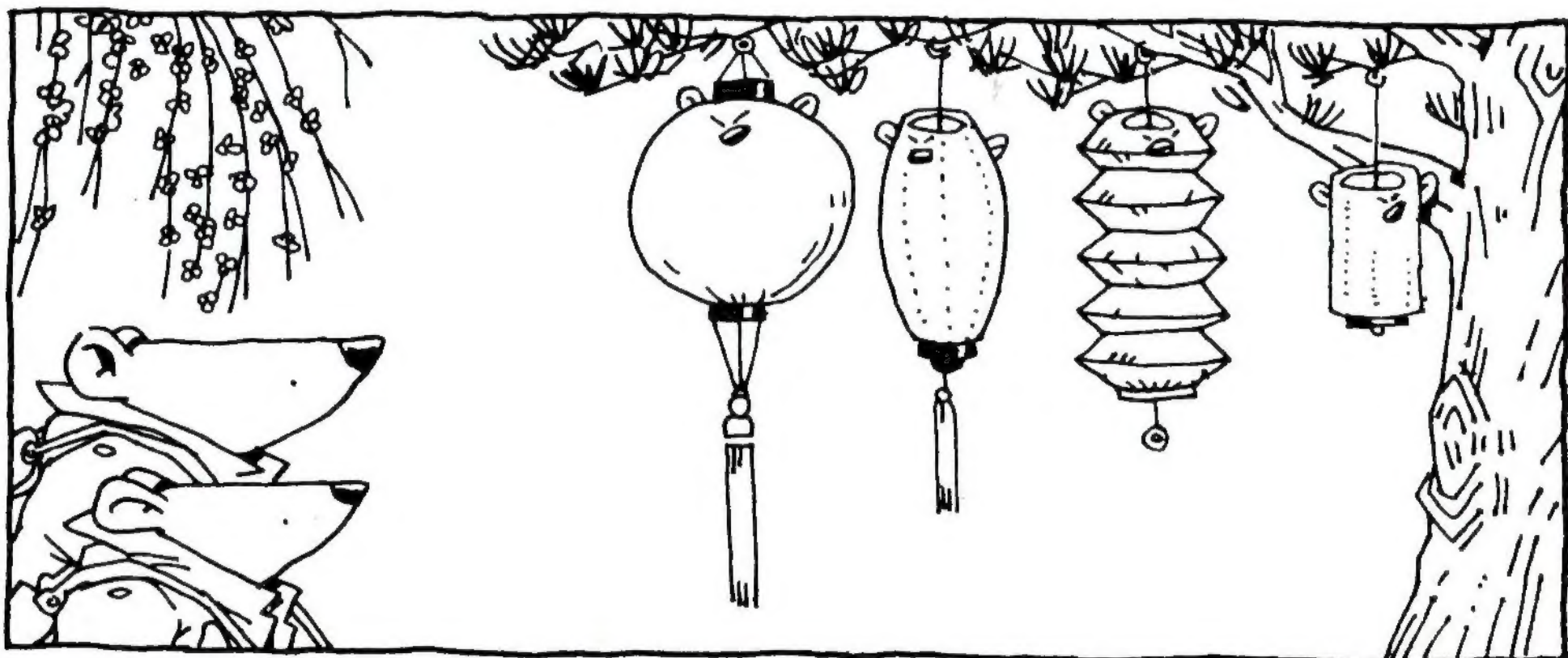
panda land

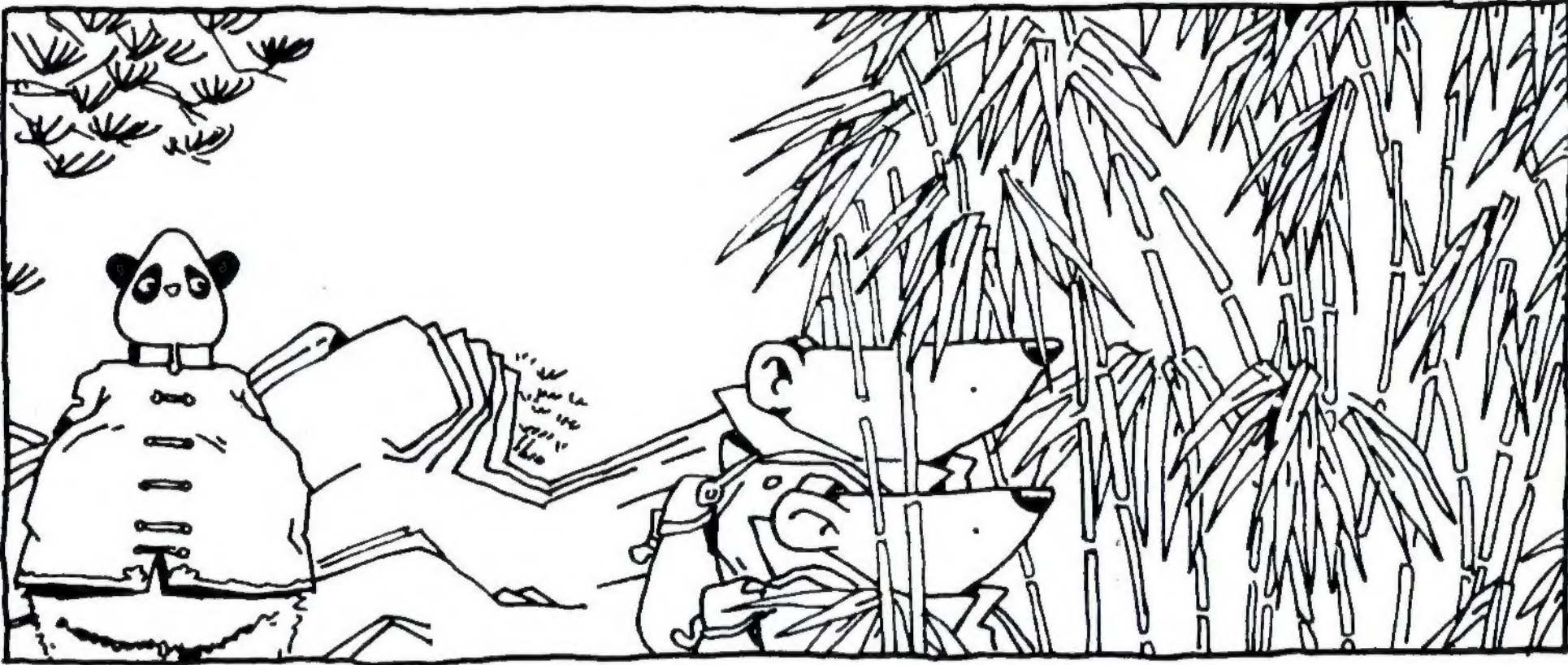
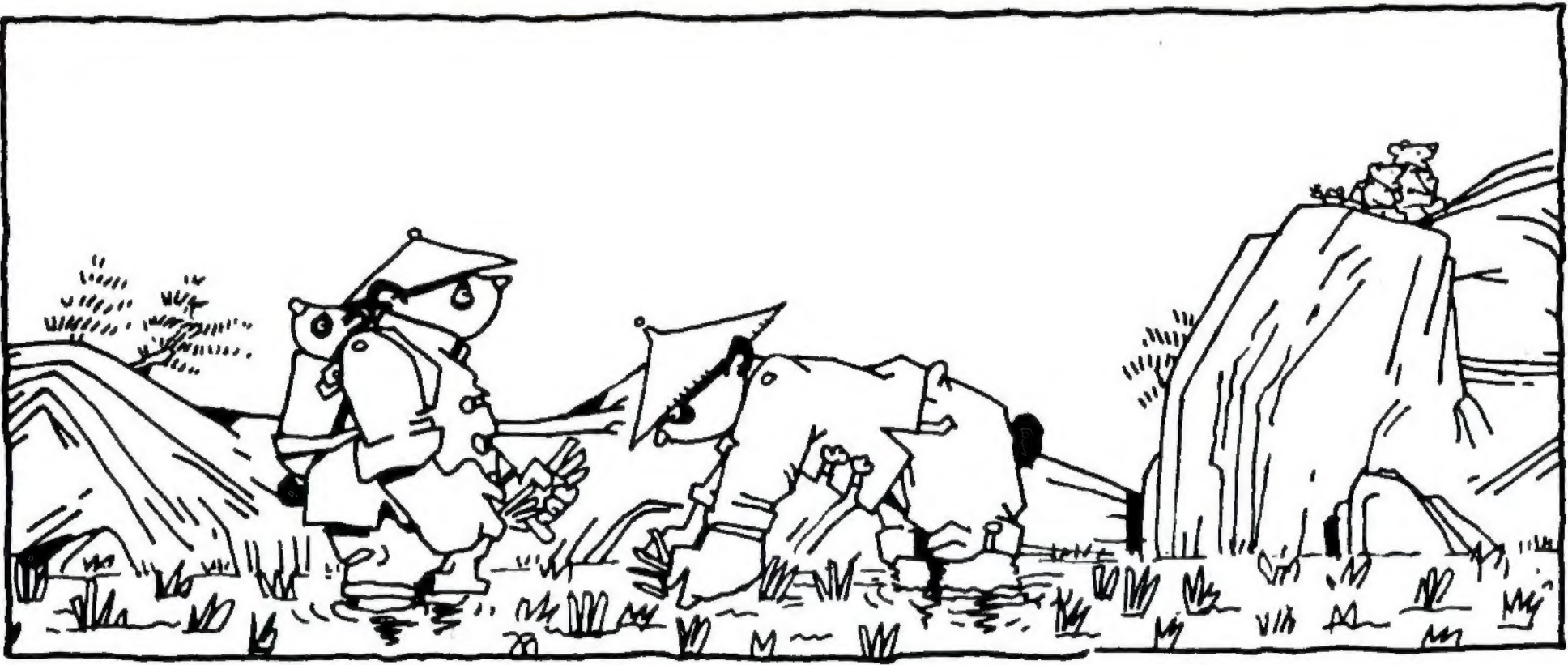
die kant op

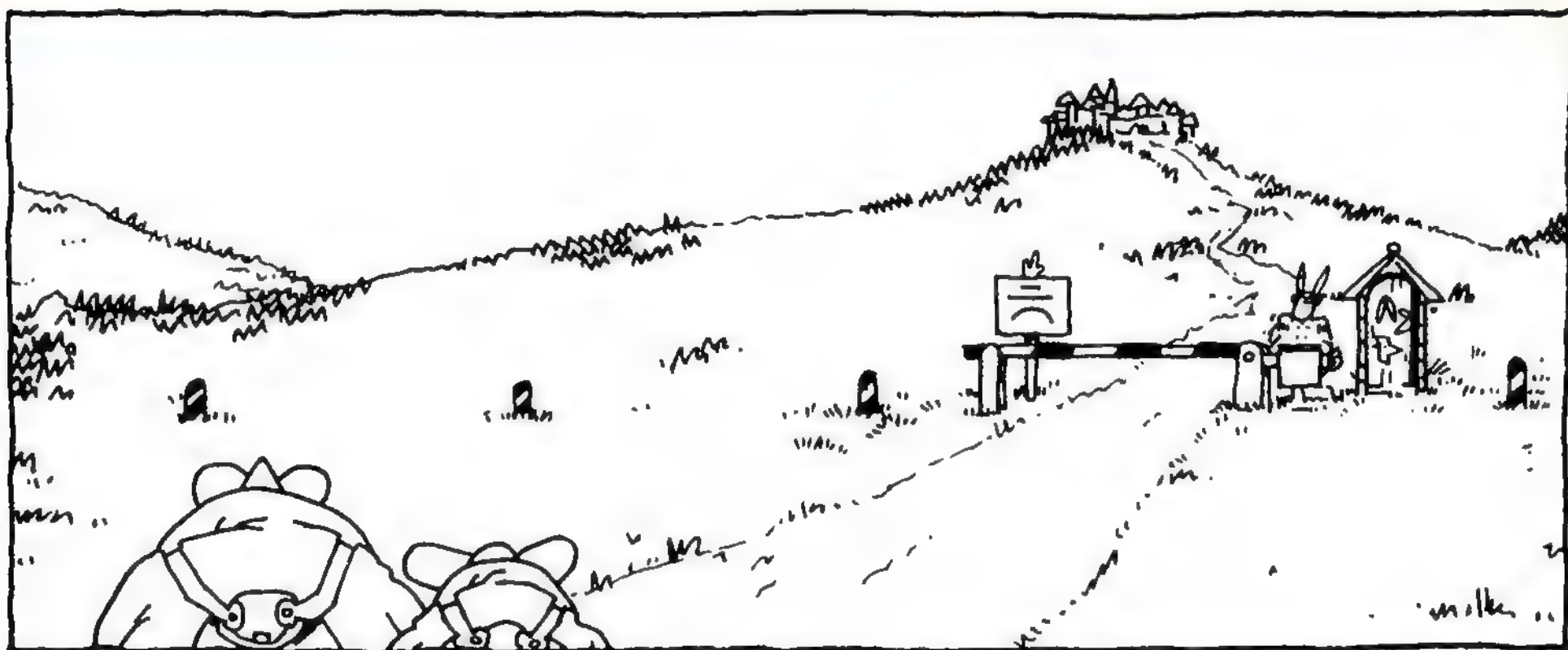
panda - god

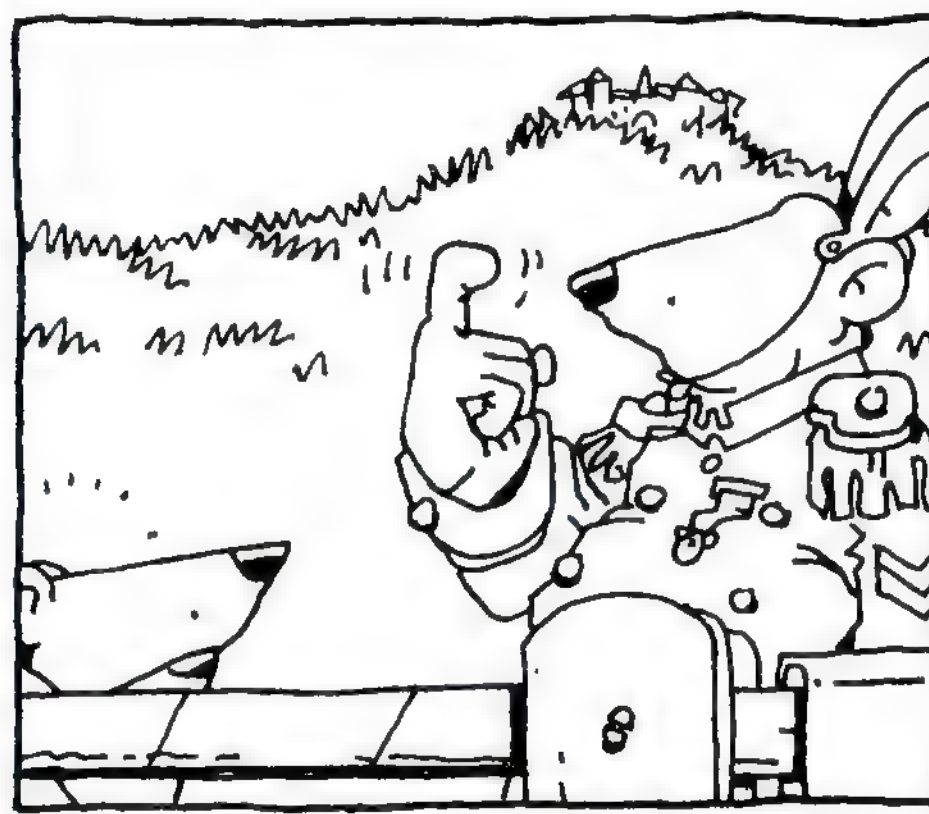
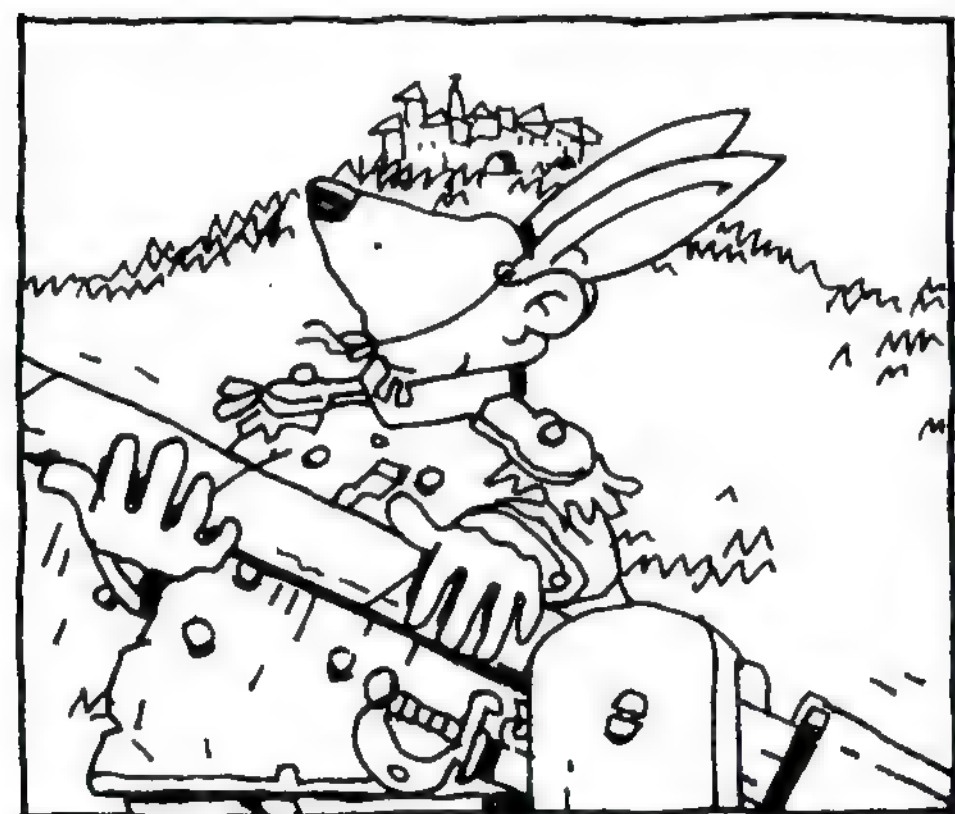
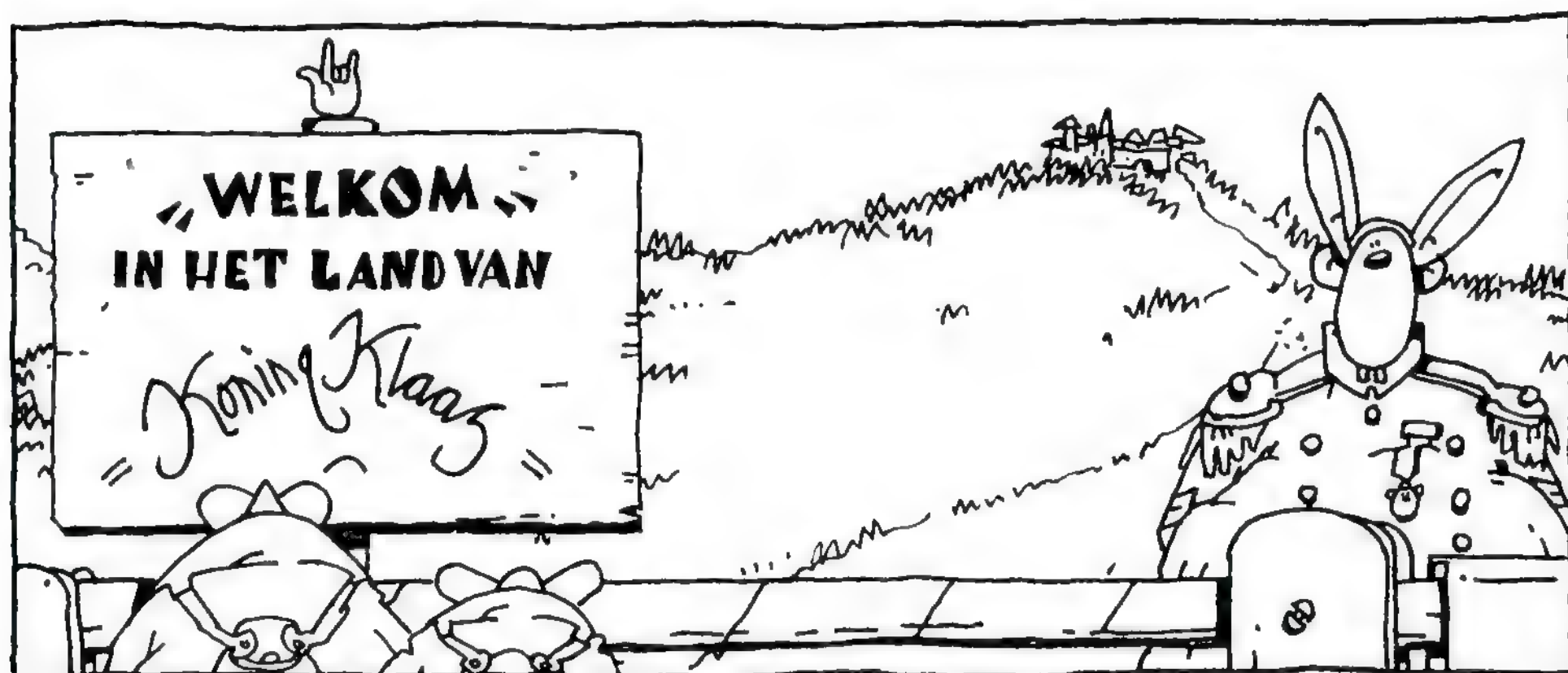
lampionnen

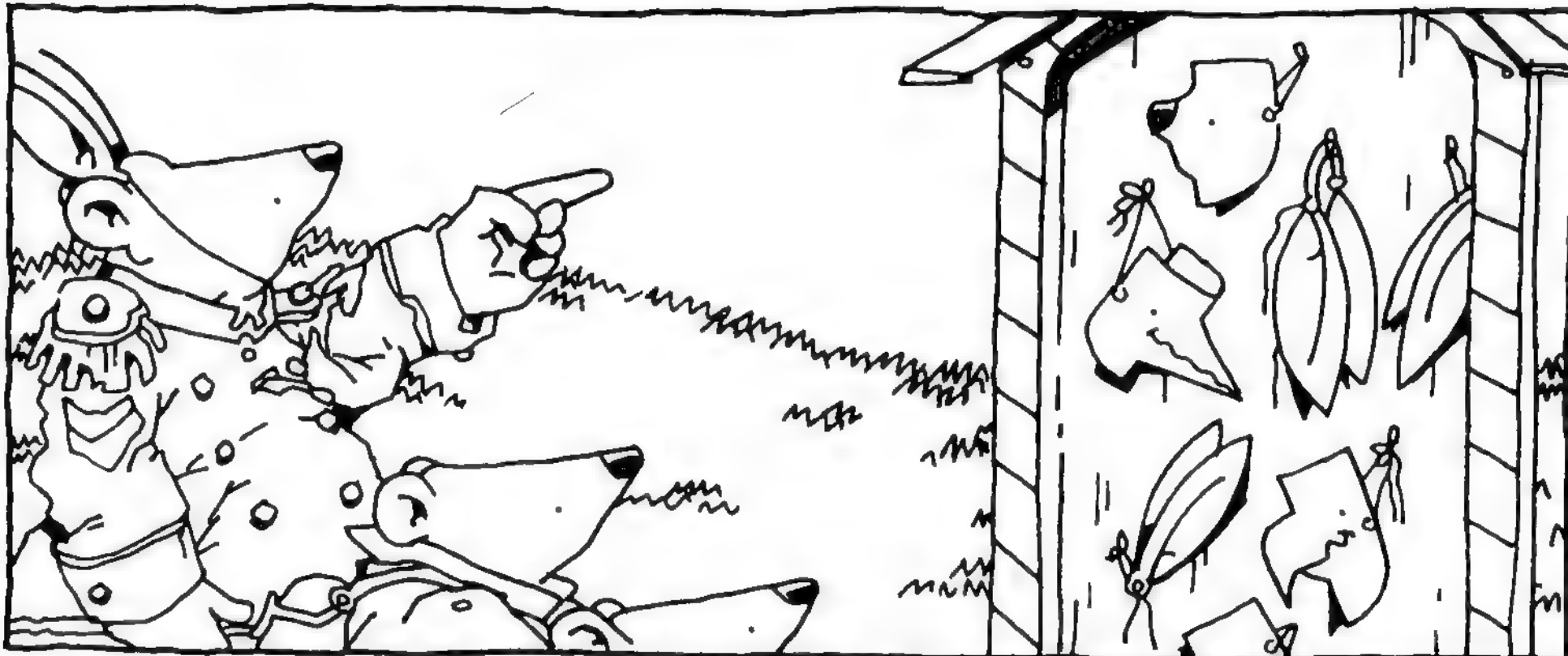
door het bamboe heen...

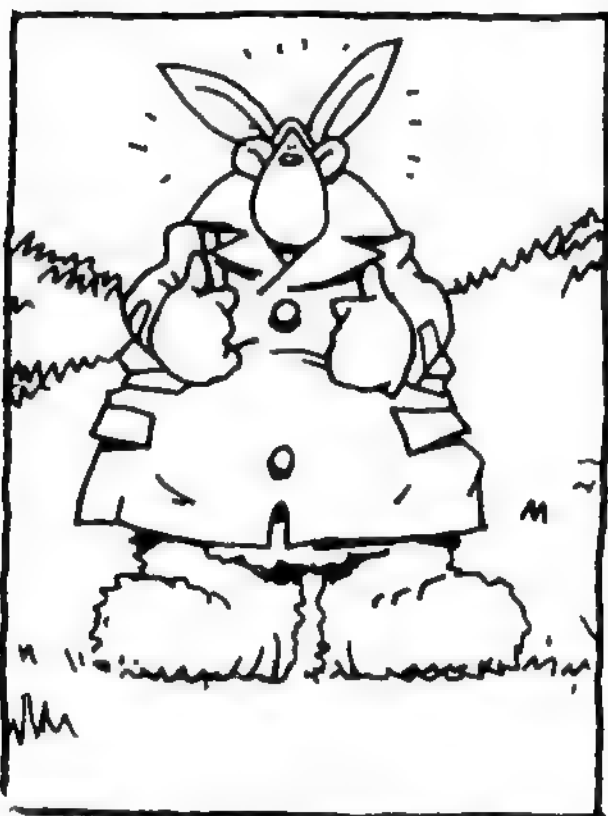
Zien ze het land van de koning.

de grensbeer laat hen door, maar ze moeten meekomen.

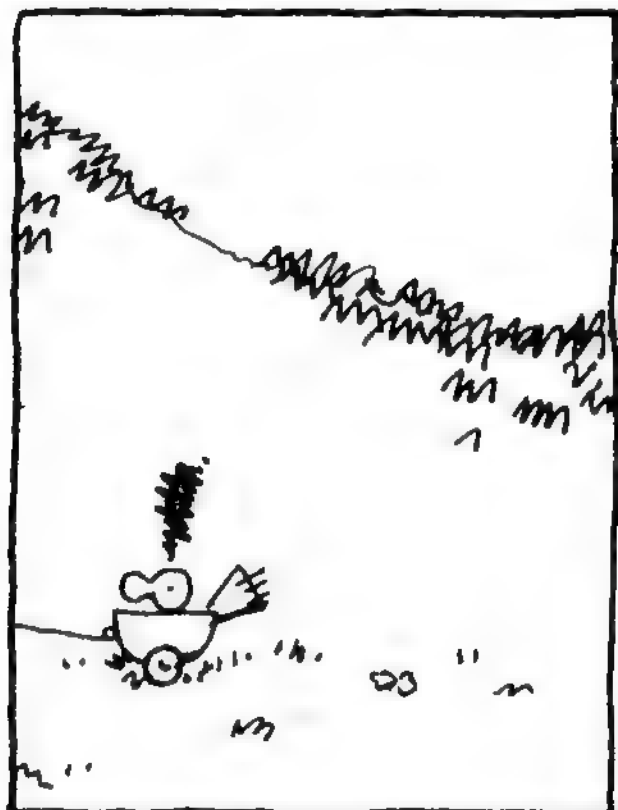
omdat jullie beren zijn, moeten jullie je vermommen.

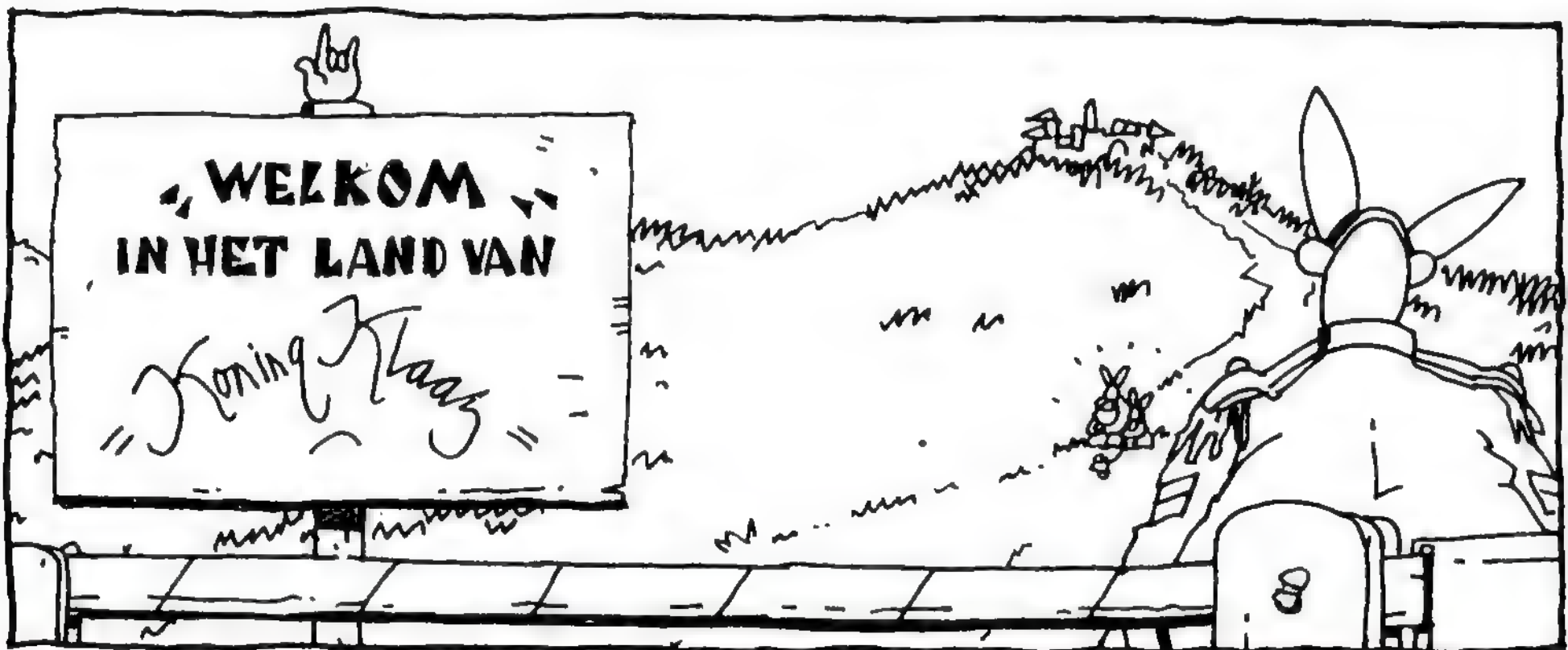
cisoren

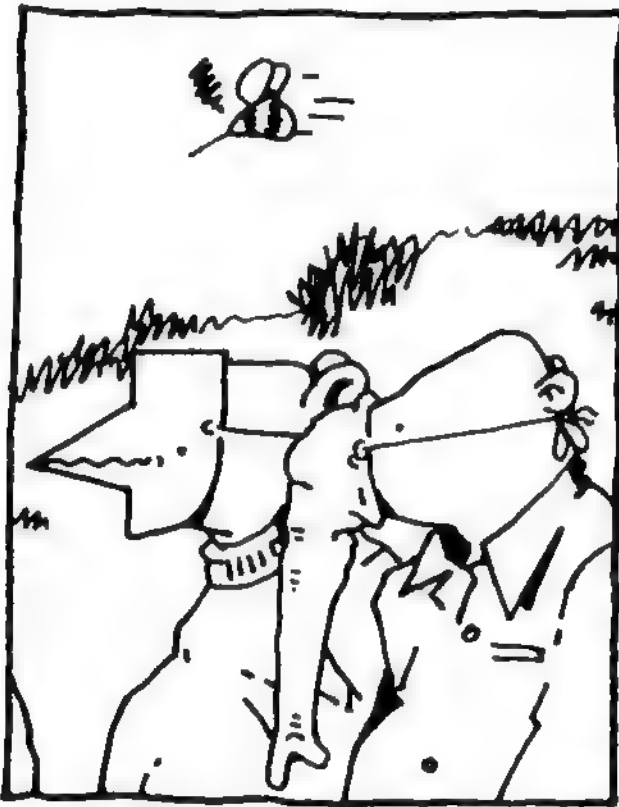
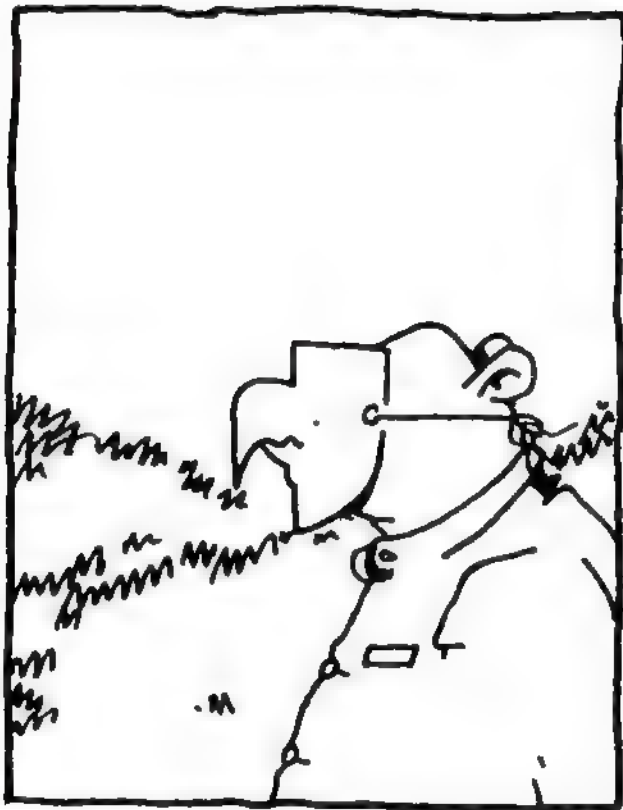

't kind oren

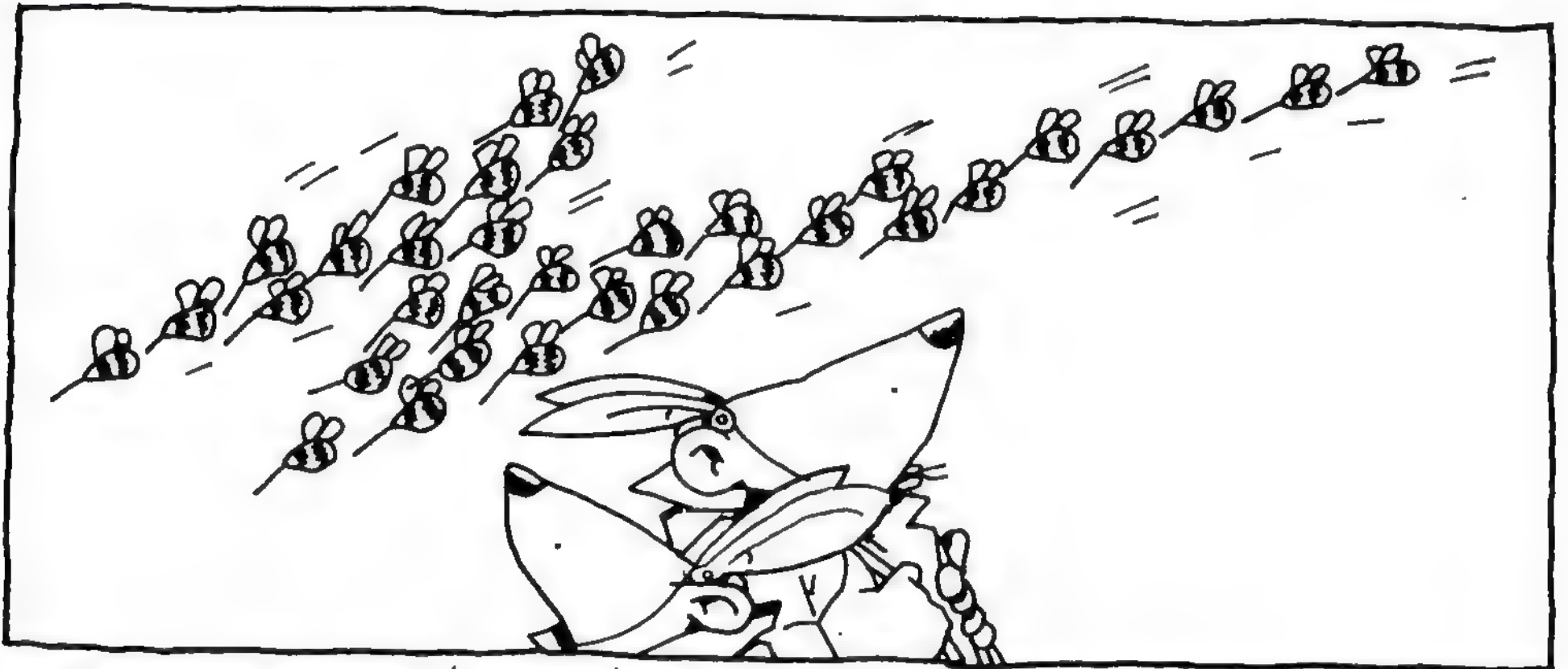

d'eend niet

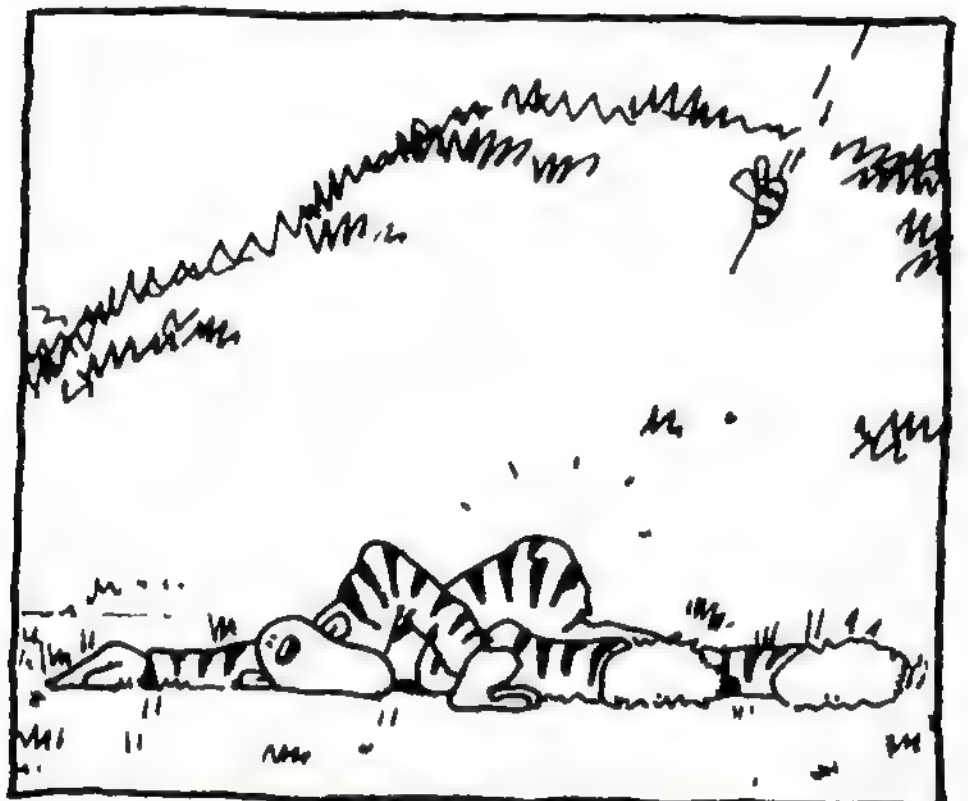

onderweg komen ze vermomde beren tegen

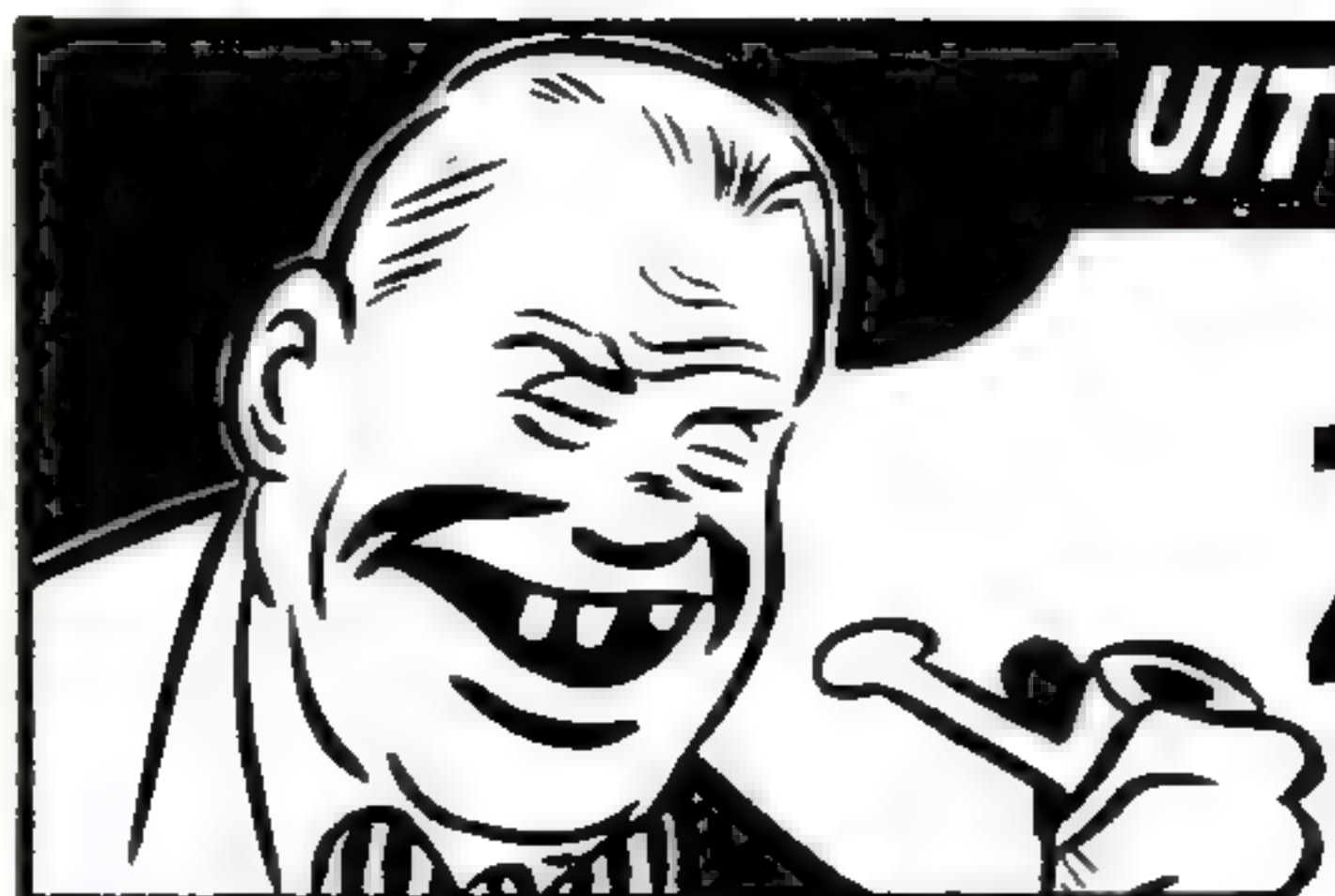
en een zwerm boze bijen

en de beer vermomd als beer en de sluipbeer die

UIT DEN VERHALENTROMMEL VAN OOM WIM

ZIJ MAAKTEN OUWE TROEP

De verschijning van *Gezellig en Leuk* nummer 2 in april 1977 zorgde voor enige opschudding in de stripwereld, omdat in dat tijdschrift enkele nogal opzienbarende belevenissen van Donald Duck en Oom Wim te lezen vielen. Vooral bij stripliefhebbers van rond de dertig jaar vielen deze persiflages in zeer goede aarde, bij mensen dus die vanaf hun vroege jeugd de avonturen van de eigenzinnige eend op de voet hebben gevolgd en die zich hebben gelaafd aan de ethisch-educatieve verhalen in oude stijl van Oom Wim. Maar zelfs oude helden worden tegenwoordig onderuit gehaald. En degenen die de oude helden op gevoelige wijze van hun voetstuk getrapt hebben, zijn vrij lang slechts bekend geweest als het komische duo *Gezellig en Leuk*.

Gezellig en Leuk vormen een paar apart in de stripwereld. Niet alleen omdat het lange tijd onbekend was welk duo zich achter het in eigen beheer uitgegeven stripblad van die naam ophield, maar ook omdat zij in feite geen beroepstekenaars zijn en tevens omdat zij een deel van hun produktie ophangen aan fameuze, reeds lang bestaande helden van (ex-)koplopers in de stripbusiness.

Achter het (nooit door henzelf bedoelde) pseudoniem *Gezellig en Leuk* gaan René Windig en Eddie de Jong schuil, die het bij het uitbrengen van hun eigen stripblad niet nodig en belangrijk vonden om hun namen te vermelden; en daarom gingen de strip-geïnteresseerden de naam van het blad bij gebrek aan beter gebruiken om de makers ervan te benoemen. Nu, enkele jaren na de eerste verschijning van *Gezellig en Leuk* (eigenlijk de tweede aflevering, zie hieronder) en na publikaties

van Windig en De Jong in o.a. *Caramba*, *Gummi*, *Supergum* en *Wordt Vervolgd*, en in hun boek *Ouwe Troep*, zijn hun namen geleidelijk gemeengoed geworden.

De basis van *Gezellig en Leuk* is gelegd op de middelbare school. Eerst was dat het Amsterdamse Vondel-gymnasium en daarna werd dat het Barlaeus, toen

'Links René Windig, rechts Eddie de Jong (foto: Amador Diallo)'

laatstgenoemde eerstgenoemde opslokte. Om zich de schooltijd nuttig te maken hielden vijf scholieren zich tijdens de lessen bezig met het kollektief vervaardigen van stripverhalen: ieder tekende om de beurt een plaatje en gaf telkens zo zijn eigen draai aan het verhaal. Omdat het moeilijk was een geschikt begin van het verhaal te bedenken, werd meestal begonnen met een plaatje dat uit een bestaande strip was geknipt, waarop men voortborduurde. Vaak was dat een afbeelding van de alwetende *Oom Wim* aan het begin van zijn leerrijke, moraliserende verhalen, die echter onder de handen van de vijf scholieren over het algemeen een veel minder opbouwende en veeleer immorele strekking meekregen. De stap van deze schoolverhalen, met de 'echte' *Oom Wim* aan kop, naar de latere volledig zelf vervaardigde *Oom Wim*-persiflages is dus maar een kleine geweest.

Na de middelbare schooltijd traden deze vijf leerlingen, onder de naam 'De vijf Slijmerds', (behalve Windig en De Jong ook nog Hans van Amstel, Hans Rot, Hans Niepoth en incidenteel ook Cees Hulst) nog even als kwintet op in *Aloha*, waar zij de lezers onder meer informeerden over enkele tekentruuks die als creatieve vrijetijdsbesteding konden dienen: de eerste tekende een foto van een bekende persoonlijkheid zo natuurgetrouw mogelijk na, gaf daarna de tekening door aan de tweede, die zonder de foto te mogen zien die tekening weer natekende en zijn te-

kening weer doorgaf aan de derde, enzovoort. Het vergelijken van de laatste tekening met de oorspronkelijke foto leverde dikwijls een aardige verrassing op.

In de periode daarna viel het vijftal uiteen en begonnen René Windig en Eddie de Jong aan een tekenkarrière bij *Donald Duck*, die echter nogal kortstondig uitviel. Zij vervaardigden enkele Duck-verhalen die gepubliceerd zijn (1974-75), maar om redenen die voorlopig nog in nevelen gehuld blijven, lieten zij het Duck-werk voor wat het was om zich vervolgens ongeveer een jaar lang bezig te houden met het vervaardigen van een tekenfilm. Deze film kreeg de titel *Pee Pee Cluck Cluck* mee, naar een nummer van een elpee van *Toots and the Maytals*, dat als inspiratiebron en begeleidende muziek diende. Maar tekenfilmen is duur en dus was er niet genoeg geld om er mee door te gaan, hoewel de zin erin bij Windig en De Jong nog steeds bestaat en er ook nog steeds (hoewel vage) plannen in die richting aanwezig zijn. Na het tekenfilmen gingen zij weer strips tekenen, hetgeen resulteerde in *Gezellig en Leuk* nummer 2 (april 1977).

De eerste aflevering van *Gezellig en Leuk* dateert al van april 1973 en vormde de schakel tussen de schoolstrips en hun latere onafhankelijke werk. In *Gezellig en Leuk* 2 en 3 (april 1978) reageerden Windig en De Jong hun Duck-periode af door Donald in allerlei situaties te laten verzeilen die in de officiële Duck ondenkbaar zouden zijn: Donald in zijn vrije tijd dus eigenlijk. Daarnaast werd met de goede oude Oom Wim en zijn moraliserende alweterij flink de vloer aange-

'Oom Wim aan lager wal'

veegd, en werden enkele verhalen gepubliceerd die geheel uit eigen koker afkomstig zijn en dus niet van bestaande stripfiguren zijn afgeleid.

In 1978 werkten René Windig en Eddie de Jong mee aan het kortstondige blad *Caramba*, wederom met enkele Oom Wims en verder met de twee gesjeesde clowns *Zappo & Pipetti*, waarin enkele autobiografische elementen verwerkt zijn. Toen *Caramba* zijn korte bestaan explosief eindigde (Kuifje..!) begonnen zij in *Gummi* te publiceren, maar verder dan vier Oom Wimverhalen kwamen zij niet, omdat ook dit blad het niet haalde en eind 1977 de geest gaf (verband tussen deelname van Windig & De Jong aan deze bladen en het feit dat beide bladen kort daarna moesten stoppen, lijkt vooralsnog niet aangetoond...). Zij konden echter blijven publiceren in *Supergum* (1980) en *Wordt Vervolgd* (1980-81), waar hun nieuwe schepping, een perfecte persiflage op *Dick Bos(ch)*, zijn luidruchtige en onbegrijpende intrede deed.

In 1980 verscheen eveneens bij *Espee* een bundeling van hun werk onder de sprekende titel *Oude Troep*. Nu *Wordt Vervolgd* zijn Nederlandse medewer-

'Uit Donald Duck nr. 9 van 1975'

'Donald Duck'

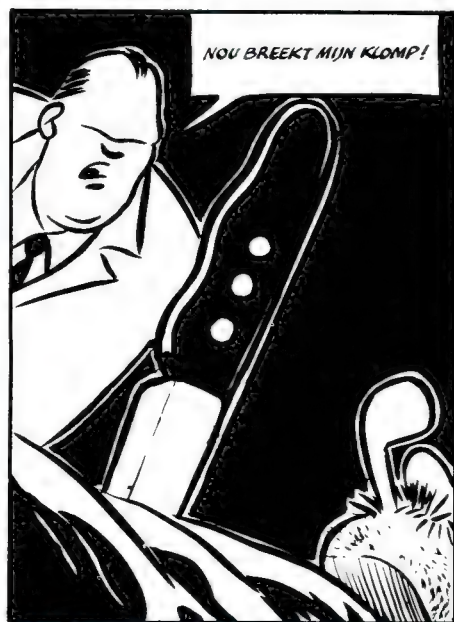
kers heeft afgestoten, is er weer tijd voor een nieuwe aflevering van *Gezellig en Leuk*.

GESLAAGDE KARIKATUUR

Wat is nu het leuke van de *Gezellig en Leuk*-strips, en vooral van hun persiflages? Persiflages op bestaande stripfiguren zijn niet nieuw in de stripwereld; in *Stripschrift* zijn er verschillende in herdruk verschenen, en daarnaast hebben werken als *Kuifje in Zwitserland* en de *Lucky Luke*- en *Smurfenpornoboekjes* zich enige roep verworven. Toch zijn die persiflages op *Asterix*, *Lucky Luke* en *Prins Valiant*, om er een paar te noemen, eigenlijk nau-

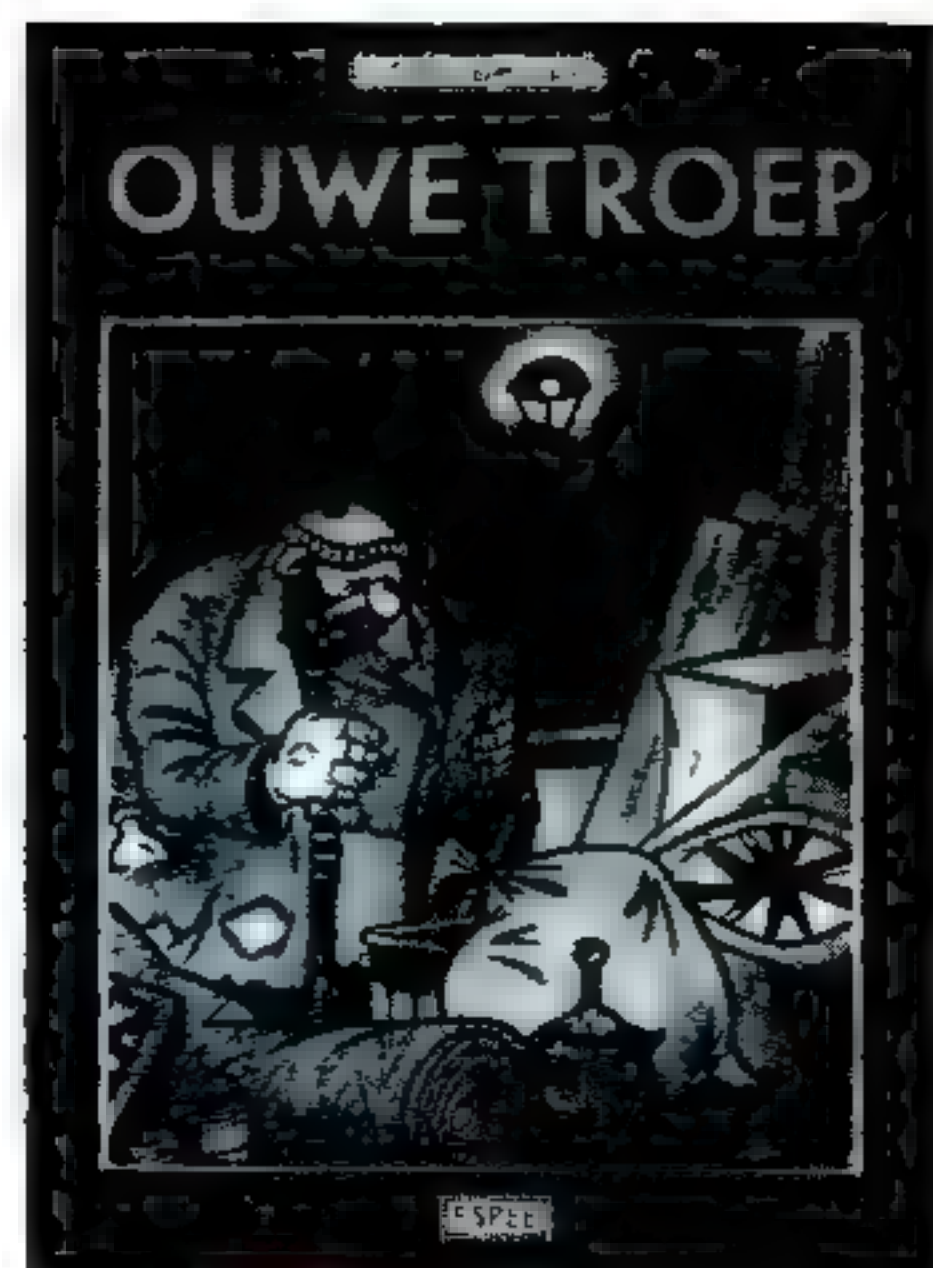
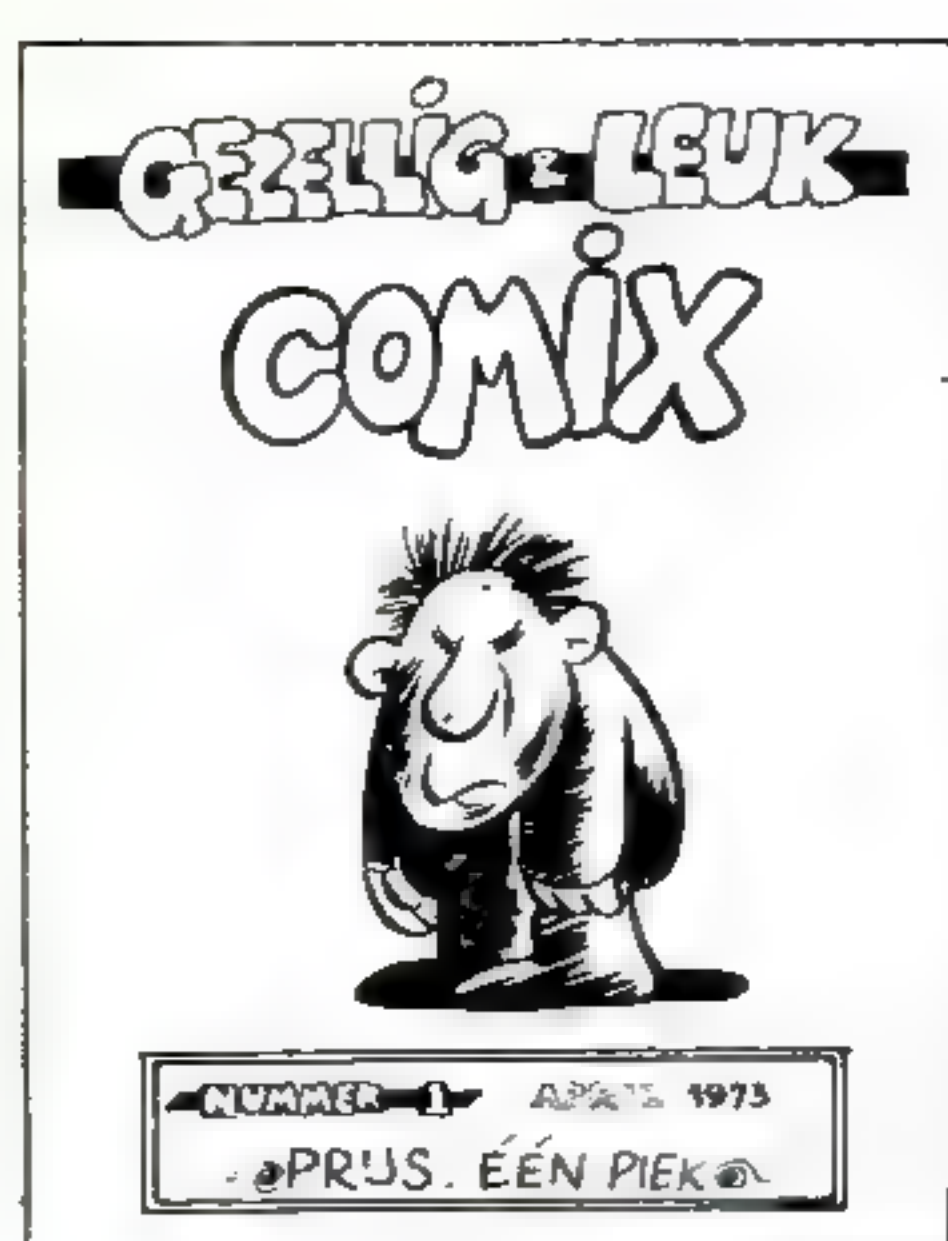

'Pee Pee Cluck Cluck'

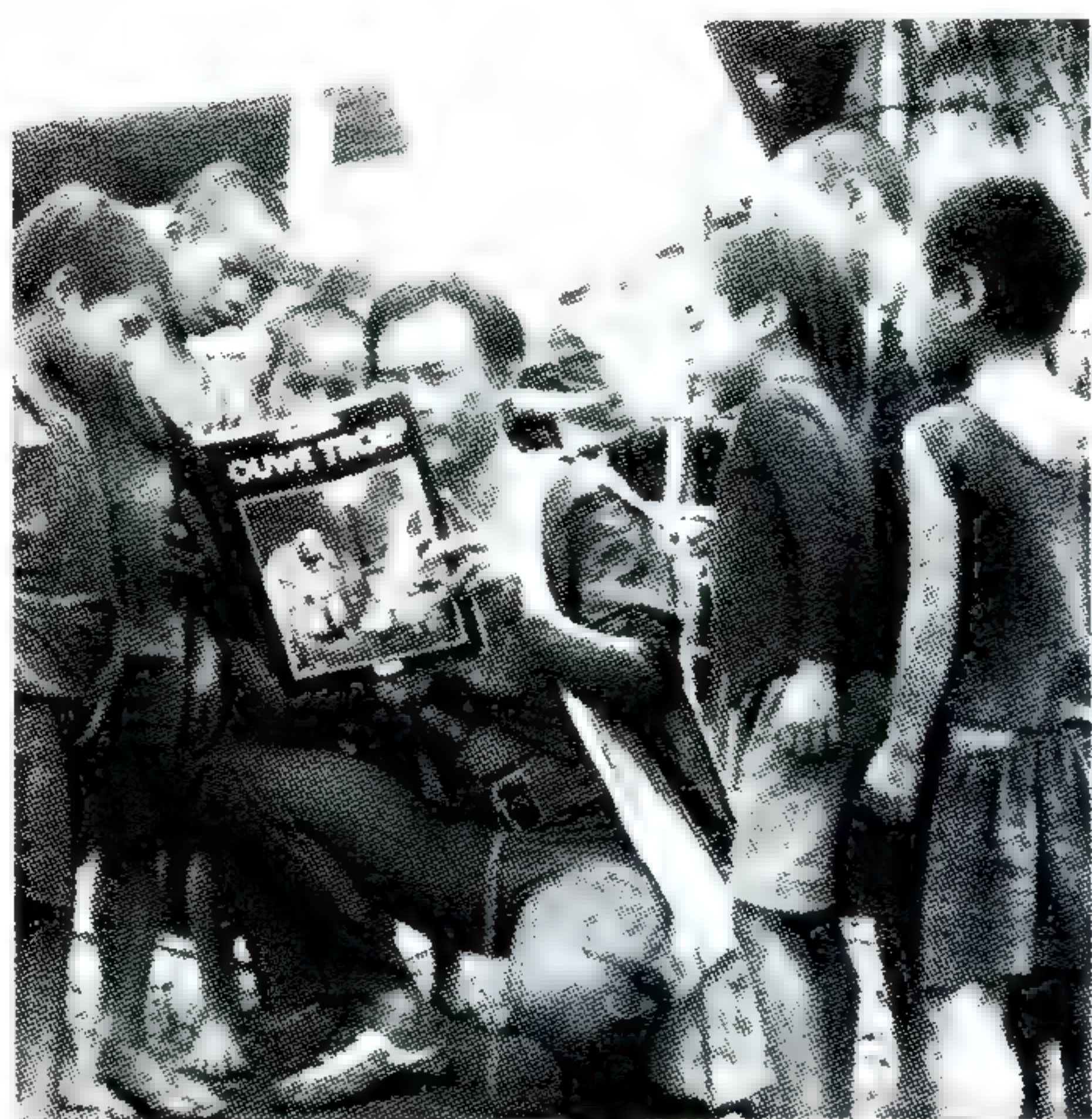

'Dick Bosch er op losch'

welijks leuk, om maar helemaal niet te spreken van die sexdingen. En de persiflages van Windig en De Jong zijn dat wél. Het verschil zit hem in de wijze van aanpak: Windig en De Jong pakken bestaande stripfiguren aan op hun meest kenmerkende eigenschappen en laten hun figuren juist op *die* punten volledig doordraaien. Andere persiflages gooien er wat sex en andere lol tegenaan en laten hun figuren allerlei dingen doen die ze normaal niet doen, en verwachten dan dat dat leuk is.

'Wereldwijd befaamd'

Maar de *essentie* van een karikatuur – wat een persiflage nu eenmaal is – zit hem juist in het aandikken van de meest opvallende trekken van een persoon (kijk maar naar een karikaturale portrettekening) en dat is eksakt wat Windig en De Jong doen. Dus ze laten Oom Wim niet neuken met de buurvrouw, wat op zich nergens op zou slaan, maar ze maken hem belachelijk op zijn *alweterij*, op zijn functie van wandelende Encyclopedia Britannica (zoals hij in *Stripschrift* al eens is genoemd). En ze lichten juist de *opvliegendheid* en de *onmacht* van Donald Duck er uit en laten hem precies op *die* karaktereigenschappen volledig op tilt slaan. En ze nemen het *bravourgedrag*, de *jiujitsu* en het soms *niet al te zwaar door intelligentie gehinderde optreden* van Dick Bos(ch) onder de loep en sterken *die* punten extra aan. En dat maakt van hun persiflage gezellige en leuke strips.

In feite is het zeer voor de hand liggend dat René Windig en Eddie de Jong hun persiflages op dit overdrijvingsfundament bouwen. Toch valt het op *dat* zij dat doen, omdat de andere persiflage-makers dat *niët* doen en daardoor aan het wezen van de persiflage voorbij gaan. Daardoor zijn de strips van deze laatste groep mislukt en steken de strips van Windig en De Jong gunstig uit boven andere persiflagepogingen.

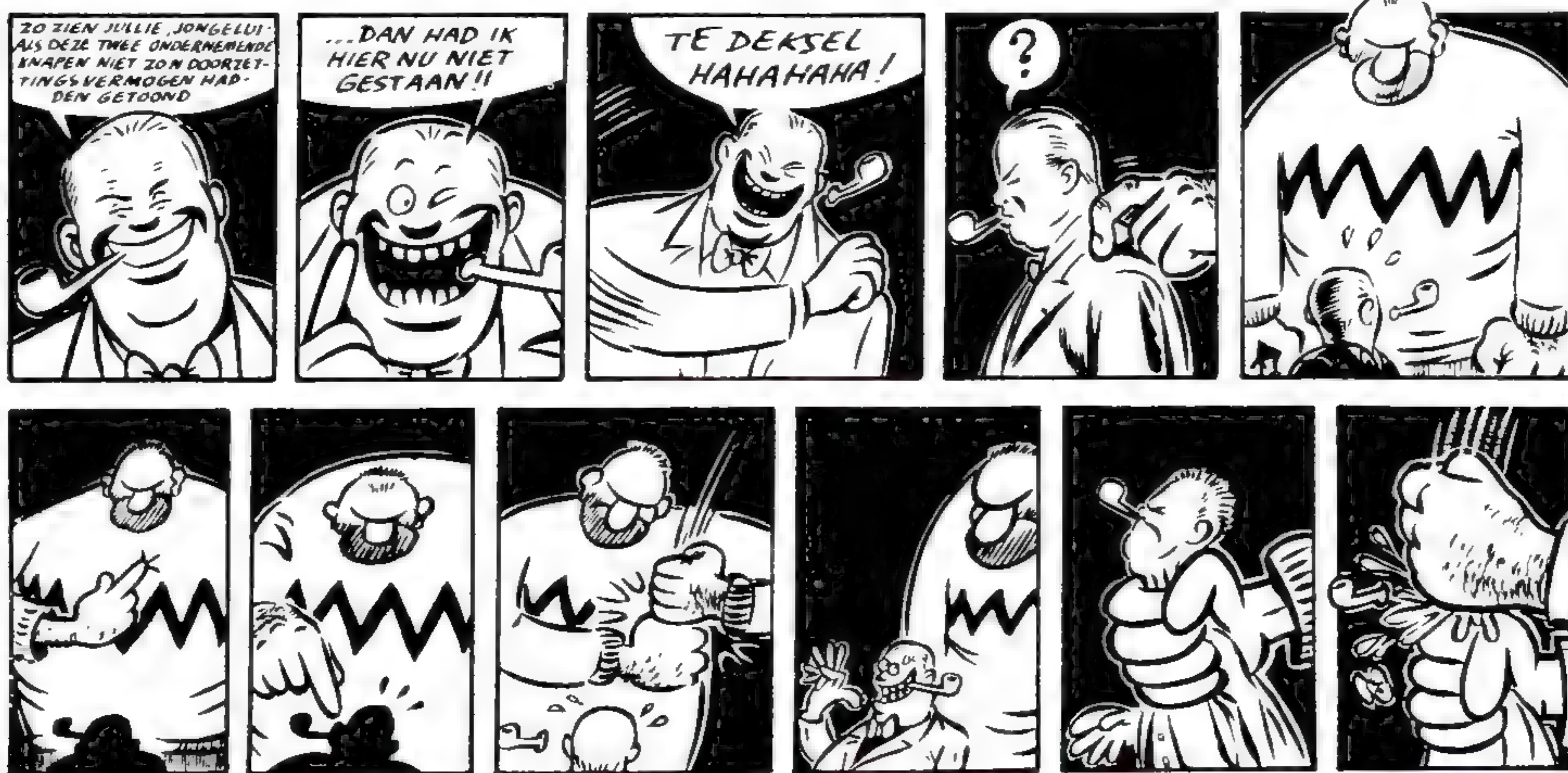
VUIL IS LEKKER WARM

René Windig en Eddie de Jong werken bij het maken van een strip zeer nauw samen, niet alleen bij het plotten en het schrijven van de tekst, maar ook bij het tekenen. Beiden tekenen in potlood en inkten dwars door elkaar heen, zodat achteraf onmogelijk meer te onderscheiden valt wie wat heeft getekend. Deze werkwijze is mogelijk geworden omdat zij van het begin af, vanaf hun middelbare schooltijd, samen getekend hebben en zodoende een gemeenschappelijke stijl hebben ontwikkeld. En een geheel *eigen* stijl, dat moet gezegd worden. Het is erg moeilijk hen in het vakje te duwen van een of andere 'school', want wat zij maken is eigenlijk nergens mee vergelijkbaar. Hun stijl toont enigszins lomp, met dikwijls grove lijnen en vaak rauwe gezichten, en ook voor het tekenen van allerhande vuilnis en smurrie draaien zij de hand niet om. Maar dat maakt hun strips niet afstotelijk, integendeel

ademt dat juist een gezellig soort behagelijkheid uit, enigszins in de sfeer van 'vuil is lekker warm'.

René Windig en Eddie de Jong zijn bijzonder goed in staat uitdrukking te leggen in de veelal botte of stupiede koppen van hun figuren, en ook de bewegingen, vooral in hevige actie, komen in al hun humor erg natuurgetrouw over, als karikatuur wel te verstaan. Een wat zwakkere kant is de soms wat slordiger uitwerking, maar misschien is het juist dat wel wat hun tekeningen zo levend maakt. Alles bij elkaar brengen zij in hun geheel eigen stijl een geheel eigen kijk op bestaande stripfiguren en daarnaast (en ook daardoor) op de tegenwoordige maatschappij.

Voor de directe toekomst staat er van René Windig en Eddie de Jong zoals gezegd een nieuwe aflevering van *Gezellig en Leuk* op het programma, alsmede strips in de Vrije Balloen: daarnaast verschijnt zeer binnenkort bij Espee een boek van 312 pagina's met tekeningen van René Windig (*Windig Drawings*). Verdere plannen zijn er nog niet, want de ambitie om beroepstekenaar te worden, ontbreekt bij hen volledig. Tekenend als vak zouden zij moordend vinden voor de creativiteit: goede strips kunnen alleen gemaakt worden als die in totale rust en zonder dwang tot stand kunnen komen. Het moet per slot wel gezellig en leuk blijven.

UIT

Bibliografie René Windig & Eddie de Jong

ALOHA, 1972

3e jaargang 25: Metamorphoses
4e jaargang 1: Metamorphoses
4e jaargang 7: Beeldende kunst in Amsterdam GL 1

DONALD DUCK, 1974-75

7425: Donald Duck 2
7430: Donald Duck 4
7432: Donald Duck 1
7442: Oom Dagobert: De brilroof 7
7446: Donald Duck: Het museum-bezoek 5
7505: Donald Duck: De picknick 4
7509: Donald Duck: De superverkoper 6

GEZELLIG EN LEUK no 1, april 1973

Beeldende kunst in Amsterdam 2 AL 4e 7
Oom Wim: Stront 15
Jopie Slim 5

GEZELLIG EN LEUK no 2, april 1977

Oom Wim: Geneviève de Nanterre 1 CA 3
Donald Duck I 8 OT (+ 1 pag)
Oom Wim: De uitvinding van het boek 1
Père Leonard 3
Oom Wim: Wagner 1
De brug Mikozaï 3 OT (= Shôkiki)

GEZELLIG EN LEUK no 3, april 1978

Oom Wim: De klondyke-expres 3 CA 2; OT
Pietje Pelikaan 1
Theun 5 OT
Oom Wim: De kruidenier 1 CA 4; OT (+ 1 pag)
Donald Duck II 7 OT
Pietje Pelikaan 1

GEZELLIG EN LEUK no 4, april 1979

Oom Wim: De vampier van Blaf-fedijk 18 OT (13, omgewerkt)

GEZELLIG EN LEUK no 5, februari 1982

Dick Bosch er op losch 13
Dick Bosch: Miauw 1 WV 10
Dick Bosch: Daarbuiten loopt een schaap 1 WV 9

CARAMBA, 1978

1 Vader Abraham 1
Zappo & Pipetti I 1 OT
2 Oom Wim: De Klondyke-expres 1 GL 3; OT (3 pag)
Oom Wim: Demosthenes 1 GU 23; OT
Zappo & Pipetti II 1 OT
3 Oom Wim: Geneviève de Nanterre 1 GL 2
Zappo & Pipetti III 1 WV 8
4 Oom Wim: Degas 1
Oom Wim: De kruidenier 1 GL 3; OT (+ 1 pag)

5 Oom Wim: Johannes Gutenberg 1

GUMMI, 1979

21 Oom Wim: Winston Churchill 1 OT
22 Oom Wim: Zij lachten niet 1 OT
23 Oom Wim: Demosthenes 1 CA 2; OT
24 Oom Wim: Fransche Lesch 1 OT

SUPERGUM, 1980

1 Oom Wim: Dromen zijn bedrog 1 OT
Dick Bosch en het geheim van 'Den Schpuut' 7 OT

WORDT VERVOLGD, dec. '80-sept. '81

3 Vijf sterren restaurant 1 GL 5
4 Dick Bosch in: Hoogen Nood 2
5 Vijf sterren restaurant 1 GL 5
6 Dick Bosch: Halt die klappe! 1
7 Vijf sterren restaurant 1 GL 5
8 Zappo & Pipetti III 1 CA 3
9 Dick Bosch: Daarbuiten loopt een schaap 1 GL 5
10 Dick Bosch in: Miauw 1 GL 5
11 Dick Bosch en den keelenschnijder van den Place Pigalle 1
12 Vijf sterren restaurant 1 GL 5

OUWE TROEP, 1980

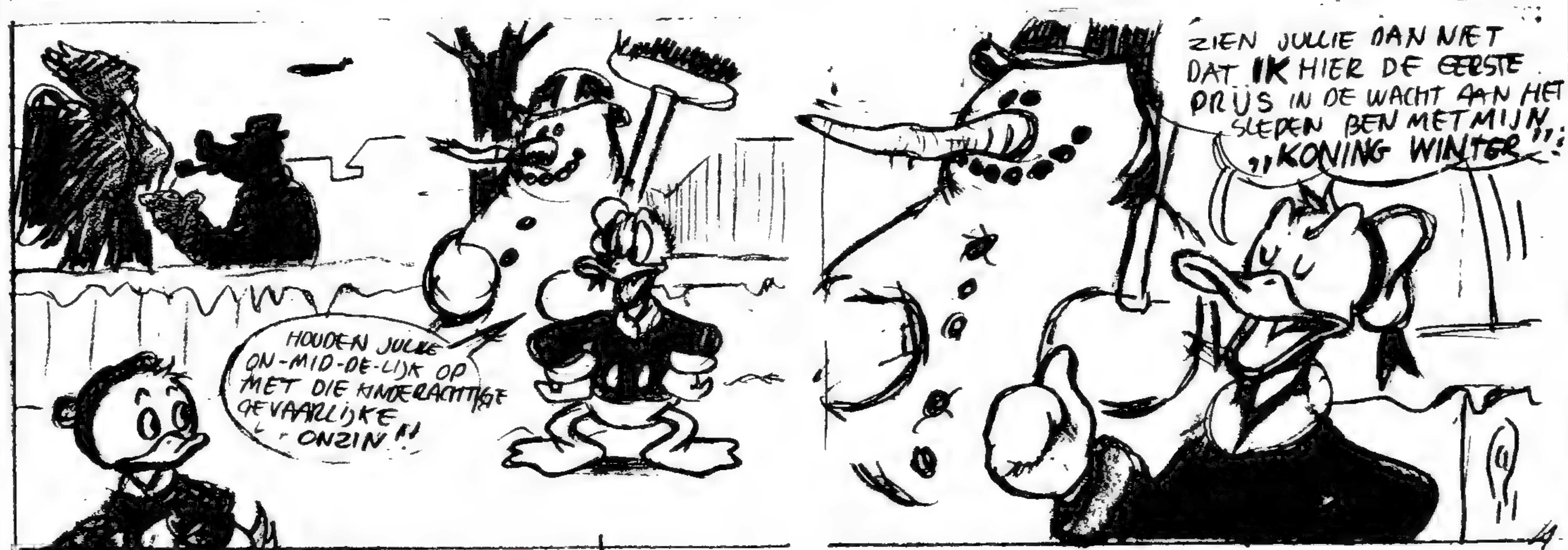
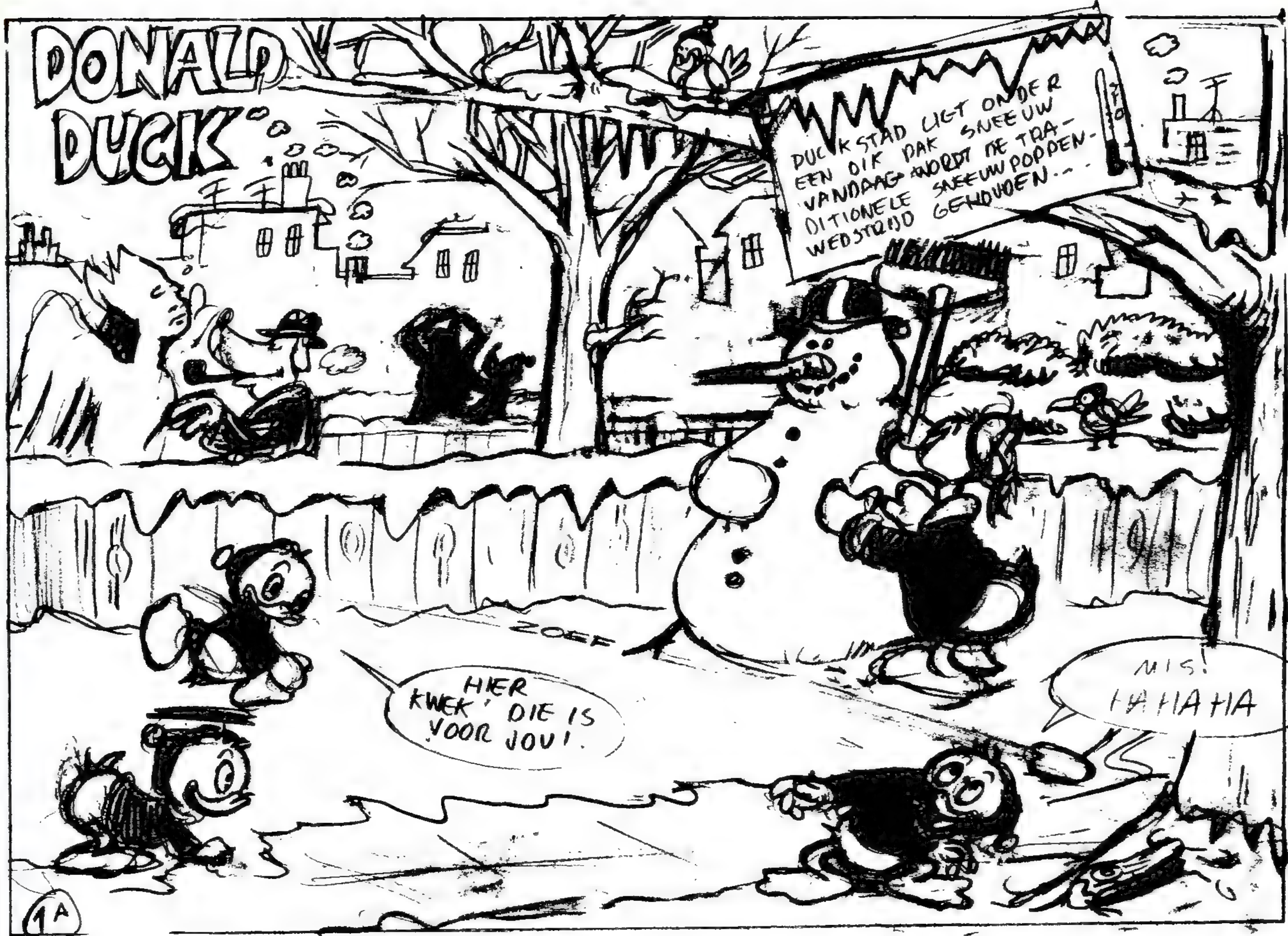
Dick Bosch en het geheim van 'Den Schpuut' 7 SU 1
Donald Duck I (+ 1 pag) 9 GL 2
Zappo & Pipetti I & II 2 CA 1 & 2
Dick Bosch in: Kermis 1
Theun 5 GL 3
Oom Wim: De vampier van Blaf-fedijk (omgewerkt) 13 GL 3
Oom Wim: Winston Churchill 1 GU 21
Oom Wim: Demosthenes 1 GU 23; CA 2
Oom Wim: Zij lachten niet 1 GU 22
Oom Wim: Dromen zijn bedrog 1 SU 1
Oom Wim: De Klondyke-expres (+ 2 pag) 3 CA 2; GL 3
Donald Duck II 7 GL 3
Shôkiki (= De brug Mikozaï) 3 GL 2
Oom Wim: De kruidenier (+ 1 pag) 2 CA 4; GL 3

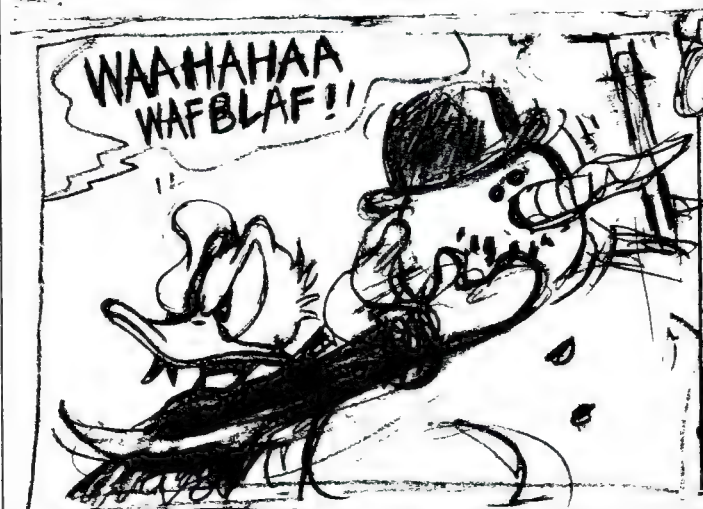
WINDIG DRAWINGS, 1982

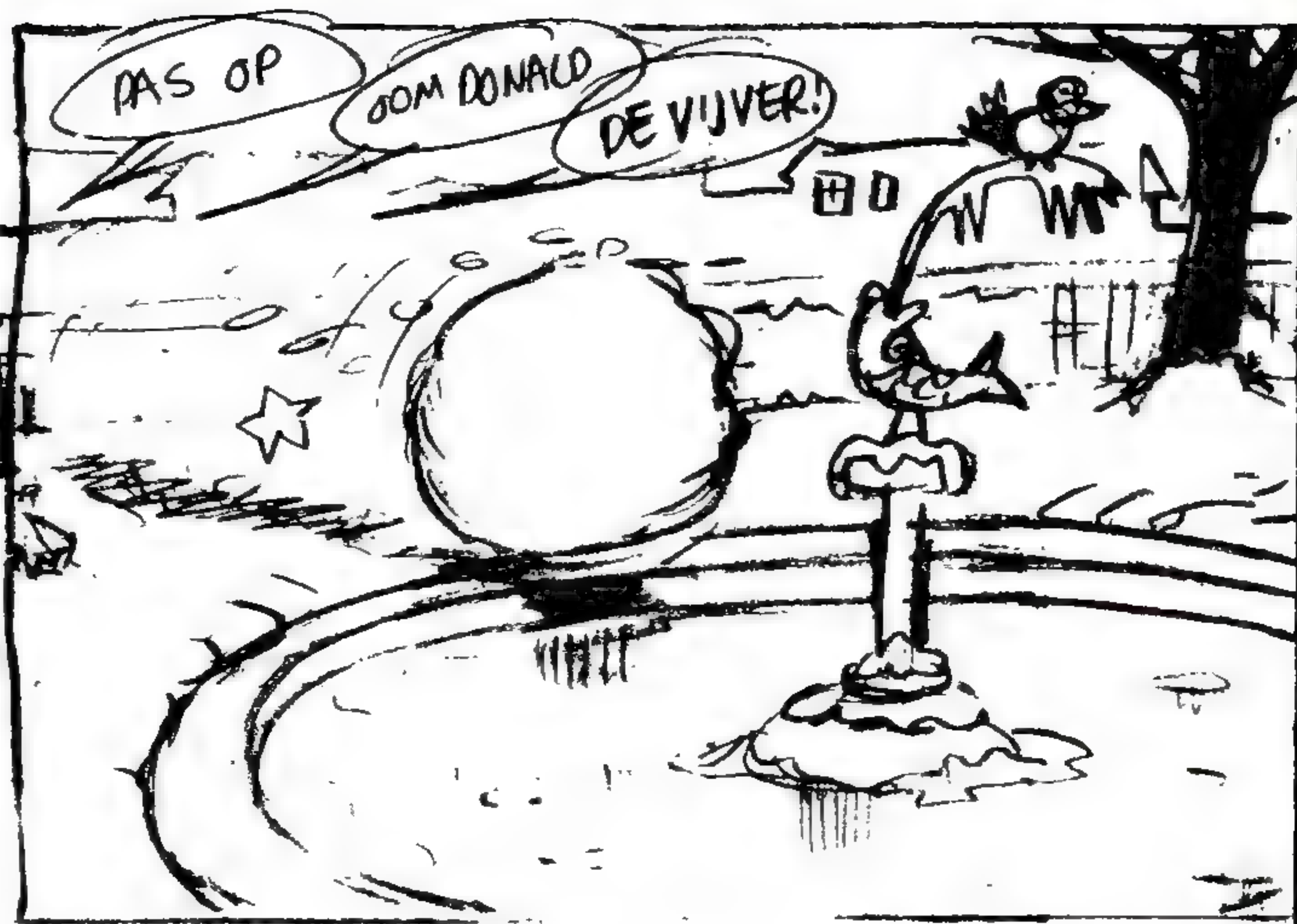
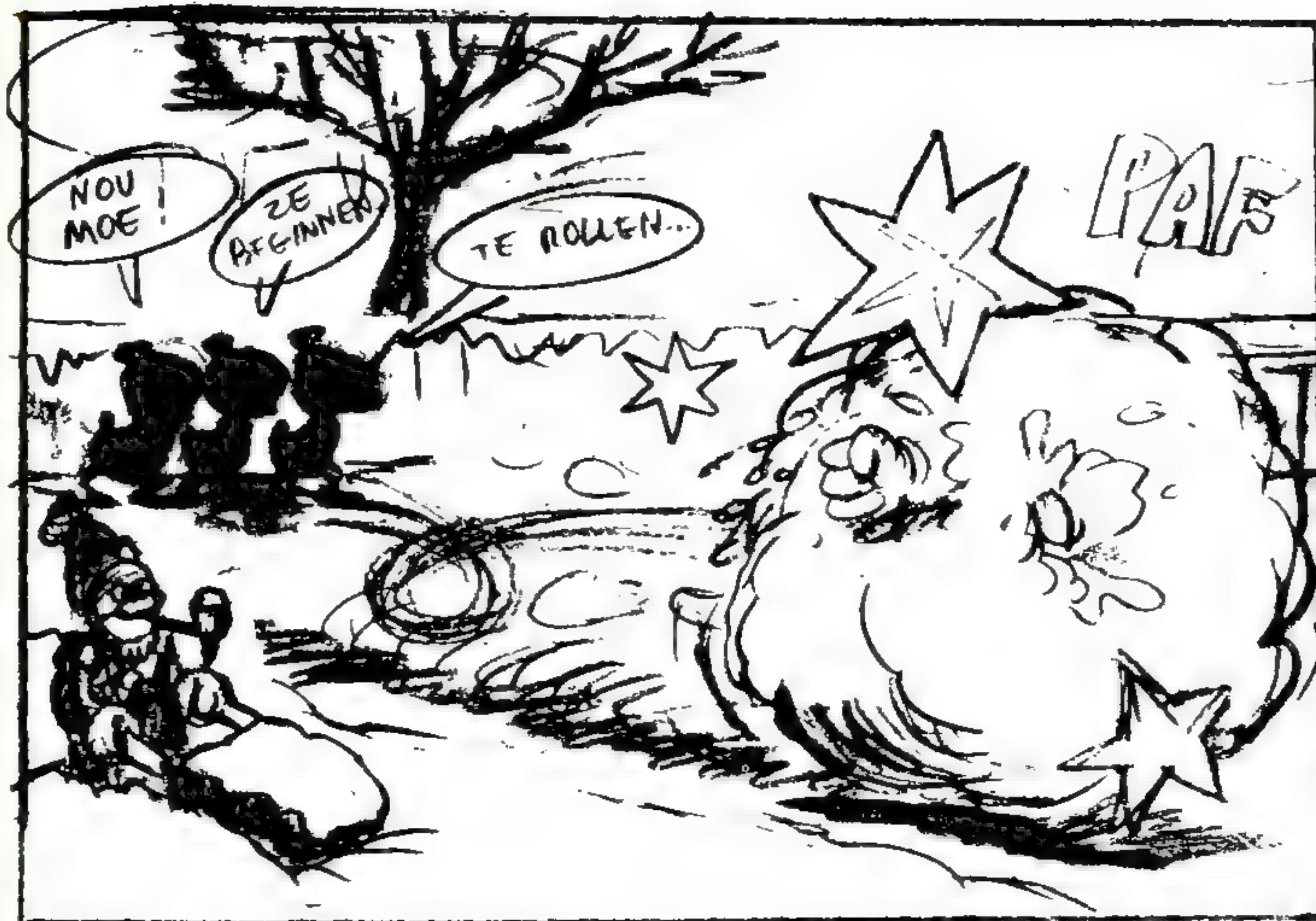
Tekeningen, 312 pagina's

AL = Aloha
CA = Caramba
GL = Gezellig en Leuk
GU = Gummi
OT = Ouwe Troep
WV = Wordt Vervolgd

Het op de volgende 3 bladzijden gereproduceerde Donald Duckverhaal is de nog niet geïnkte opzet van een verhaal dat publikatie in het blad *Donald Duck* nooit gehaald heeft.

STRIPS PER POST

DUIZENDEN STRIPS, COMICS, TIJD-
SCHRIFTEN EN NOG VEEL MEER

Vraag NU onze GRATIS katalogus aan met
alle Nederlandse-, Amerikaanse- en
Franse strips, Marvel en D.C. comics,
Underground comics, Artbooks, Portfolio's en
S.F. boeken.

Er is ook een SPECIALE Marvel en
D.C. comics-katalogus beschikbaar.

U kunt natuurlijk ook in de winkel
langskomen, wij zijn geopend van:
DINSDAG-VRIJDAG van 10.00-18.00 en
ZATERDAG van 10.00-17.00 uur.

Fantastic Visions

GOUDSESINGEL 44 3011 KC ROTTERDAM
TEL.010-331710

AANBIEDINGEN

TANTE LENY PRESENTEERT

Nº 1 *	- FL 5,-	Nº 8	- FL 10,-	Nº 15	- FL 10,-
Nº 2	- FL 15,-	Nº 9	- FL 10,-	Nº 16	- FL 17,50
Nº 3	- FL 5,-			Nº 17	- FL 17,50
Nº 4	- FL 5,-	Nº 11	- FL 10,-	Nº 18	- FL 10,-
Nº 5	- FL 10,-	Nº 12	- FL 10,-	Nº 19	- FL 20,-
Nº 6	- FL 10,-	Nº 13	- FL 15,-		
Nº 7	- FL 10,-	Nº 14	- FL 17,50		

* = REPRINT

TANTE LENY EXPOSEERT

VERSLAG VAN DE TENTOONSTELLING

FL 5,-

INKT PRESENTEERT: TANTE LENY EXPOSEERT FL 10,-
(WAARIN ANTON MAKASSER IN KLEUR EN INTER-
VIEWS MET DE 'LENY'-TEKENAARS)

TANTE LENY PRESENTEERT

FL 5,-

(NRS 20 T/M 25) (NRS 23 & 24: UITVERKOCHT)

MODERN PAPIER

Nº 6 T/M 8 - FL 7,50 / Nº 9 - FL 15,- / Nº 10 - FL 15,-

DE METROPOOL #1

FL 10,-

(UNIEKE UITGAVE VAN MEI 1972 MET BIJ-
DRAGEN VAN O.A. JOOST SWARTE, WILLEM EN
STEEF DAVIDSON.)

HAMLET - AART CLERX

FL 5,-

LAMBIEK

KERKSTRAAT 78
AMSTERDAM

NEDERLANDSE STRIPVERZAMELAARS GEVRAAGD!

NAAR DE STRIPRUILBEURS
TE ANTWERPEN
DIE ELKE 2^e ZATERDAG
GEHOUDEN WORDT!
KOM JIJ OOK?

Belgische Stripruilbeursagenda

Zat. 11 september 1982

85e R.B.

12e BELGISCHE STRIPDAG

Zat. 10 april 1982

82e R.B.

Zat. 9 oktober 1982

86e R.B.

Zat. 8 mei 1982

83e R.B.

Zat. 13 november 1982

87e R.B.

Zat. 12 juni 1982

84e R.B.

Zat. 11 december 1982

88e R.B.

Organisatie: "De Belgische Stripclub"

Schrijven: t.a.v. de Hr. K. Driesen (voorz.)

Postbus 32

2030 Antwerpen

Prutswerk? Hoezo Prutswerk?

Gerrit de Jager en Wim Stevenhagen – samenwerkend onder de naam *Prutswerk* – zijn in een paar jaar tijd een van de meestgevraagde stripduo's geworden. Roel en z'n beestenboel, Prut Pruts. De Familie Doorzon, Han Gewetensvim, het is nog maar een deel van de regelmatig verschijnende strips van Prutswerk. Wij spraken met Gerrit de Jager over het Prutswerk-werk...

– *Een voor de hand liggende eerste vraag: Hoe is jullie samenwerking nu precies?*

Tja, dat weten we zelf ook niet precies, het loopt heel erg door elkaar heen. Als je van een bepaalde strip na een maand vraagt hoe dat gegaan is, weten we het vaak niet eens meer. We zien elkaar bijna elke dag, we praten de hele dag over strips en wisselen dan van alles uit. Het is alleen wel zo dat één van de twee de strip meestal inkt. De laatste tijd heb ik *De Familie Doorzon* voornamelijk gedaan, terwijl Wim *Sulle Hooms* en *Prut Pruts* voor z'n rekening nam, maar volgende maand kan dat weer precies andersom zijn. Het loopt vreselijk door elkaar heen en ook als ik alleen zit te tekenen denk ik 'wat zou Wim daar van vinden'. Ik wil nogal eens uitbundiger tekenen dan hij... De ideeën ontstaan ook altijd samen. Meestal komt eentje met het idee van 'laten we het hier eens over hebben'. Dan gaan we erover praten, soms de meest grote onzin uitkramen, waar de ander dan weer iets leuks uit kan halen.

Ook bewust neem je dingen van elkaar over. Zo heb ik me het laatste jaar helemaal op gym schoenen gestort. Het is begonnen met van die Adidas-streepjes, die steeds maar breder werden. Op dit moment teken ik steeds van de basketballschoenen met van die dopjes opzij en het is me opgevallen dat Wim dat over is gaan nemen, hoewel we het er helemaal niet over gehad hebben. Omgekeerd gaat dat ook zo.

– *Dat is van het begin af aan zo geweest?*

Ja, dat was op school ook al zo. Daar zaten we alletwee steeds maar te tekenen, experimenten te doen. *Don Martin*. Daar keken we in die tijd erg naar. Olivier Blunder, die ook. Toen Peter de Smet begon te publiceren dacht ik meteen: die heeft naar precies de zelfde

strips gekeken als wij!

Het gekke is, dat als je het nu terugziet het je opvalt dat Blunder eigenlijk helemaal niet zo goed getekend was, dat het vooral in het begin tamelijk stijf was.

– *Toen jullie op school tekenden, ging dat dan om losse tekeningen of maakten jullie ook toen al strips?*

Nee, het ging ons om de tekeningen zelf. Tekeningen à la Don Martin, het slapstickachtige daarin. We waren de kartoenisten van de klas, alle leuke dingen die daar gebeurden tekenden we. Het leek ook altijd of we verschrikkelijk hard aan het werk waren, maar het enige wat we deden was tekenen!

We hebben vrij veel voor de schoolkrant getekend. Prut Pruts maakte z'n eerste optreden in de *Hugo de Groot-buurtkrant*. Hij is ontstaan naar aanleiding van een tekenfilmpje voor het Vara-programma *Twee voor 12*, over de raven in de Tower van Londen. Een van die raven was Prut Pruts.

– *Die tekenfilmpjes maakten jullie op de Rietveld-academie?*

Dat was in de 3e klas. In de 5e klas maakten we al strips voor *Jippo* en *Taptoe*, en voor *De Vrije Balloen*. We hebben ons eindexamen ook gedaan met dat werk dat we al buiten school deden. Dat wil zeggen: alleen ik, want Wim was toen al van school gegooid. Heel vreemd was dat, want we deden alletwee hetzelfde werk en het werk waarmee ik eindexamen deed was voor de helft van hem. Achteraf is hij er apetrots op, want het blijkt dat alle echte beroemdheden destijds van de Rietveld afgetrapt zijn!

– *Jullie hebben naderhand nog meer tekenfilms gemaakt?*

Die voor *Twee voor 12* waren de eerste, maar later hebben we ook ge-

werkt voor de school-televisie, Ivo de Wijs. Pas geleden, voor de laatste uitzending van *Twee voor 12*, hebben we nog weer eens een filmpje gemaakt. Het mocht één minuut lang zijn, en we hebben het in drie dagen weten te maken. We hebben het resultaat nog niet gezien. We zijn erg benieuwd naar het effect dat we gaan krijgen. Kijk, je kunt wel Walt Disney-films willen maken, maar dat lukt toch niet; dat is veel te duur. Daarom moet je zoeken naar iets wat je snel kunt maken en wat toch effect heeft. We hebben om te beginnen meteen op alles geanimeerd, we hebben met inkleuren het 'Chick Bill-effect' gebruikt – je weet wel, een figuur beweegt, maar het patroon van z'n hemd blijft gewoon stilstaan –, we hebben veel overvloeiers gebruikt om het zo flitsend mogelijk te laten werken. Een paar van die technieken hebben we al eens eerder gebruikt, in een bioscoopfilmpje voor Bio-vakantieoord, maar dat is niet zo best gelukt. Ik heb geloof ik twee jaar lang niet naar de bioscoop gedurfd, uit angst voor dat filmpje. Het was wel wat al te flitsend geworden!

– *Jullie hebben ook plannen voor Familie Doorzon tekenfilms?*

Ja, of misschien korte promotiefilmpjes of zo, maar daar zijn we nog niet zo ver mee.

DE FAMILIE DOORZON

– *De familie Doorzon ademt een wat andere sfeer dan jullie overige werk...* Bij Doorzon ging het zo, dat we eerst begonnen te praten met de mensen van de marketing, die uit dikke rapporten precies wisten wie Revu las, in welke auto ze reden en dergelijke. Nu tekent Wim bijvoorbeeld het liefste van die grote Amerikaanse auto's met van die hele, kleine raampjes, maar dat moesten nu Simca 1000's worden en zo. Althans, dat vroegen ze ons. De buurvrouw wilden we eigenlijk liever niet helemaal zo tekenen, maar het ging erom dat het Nieuwe Revu publiek een bepaalde voorstelling heeft van hoe een mooie meid eruit hoort te zien. Als bij de strip Pa Doorzon helemaal uit z'n bol gaat van de buurvrouw, dan moet die er op een bepaal-

de manier uitzien. Als ze eruit ziet als tante Sidonia begrijpen ze er niets van. Als je de recente afleveringen bekijkt, dan zie je dat ze al een stuk veranderd is. Ze heeft geen dikke lippen meer, ze kan nu ook heel erg schrikken, zodat haar ogen de hoogte in schieten en zo. We hebben het in het begin zo opgelost, dat Wim de strip ging schetsen en ik in ging inkten, waarbij ik de bumpers dan wat afslankte en zo. Wim is ook beter dan ik in het indelen van pagina's, dus dat kwam goed uit.

– *Het album is goed verkocht...?*

Toen ons album *De Ironische Man* uitkwam ben ik onmiddellijk een stel winkels afgegaan, maar ik zag het nergens. Dus ik dacht: Nou ja, uitverkocht natuurlijk! Echt waar! Maar met *De Familie Doorzon* was het zo dat ik bij

Bruna kwam en er niets lag, en ik dacht: Verdomme, al die verhalen over de goede verspreiding en nu ligt het er wéér niet! Maar toen was het écht uitverkocht! In een paar weken tijd zijn er 8000 stuks verkocht; de herdruk kan ieder moment verschijnen.

– *Vanwege De Ironische Man en Doorzon hebben jullie in Opzij nogal een veeg uit de pan gekregen?*

Dat verhaal begint al een paar jaar geleden. We waren gevraagd om voor de KWJ een strip te gaan tekenen, althans: *Franka van der Loo* was gevraagd, maar die had er geen tijd voor en heeft ons voorgesteld. We zijn met een strip begonnen, we hadden zelfs al een contract afgesloten voor bepaalde boekuitgevers, toen de KWJ-meidengroep een 'Ironische Man' in handen kregen? Daar kwamen duidelijke borsten in voor en daar hebben ze één enorme rel over geschopt; dat we sexisten waren en zo... en toen ze Doorzon zagen was het natuurlijk helemaal raak! Kortom, we mochten niet meer voor ze tekenen. In het bestuur heeft dat ook nogal wat toestanden gegeven, omdat een paar bestuursleden dit een goede gelegenheid vonden om op te stappen... Een half jaar later werden we door de vormgeefster van Opzij gevraagd om een tekening te maken, waarop die meidengroep een boze brief schreef, met kopietjes uit *De Ironische Man* van plaatjes waaruit grote borsten voorkwamen. De redactie had er een commentaar ondergeschreven waarin ze de briefschrijfsters min of meer gelijk gaven. We wilden eerst een reactie insturen, maar toen zagen we dat een paar pagina's verder in hetzelfde nummer toevallig een hele pagina Doorzon afgedrukt werd, met een nogal lovende tekst erbij! (In een artikel over *De vrouw in de strip*. red.) In één nummer werd het commentaar dus weer tegengesproken, wij hoefden dus helemaal niet te reageren!

PROJEKTEN

– *Werken jullie over het algemeen thuis?*

Het uitwerken doen we eigenlijk altijd thuis, maar we zien elkaar meestal bij Van Wulften. We zijn met een heleboel nieuwe dingen bezig en veel daarvan gaan vanuit *Van Wulften*, dat is het handigste.

Ger heeft nu ook het management van *Bram Vermeulen* en dan kan je zien hoe dat allemaal werkt: Bram had een paar maanden terug een single gemaakt en daar zou een soort A-4 velle-

tje met een stripje bijgestopt worden. Daar waren wij mee bezig, maar op een gegeven moment werden het vier pagina's, dus toen zou het een dun boekje worden. Het einde van het liedje was, dat het een boek van 48 pagina's werd met het singletje er zo ingeschoven. Het is echt iets dat helemaal uit de hand gelopen is. Eerst was het een single met gratis strip, maar nu kwam de prijs op f 12,90, en dan kan je dat natuurlijk moeilijk zeggen!

– *Met welke nieuwe projecten zijn jullie nog bezig?*

We zijn begonnen met een strip voor *Muziek Expres*, over een manager die alle muziektrends nauwgezet volgt en de groepen die hij onder z'n hoede heeft dat ook laat doen. Zo'n groep kan in één aflevering drie keer van trend veranderen en zo. Hij ontdekt ook doorlopend 'de nieuwe Beatles', 'de nieuwe Simon en Garfunkel', hij roept altijd dat soort kreten. In de inleiding staat ook dat er nú pas een strip over hem verschijnt, maar dat de grondvesten van z'n carrière al in de jaren zestig gelegd zijn. Daar zie je dan een plaatje bij waarop in 'The Cavern' in Liverpool de Beatles bij hem aan het voorspelen zijn, waarbij hij zegt: Hou maar op, dat is niks!

Verder zijn we door de jongens van *Tilt*, die vroeger *Neon* deden voor de VPRO, gevraagd of we eventueel willen meewerken aan een humoristische TV-serie. Oh, en voor *Popfoto* gaan we een strip maken over een meisjesgroep, qua stijl een beetje in de Peanutsachtige richting. Dat kwam zo, we hadden het briefpapier ontworpen voor de *Dolly Dots* en in het briefhoofd hadden we voor de lol van die Lucy's getekend, met van die enorme gapende monden. We durfden het eigenlijk niet eens in te leveren, maar ze vonden het leuk, tenminste bij de platenmaatschappij. Dat zagen ze bij

Popfoto en daar vonden ze het leuk om in die stijl een strip over een meisjesgroep te hebben.

– *Dus jullie hebben binnenkort een strip in zowel Muziek Expres als in Popfoto.*

Ja, we kwamen bij Popfoto over de strip praten, en daar zaten allemaal van die Muziek Expres-jongens bij. Dat begrepen we al niet zo. Maar ja, waarom niet. Maar toen zeiden ze: 'En wat betreft die strip voor Muziek Expres... waar wij nog niets van wisten! Maar twee weken later was die strip er! Het idee hadden we al, we wilden dat eigenlijk in de platenadvertenties voor WEA gaan proberen te gebruiken.

– *En het werk voor Club loopt ook nog steeds door?*

Ja hoor, alleen begon het een beetje te gek te worden, omdat we zo'n beetje het hele blad vol zaten te tekenen. Nu heeft Aad Labadie een deel van het werk overgenomen.

Verder wordt *Roel en z'n Beestenboel* veranderd. Jippo wordt een groter formaat en gaat een beetje lijken op de zondagsbijlagen van Amerikaanse kranten.

Daardoor wordt ook het formaat van 'Roel' groter en net als in die Amerikaanse kranten gaan we één figuur uit de strip lichten, die dan in een aparte strook onderaan de pagina zelfstandig iets beleeft.

– *Doen jullie daarnaast nog veel reclamewerk?*

Nee, heel weinig. Dat is geen principekwestie of zo, hoor, maar we worden gewoon weinig gevraagd.

– *Grammofoonplatenadvertenties voor WEA...*

Dat is eigenlijk ook een randgebied. Die jongen kwam veel bij Van Wulften en een keer hebben we even een paar

dingetjes voor hem getekend. Maar het gaat nu al z'n tweede jaar in!

We hebben nu pas ook de catalogus van WEA geïllustreerd, met alle letters van het alfabet, die samen een stripje vormen.

– *Hebben jullie ondanks deze produkties nog tijd en ruimte om nieuwe dingen te doen. Wat uit te proberen en zo?* We hebben het uitproberen eigenlijk steeds in onze strips zelf kunnen doen. We hebben de enorme luxe gehad dat we van het begin af aan steeds gevraagd werden voor diverse bladen. Kijk maar eens naar *Prut Pruts*, daar kan je het heel goed aan zien. We hebben 'geoefend' in de bladen.

– *Als je jullie werk terugleest in albums dan blijkt het nogal eens te lijden aan het verschijnsel dat er veel verschil is tussen de verschillende episodes, dat het niet als een geheel leest.*

Dat komt ook door onze onregelmatige manier van werken. Het is vaak zo, dat we voor bijvoorbeeld Jippo in een week tijd vijf pagina's maken en dan een maand lang niets. Met Doorzon gaat dat net zo.

Het hangt ook van de omstandigheden af. Je wil op zondagmiddag welgemeed aan een Doorzon-aflevering beginnen en diep in de nacht realiseer je je dat je nu toch snel iets leuks zal moeten bedenken. Zo zijn de afleveringen ontstaan met Pa Doorzon aan de bar.

– *Som eens op wat jullie vaste produkties zijn?*

De Familie Doorzon, Jippo, Taptoe, Muziek Expres, Popfoto, een stripje voor *Plus* van het CJP, *Prut Pruts* in *De Vrije Balloen*, *Han Gewetensvijn* voor de schooltelevisie, *Club*, *WEA-advertenties*, dat zijn alle vaste dingen. Dan nog allerlei losse dingen, als je het optelt is het ongelooflijk veel. Maar toch hebben we best wel eens een hele

week niets te doen, het lukt allemaal best.

– *Jullie werken ook snel...*

Dat is waar, en vroeger maakte ik me daar ook wel zorgen over, als ik weer eens een pagina in drie uur gemaakt had. Dan tekende ik toch nog maar even ergens een punaise of zo... Dan las je dat echte tekenaars met pijn en moeite een of twee pagina's per week tekenden... Deed ik het dan toch niet goed? Nog maar wat inzwarten dan maar... zo dacht ik echt. Later ontdek je dat dat helemaal niet hoeft, dat je stijl zoals hij is aanslaat en dat je het geluk hebt dat je in die stijl snel kan werken.

Er zit ook wel iets bij van wat we vinden dat teveel tijd aan een tekening besteden het geheel doodmaakt. Kijk maar eens naar Henk Kuijpers: Zijn eerste schetsen zijn veel spelser en leuker dan het uiteindelijke resultaat, na zes lagen lichtbak. Het is wel allemaal prachtig in lijn en zo, maar de levendigheid is er voor een groot deel uit.

– *Wat de techniek betreft: Jullie zijn nooit met rasters en dergelijke bezig geweest?*

Eén keer maar, in *Jan Botermans*, maar dat was een parodie op het rasterwezen. Je zag dat op een gegeven moment mensen aan het werk gingen met pakken raster, terwijl ze nog niet eens een verhaal hadden, en daar hebben we een parodie op gemaakt. Zo af en toe hebben we wel een rastertje nodig maar dan gaan we gewoon ambachtelijk allemaal rastertjes tegen elkaar aan zetten. Tot grote ergenis van Van Wulften trouwens, want in bladen loopt dat allemaal dicht.

Het is bij ons ook wel heel erg zo, dat als iemand een keer bij ons langs zou komen met een enorm pak rasters, dat we die dan ook best zouden gaan gebruiken. Maar naar Van Beek stappen voor een vel rasters, dat doe je gewoon niet. Net zoals bij kleurenillustraties, die kleur ik in met wat er op m'n bureau ligt; het is ook een soort gemakzucht.

Waar we ons nogal tegen afzetten, dat is het *presenteren* van strips. Op karton geplakt, een zwarte rand er omheen, een overlay, een doos... Wij zijn daar berucht om, als we bijvoorbeeld iets op moeten sturen en we hebben geen gekartonnerde evelop, dan gaat het maar in een gewone. Het is toch zo, een tekening moet wel heel erg mishandeld zijn voor je het in druk gaat zien. We krijgen af en toe mensen stikkend

van de lach aan de lijn, zodat wij denken dat het werk zeker in de smaak gevallen is, maar die dan alleen al over de verpakking dubbel liggen! Helemaal dat image van 'Prutswerk', dat bouw je zo per ongeluk op!

– *Kleuren jullie ook je eigen strips in?*

Nee, dan zouden we nooit aan iets anders meer toekomen, dat neemt zoveel tijd. Wij zijn trouwens meestal wel tevreden over de inkleuringen. Degene die 'Roel en z'n beestenboel' inkleurt bijvoorbeeld doet het erg leuk. Alleen de druk valt vaak tegen. In *Nieuwe Re-*

vu is dat helemaal erg. We hebben ook echt af moeten leren om grapjes te maken als punaises op de grond, want als het gedrukt is liggen er dan meteen drie!

– *Je lijn moet ook dikker zijn, lijkt me?*

Ook dat, je moet je techniek er aan aanpassen. Ik ben ook op een gegeven moment overgeschakeld op zo'n omsteekpennetje, waarmee je dik en dun kan inkten. Een paar 'Doorzons' hebben we zelfs met viltstift getekend, die afleveringen aan de bar waren dat.

– *Die aanpassing is vrij snel gegaan...*

Nadat we zo'n tien afleveringen ingeleverd hadden kregen we de eerste proeven te zien en toen zagen we het meteen; in de afleveringen daarna hebben we direkt de lijnen wat dikker gemaakt.

– *Hoe vallen jullie in het buitenland?*

Ze vinden het allemaal heel mooi, maar veel te Hollands. Maarja, je kunt moeilijk strips gaan maken met in het achterhoofd de doorverkoopmogelijkheden, dat wordt het slecht.

De eerste acht pagina's van *De Ironische Man* hebben ze in *A Suivre* zo overgenomen, terwijl dat nota bene over Van Agt ging! Daarna hebben ze echter meer iets overgenomen.

DE VRIJE BALLOEN

– *Jullie hebben ook nogal wat plannen met De Vrije Balloen?*

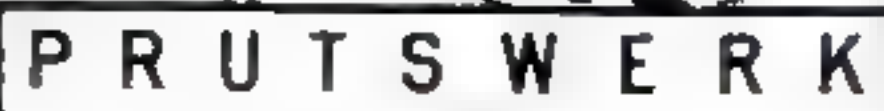
Daar gaan heel wat dingen aan veranderen. Iedereen is het er mee eens, we zijn aan het eerste nummer bezig. Je kunt duidelijk merken dat een heel stel mensen die absoluut niet in *De Vrije Balloen* wilden staan nu wel willen meewerken: De jongens van *Ouwe Troep* bijvoorbeeld, of die jongens uit *Arnhem*, of *Evert Geradts*. Het is zo gekomen, dat er op een gegeven moment op een vergadering een nogal bedompte sfeer hing. Zo van 'we hebben lezers, maar over een half jaar ligt het blad waarschijnlijk op z'n gat omdat niemand er meer zin in heeft'. Daarop voortgaand ontstond immers een atmosfeer van 'als dat zo is, wat kan het je dan schelen, doe dan nu eens wat je nooit durfde te doen, zoals zelf teksten schrijven, wat maakt 't uit. Wij hadden weer eens de grootste bek en toen werd gezegd 'gaan jullie het dan ook maar doen!' We hebben toen een opzet gemaakt met interviews erin en recensies, en ook randverschijnselen van de strip. En we zijn allerlei mensen gaan

De redactie bestaat uit Wim, Bert Tier en ik. Bert is eigenlijk degene geweest die de doorslag gegeven heeft. Wim en ik hadden de grootste mond, maar hij

Prutswerk was een behoorlijk grote

Het zou vreselijk moeilijk zijn om de zaak te splitsen. Zoals in een gewoon huwelijk ze vaak bij elkaar blijven vanwege de kinderen, zo zou het bij ons zijn vanwege de strips!

Dick Briel: Professor Palmboom en de vermoorde onschuld

Een van de opzienbarende debuutalbums van 1981 was *Het Mysterie van de Tacho-plant* van Dick Briel. Een tekenaar die zoals zovelen voor hem de vrije expressie van de kunstakademie inwisselde voor de zelfstudie die nu eenmaal gepaard gaat met het vak 'striptekenen'. Een overgang die volgens velen een volkomen juiste is geweest ook al vertoont zijn eerste verhaal een reeks fouten die eigen zijn aan een debuut. Nu Dick Briel een tweede verhaal heeft afgerond en bezig is aan een nieuw lang verhaal is de tijd rijp voor een terugblik en een blik vooruit.

Nadat Dick Briel in de jaren zeventig een tijdlang in Amerika rondgekeken had en daar naar zijn eigen idee enkele slechte strippagina's in elkaar geflanst had, keerde hij naar Nederland terug waar hij als inkter ging werken bij Fred Julsing van wie hij tussen neus en lippen door de nodige vakkennis meekreeg. Toch bleef de zelfstandigheid lonken. Met drie verhalen van ieder vijf pagina's onder zijn arm vervoegde hij zich aan het adres van *Eppo* waar jaarlijks tientallen jongelingen proberen hun strips te slijten. Maar waar anderen 'nee' te horen kregen, was Dick Briel de uitzondering die de regel bevestigde. Hij mocht een verhaal van 44 pagina's voor het blad maken hoewel zijn proefpagina's veel meer de geest van Jacobs, Hergé en het blad *Kuifje* uitademden dan de veel lossere stijl die over het algemeen in *Eppo* gehanteerd wordt.

Met zijn eerste verhaal *Het Mysterie*

van de Tacho-plant maakte Dick Briel een verhaal dat aan de ene kant op een aparte, frisse manier probeerde een nieuwe 'thrillerachtige detective' te brengen terwijl hij de onschuld van zijn debuut vermoordde door bergen clichés, zowel op stilistisch gebied als op verhaaltechnisch gebied in zijn verhaal te werken.

Het gegeven is redelijk origineel: In de jungle van Zuid-Amerika komen ontdekkingsreizigers op toevallige wijze in aanraking met een plant die geheimzinnige krachten in de mens los kan maken. In de handen van gewetenloze schurken is het spul echter levensgevaarlijk. De helden, professor Palmboom en zijn helper Thomas Dibbet, moeten verhinderen dat er ongelukken gebeuren.

Om de plant te introduceren geeft Briel op de eerste pagina een flash-back waarin de lezer een uitgeputte ontdekkingsreiziger van de plant ziet eten, ter-

wijl een inboorling die zich achter een boom schuil houdt, als in het poppenspel van Jan Klaassen fluistert dat het hier om de gevaarlijke heilige Tacho-plant gaat. Zo, de kijker is gewaarschuwd.

Op de volgende pagina verplaatst de handeling zich naar een ondergesneeuwd Londen waar we kennis maken met de professor en zijn helper. Op een brug waar zij over wandelen vinden zij een verkleumde man. Als zij hem meenemen naar een pub om het te verwarmen blijken er plotseling takken uit 's mans broekspijpen te groeien. Palmboom en Dibbet volgen de vluchtende man, Rafael Satini verliezen hem uit het oog maar vinden een blad van de plant dat zij laten onderzoeken door de bioloog Nortielje.

Er volgt een jacht op Satini waarbij schurken Palmboom te slim af zijn. Een volgend spoor voor Palmboom is de botanicus Phillpotts die ooit de Tacho-plant van de ontdekkingsreizigers onderzocht heeft. Deze blijkt later voor de bende te werken. Hij heeft een extract uit de plant gehaald dat in staat is de menselijke mogelijkheden te vergroten maar hij is niet in staat het te controleren zodat de plant na enige tijd zijn rechten herwint en het lichaam van een proefkonijn overwoekert.

TOEVALLIGHEDEN

ONDANKS de vele goede ideeën die in het verhaal verwerkt zijn, is de uitwerking een stuk minder origineel. Briels verhaal hangt van toevalligheden aan elkaar en er is dan ook geen sprake van een 'natuurlijke' verhaalontwikkeling waarbij de ene gebeurtenis automatisch uit de andere voortvloeit.

Door een *toeval* krijgt Palmboom meer informatie over Satini. Als Palmboom en Dibbet in een steeg zoeken waar Satini is verdwenen staat er, enkele uren of een dag later, *stomtoevalig* een deur open. Als ze binnen gaan kijken ligt daar de vriend van Satini lelijk toegetakeld. Op het moment dat Palmboom neergeschoten dreigt te worden komt er *toevallig* een dronke-

De helden en de planten man

lap langs waardoor de aanslag verhindert wordt. Als de helden later het huis van de botanicus willen binnendringen staat er *toevallig* een raam open, en zo gaat dat maar door.

De helden lopen als een paar lappenpoppen in het verhaal rond. Eigen initiatief is er nauwelijks bij, althans geen initiatief waardoor de oplossing nabij wordt gebracht. De belangrijkste aanwijzingen waardoor zij een stap verder komen, krijgen zij via kranten(knipsels) en een brief. Het is overigens een van de minder sterke technieken waarmee Hergé en Jacobs hun helden een handje hielpen al zij er zelf niet meer uit kwamen.

Met mate gebruikt is deze methode aanvaardbaar, maar wanneer er te sterk op geleund wordt, brengt de tekenaar/verteller zijn hele verhaal om zeep. En Dick Briel maakt er teveel gebruik van. Zo is de pianist Satini over wie een fiks deel van het verhaal in wezen gaat, uitsluitend een wandelende plant. Alle informatie die Briel over hem verschaft krijgt de lezer via krantenknipsels voorgeschoteld en niets door zijn handelingen. Daarmee zet Briel een figuur neer die nog minder kracht heeft dan het minst beduidende *type*.

KARAKTERS

Het neerzetten van duidelijke karakters, of zelf types, is de tekentechnische stillist Briel onmogelijk. De hoofdpersoon, professor Palmboom is een te 'opgelegd' avonturier, bijna een karikatuur, die talrijke onwezenlijke en ongeloofwaardige uitspraken in de mond gelegd krijgt.

Het is onnatuurlijk voor de man die hij moet voorstellen om vlak nadat zij de met planten begroeide man hebben zien vluchten uit te roeien: 'Heel ernstig, maar wat een verrukkelijk mysterie'. En als ze door de havenbuurt lopen en zijn assistent Dibbet opmerkt dat het een onzure buurt is, zegt Palmboom met de woorden die je alleen in

Angstige Dibbet, de papier geworden leegte

Verhaalvoortgang via krantenknipsel

een tekstballon van een stripfiguur ziet: 'Ah, maar daarom ben ik er juist zo dol op!'

Professor Palmboom trekt ook vaak conclusies uit het ongerijmde. Als vriend Nortielje is geraakt door een mes, zegt hij slim: 'We moeten ons meten met een stelletjes schurken van formaat: Ze deinzen nergens voor terug en d'r zit een intelligent brein achter!' Waarom het schurken van formaat zijn en waarom er een intelligent brein achter zit, is alleen Briel duidelijk.

Nu is geen stripfiguur slimmer dan zijn maker, maar Briel heeft ongetwijfeld realiteitszin genoeg om zijn held zich wat natuurlijker te laten gedragen. Palmboom wordt slechts voorgesteld als iemand met een halfzachte hang naar avontuur, meer niet. Dat is pover, maar zijn assistent Dibbet komt er nog bekaaid af. Hij roept af en toe: 'Hoo, wat ligt daar?' als hij iets ziet liggen en 'Pffoeh, wat een korte nachtrust... ik slaap nog half' als hij met zijn grote vriend mee moet op avontuur. Verder beperkt hij zich tot uilig kijken, verbaasd tegen zijn professor opzien en opmerkingen maken die erop neer komen dat hij de zaak van alle kanten wil bekijken als hem om raad gevraagd wordt (tijd winnen dus). In dit verhaal is hij de papier geworden overbodigheid. Hij draagt niets maar dan ook niets bij tot de ontwikkeling van het verhaal, is niet komisch, helpt niet en heeft als enige functie die van een klankbord. Hij vangt de lange monologen van de professor op die bestemd zijn om de lezer mee te laten denken. Als Briel hem echter niet méér te doen geeft, kan hij hem beter gewoon schrappen. Dibbet is zonder meer de meest nutteloze stripfiguur uit de geschiedenis van de strip. Geen schaduw, geen type, te star voor ja-knip-pop, hij is niets!

DRAMA IN ROYAL ALBERT HALL

CLICHÉFABRIEK

Het is altijd moeilijk je te realiseren in hoeverre je het een tekenaar of schrijver kwalijk mag nemen dat hij gebruik maakt van versleten cliché's. In een debuutverhaal is het vrijwel onvermijdelijk, omdat de debutant aan zoveel dingen tegelijk moet denken dat hij onvermijdelijk op bepaalde vlakken de mist ingaat. Tekenaars die zich grondig hebben bezighouden met verteltechnieken zijn zeldzaam en alles wat zij maken is dus meer of minder een zwakke afspiegeling van wat al eerder vertoond is. De lezer kan alleen hopen dat de tekenaar een soort aangeboren behoefte aan originaliteit heeft en dat hij niet al te veel en te opvallend terugvalt op stripcliché's. Helaas is Dick Briel iets te veel in de cliché-val getrapt. Kijk maar naar de bioloog die een mes in de rug geworpen krijgt, een seconde voordat hij de naam van een belastende getuige wil noemen, naar het uitslaan van het licht door de held die wordt bedreigd en die wil ontsnappen, naar het gooien van een voorwerp op een plaats ver van de plaats waar men staat om schurken op een dwaalspoor te brengen, naar de bendeleider die uit het raam springt als hij ziet dat hij het spel verloren heeft, naar de 'geleerde' die eerst op het verkeerde spoor is geraakt maar die zich aan het eind toch bekeert en zich tegen de boeven keert. Dan heb ik het nog niet eens over beeldcliché's als een schurk die kaal en dom is of over het feit dat helden sigaren, sigaretten of pijpen roken en schurken altijd sigaretten in pijpjes. De idiote striponomatopee 'SCHRIEK' als uitroep van schrik is daarbij vergeleken kinderspel.

STIJL

Zorgvuldiger dan met zijn verhaal is Briel geweest met zijn tekenwerk. Hij

cliché

heeft een mooie open stijl die zorgt voor duidelijke tekenwerk en een overzichtelijke pagina-indeling. Dat hij zich daarbij als beginnening laat leiden door grootheden al Jacobs en Hergé is aanvaardbaar mits hij zich zo snel mogelijk een geheel eigen stijl meester maakt. Van Hergé en Jacobs heeft hij onder meer: de stipjes als ogen, de langwerpige tekstballonnen, de egale vrijwel overal even dikke lijn, de leegte waarme hij straten, jassen, en andere voorwerpen 'vult', de nagelloze vingers, het ontbreken van schaduwen de vele halftotalen en het schematische realisme. Kortom, vrijwel alle ingrediënten die men zo graag toekent aan de aanhangers van de 'Klare Lijn'.

Londen: sfeer

Zelf heeft Dick Briel in een gesprek met Ernst Pommerel toegegeven dat hij teveel halftotalen heeft getekend waardoor hij te weinig is toegekomen aan de decors. Dat neemt niet weg dat zijn verhaal bijzonder sfeervol een, moeilijk in tijdvak te duiden, beeld van Londen geeft. Briels Londen is opener, overzichtelijker en minder gedetailleerd, want minder naturalistisch, dan dat van Edgar Jacobs. Ook mooi, maar anders. Briel zweeft tussen oud en nieuw in. Soms geeft hij gedetailleerd de stenen van een muur, soms is het alleen de omtreklijn, die de massa suggereert, soms tekent hij ramen met sponningen, soms geven wat losse streepjes aan dat er ramen zijn. Briel streeft naar sfeer en niet naar een exacte weergave van de werkelijkheid.

Daardoor kan hij ook irreële stijlmiddelen invoeren als een kringetje boven iemands hoofd als het hem duizelt, zweetdruppels op het hoofd van de man die het zweet uitbrekt omdat hij een pijnlijke opmerking maakt (Tilieux was in dat soort gemoedsaanduidende beelden de absolute grootmeester) en andere beelden die in de plaats staan voor handelingen of stemmen.

Deze stijl hanteert Briel ook weer in zijn tweede, een stuk kortere, verhaal *De Roestgranaat*.

ACTIE

Evenals zijn eerste verhaal begint Briel *De Roestgranaat* met een flash-back. Ditmaal is het een blik terug naar de 2e

wereldoorlog, waarin de verdorven majoor Rupp een uiterst gevaarlijke roestgranaat heeft uitgevonden. Als de lezer hiervan op de hoogte is gebracht, verplaatst de handeling zich naar een schip, waarop zich de waanzinnige majoor met een in een teddybeer verstopte bom bevindt, evenals een Rus, terwijl de Amerikaanse geheime dienst ook een duit in het zakje doet.

Zoals in zovele stripverhalen is de dreiging in dit verhaal wereldomvattend. In Zuid-Amerika bevinden zich ontsnapte Nazi's die V2 raketten hebben opgesteld in de richting van de Verenigde Staten. Het wachten is op Rupp die de roestgranaten komt brengen (granaten die binnen korte tijd alle ijzere voorwerpen wegvreten).

Uiteraard krijgt de lezer een groot aantal gooi- en smijtscènes voorgeschoteld van de diverse partijen op het schip die de granaat in hun bezit willen krijgen. Briels tekenstijl is wisselvallig. Nu eens uiterst nauwkeurig, dan weer gehaast. Omdat de actie vrijwel uitsluitend op het schip is, is er wat dat betreft weinig afwisseling en mede door het feit dat alle ingrediënten, die Briel in zijn verhaal heeft gestopt, al eens eerder in roman of strip verwerkt zijn, maakt dat *De Roestgranaat* geen al te sterke opvolger is van het veel belovende debuut.

Het derde verhaal is dat eerdaags in *Eppo* zal verschijnen en waarin musketen en de Zuidzee een passende entourage vormen voor een nieuwe dreiging moet uitkomst bieden over de richting die Briel inslaat. Hij heeft het in zich een goed stripmaker te worden die door een groot publiek wordt gewaardeerd, maar dan is een grotere portie zelfkritiek geen luxe!

Invloed van Hergé: tekst van iemand buiten beeld achtervolgt de helden.

Delgadito en de onderkoelde anti-helden van Paul Teng

Hij is introvert, bescheiden en het schoolvoorbeeld van de self made man, iemand die door schade en schande wijs wil worden, liever dan bij zijn Nederlandse collega's van wie hij slechts weinigen kent, te vragen naar de technische problemen die hem bezig houden. Ver buiten het gekrioel van het overbevolkte stripwereldje houdt hij zich als enige Nederlander na Hans G. Kresse bezig met één van de moeilijkste, want van de cliché's vergeven, genres: de indianenstrip. Om het striptekenen te kunnen bekostigen werkt hij periodes als uitzendkracht om zich daarna met hernieuwde moed op zijn passie te storten. Kees de Bree in gesprek met Paul Teng Ping Ya (geboren 1955) die zich tot doel stelt 'mensen' uit te beelden in zijn strips in plaats van 'strippoppen'.

Paul Teng: Ik heb altijd al strips getekend, vanaf de lagere school al, op kladblaadjes. Maar tijdens mijn studie culturele antropologie besloot ik het plotseling constant te blijven doen.

Op een gegeven moment had ik in mijn hoofd dat het er maar eens van moest komen en toen heb ik eerst fotokopieën gestuurd naar Eppo om te kijken of ik daar een reactie op kreeg, maar die zagen er niets in en toen ben ik bij Panda gaan vragen of er andere mogelijkheden waren. Ik wist niet dat het een uitgeverij was. Ik kwam daar gewoon altijd mijn strips halen en ik vroeg of ze adressen hadden van uitgeverijen en toen zei Matla: 'Wij geven ook wel eens wat uit, laat maar eens zien. Hij zag er meteen wat in, maar daar ben ik toen niet gelijk op in gegaan. Ik ben eerst rustig het eerste verhaal af gaan maken en daarna ben ik naar Brussel gegaan om te kijken of ik bij Lombard (Kuifje) terecht kon en ik ben ook nog naar de vertegenwoordiger van Dargaud geweest. Die man zag er ook wel wat in, maar toen ik eenmaal in Parijs was, ketste het daar als nog af omdat ze de tekst niet konden lezen en waarschijnlijk omdat ze daar ook al genoeg stripwesterns hebben. En toen ben ik uiteindelijk toch weer bij Matla terecht gekomen.

– *Doe je lang over een album?*

Over het tweede heb ik een jaar gedaan, maar daar zaten ook weer periodes tussen dat ik gewerkt heb. Het is moeilijk te zeggen hoe lang je er precies over doet. Het hangt er ook vanaf hoe vlug je je verhaal in elkaar hebt.

– *Wat vind je het moeilijkste?*

Ja, ik heb nooit een opleiding ervoor gehad, hè. Gewoon door goed te kijken naar de dingen, is er een zekere vaardigheid gegroeid en ja je komt altijd wel dingen tegen die niet lukken omdat je ondergrond daar niet toereikend genoeg voor is en dan moet je een andere oplossing zoeken of net zolang studeren en oefenen tot het wel lukt. Ik heb een boekje met opeenvolgingen van bewegingen zal ik maar zeggen, waarin fotoseries staan. En ik heb een stapel blaadjes voor paardenliefhebbers met een hoop fotomateriaal. Paarden zijn moeilijk maar op een gegeven moment heb je het door hoe je zo'n beest in een bepaalde stand 't beste op het papier moet zetten. En als ik een close-up van een paardenkop nodig heb, neem ik er een foto bij.

– *Vind jezelf dat je vooruit bent gegaan in je tweede album?*

Dat vind ikzelf wel, ja. Het is wat min-

der volgebouwd, wat cleaner. En de tekeningen en het verhaal zijn ook beter. Het is compacter, over een kortere periode ontstaan. Dan zit je er gedurende lange periodes aaneen dag in dag uit te werken, dan gaat het gemakkelijker.

– *Vind je niet dat je een moeilijk genre hebt gekozen. In het Nederlands taalgebied zijn al een stel westerns, daar moet je toch mee concurreren hier.*

De Nederlandse markt is inderdaad wel verwend wat dat betreft. Het zijn allemaal buitenlandse strips die van een markt vandaan komen die veel groter is, waar de concurrentie groter is en waar de tekenaars sneller een veel hoger niveau moeten bereiken.

Maar wat is er in Nederland nou helemaal op westerngebied, alleen Kresse met zijn indianenreeks, maar verder. Ik geloof dat je het ook een beetje op die manier moet bekijken. En als ik de kans krijg zal ik ook met die buitenlandse strips concurreren. Als je eenmaal continuïteit hebt, loopt het vanzelf wel, dat is de bedoeling tenminste.

– *Wie is Delgadito?*

Hij is een volstrekt opportunist. In principe helemaal niet zo sympathiek. Een figuur dat met alle winden mee

kan waaien en alleen aan zijn eigen belang denkt. Een niet indiaanse indiaan. ik doe dat om beide kanten van het conflict te kunnen belichten. Zowel in als om de persoon heen.

Pratt heeft eens over Corto Maltese gezegd: Dat is de vriend die iedereen zou willen hebben. Toen dacht ik, nou dan vertoont Delgadito meer verwantschap met zijn Bedoeïnen, want hij is de vijand die je beter niet tegen het lijf kunt lopen. Volkomen rücksichtlos! Hij is onberekenbaar, heel onderkoeld, maar toch met een heel duidelijk eigen karakter.

Hij is meer een kapstok om het verhaal aan op te hangen, maar dan niet zo maar een figuur die er doorheen wandelt maar toch een figuur met een eigen karakter. Het gaat mij meer om het conflict in de tijd waarin het verhaal speelt.

– *Welke tijd wil je vooral beschrijven?*

Ik zit nu in juni 1866. Vanaf die tijd ga ik verder. In die tijd spelen de belangrijkste indiaanse conflicten en de Burgeroorlog is net afgelopen. In de tijd van de burgeroorlog zijn er relatief vrij weinig oorlogen geweest, in die tijd waren die Amerikanen drukker bezig met zichzelf.

En één van de redenen dat ik met indianenstrips ben begonnen is dat ik daar genoeg over weet en er genoeg over in huis heb om daar gedocumenteerd mee bezig te zijn.

– *Je had het net over indianen die spreektaal spreken, maar het is zelfs vrij moeilijke spreektaal. Er wordt gezegd. 'Het is een opportunist' en 'Ik ambieer dat niet' of 'de consequentie is wel' Typisch taal die je je niet voorstelt bij indianen.*

Ja, het is spreektaal, zoals ik spreek, en ik weet niet hoe moeilijk dat is. Maar ik ga dat soort woorden niet uit de weg. Als ik dat zo zeg, vind ik dat mijn figuren het ook mogen zeggen. Ik houd wat dat betreft ook erg weinig rekening met mijn publiek. Ik doe gewoon zoals ik het zelf zie zitten.

Ik vind het heel aanmatigend om indianen te laten spreken zoals je denkt dat ze zouden hebben gesproken. Bij Kresse komt het er heel aardig uit moet ik zeggen, maar ik ben geen indiaan, ik zou niet weten hoe die mensen zich uitdrukken. Bovendien zijn ze gebonden door een bepaalde taal waarin woorden die wij kennen helemaal niet voorkomen en omgekeerd dus ik laat ze gewoon spreken zoals ik dat zelf doe.

Ik heb over de Planes wat meer documentatie, ook wat de taal betreft maar ja: woorden zoals 'wij' daar hebben zij geen woord voor. Waar blijf je dan als je dat in je strip consequent zou weglaten. Het wordt onleesbaar.

Ik weet niet in hoeverre het mijn bedoeling is een natuurgetrouw beeld te geven. Het is een interpretatie.

– *Je figuren tonen niet echt veel emoties hè?*

Nee, Delgadito is heel onderkoeld. En verder komen er weinig uitgesproken emoties in voor. Het is allemaal erg onderhuids, niet alleen bij Delgadito maar in het algemeen. Ja, ik houd niet van dat hysterische gedoe.

Ik denk dat het er gewoon mee samenhangt hoe ik zelf ben. Schreeuwende mensen daar zie ik niets in. Ik houd meer van woorden. Als je boos bent kan je iemand met woorden terugpakken of je kunt beginnen te schreeuwen, en dat schreeuwen vind ik niet interessant.

– *Maar in een strip, een fictief verhaal, probeer je toch iets meer te vertellen dan alleen over jezelf?*

Ja, het blijft uiteindelijk toch jezelf. Volgens mij is dat bij iedereen zo. Het zijn verschillende aspecten van jezelf. Je probeert je in de situaties in te leven, maar wat je maakt komt uiteindelijk uit je eigen beleavingswereld.

– *En als iemand door en door slecht is, is dat ook een aspect van jezelf?*

Iemand die iets door en door is, is niet meer interessant. Dan krijg je van die flat characters die me niet aanspreken. Maar het blijft moeilijk om in een strip een beetje karakter te maken omdat je ontzettend gelimmitteerd wordt door je tekst. Door de hoeveelheid die je kunt verwerken. Als je in een film een conversatie hebt, moet je dat met korte zinnen afwisselend brengen, maar in een strip moet dat anders geprogrammeerd worden. Je kunt in een strip de

personen niet een hele pagina lang over en weer korte zinnen laten spreken. In een strip moet zoiets ingedikt worden. Op een gegeven moment laat ik twee Apachen over Delgadito spreken. Dat is een andere mogelijkheid om iemand gestalte te geven. En dan natuurlijk ook de dingen die hij over zichzelf zegt.

Ik laat hem ook dingen zeggen waarvan je kunt vermoeden dat hij het niet meent of dat het alleen maar een houding is. Hij heeft het op een gegeven moment over vriendschap en dan zegt hij bijvoorbeeld dat vrienden luxe zijn, dat een vriend iemand is die niet in de weg staat.

Dat is op zich natuurlijk iets beperkts, dat weet ik. Of hij dat meent of niet laat ik in het midden.

– *Wat is voor jou het belangrijkste: tekeningen of tekst?*

Nou ik denk toch wel tekst. Ik vind het leuk om dialogen te maken, om mensen dingen te laten zeggen die mezelf aanspreken of bezighouden.

Of waarvan ik denk dat ze mensen in die tijd bezig hebben gehouden.

– *Hoe begin je?*

Ik begin met een heel klein concept. Het beginpunt en het eindpunt van het verhaal zal ik maar zeggen. Dan ga ik gewoon werken. Ik heb een aantal ideeën in mijn hoofd en die moeten tijdens het werken op hun plaats vallen. Per scène bekijk ik hoe de tekeningen zullen worden en hoe het verhaal verteld moet worden. Soms is dat een pagina en soms is dat meerdere pagina's en die heb ik dan in mijn hoofd en daar weet ik dan wel de indeling en de tekst van.

– *Wat vind je trouwens van geweld? Je gebruikt het niet overmatig veel, al laat je iemand een keer van dichtbij plastisch neerschieten*

Ja, het is een hele gewelddadige tijd natuurlijk. Je moet je maar eens voor-

Geweld in vrij geweldloze strip

stellen dat iedereen hier met geweren over straat loopt, dat lijkt me niet erg prettig. En ik beschrijf het conflict tussen twee volken, waarbij ook dooien vallen. Ik denk dat die in het echt op nog veel groffere wijze gevallen zijn dan je ooit in een strip kunt laten zien. Maar bij Jonathan Cartland zie je echt meters bloed uit iemand springen als hij geraakt wordt, dat lijkt me overdreven.

Zelf heb ik niet zo'n behoefte om dat te tekenen. Ken je die film *Soldier Blue*? Ja, nou dat was in die tijd zo'n beetje de gruwelijkste film die ze ooit hebben gemaakt, met afgehakte ledematen enzo. Maar daar ging het ook om en dan vind ik het terecht dat het in beeld gebracht wordt.

– *Welke tekenaars bewonder je?*

Giraud vind ik nog steeds de beste op zijn gebied. Er zit een enorme snelheid in de tekeningen, er zit zelfs avontuur in de tekeningen en de weergave is erg natuurlijk. Mijn grote favoriet is Hugo Pratt. Ik vind zijn verteltechniek en zijn teksten schitterend. Zijn tekeningen ook, al spraken die me vroeger niet aan.

Pratt doseert zijn verhalen uitstekend: verrassende wendingen, mooie teksten.

– *Vind je dat er veel decors moeten zijn?*

Nee, dat hangt er helemaal vanaf. Als je een totaalbeeld neerzet is het onontkoombaar dat je een landschap geeft, maar als je een close-up kiest geef je alleen de achtergrond aan waar het zich afspeelt, maar geen gedetailleerd decor.

Je moet het doseren. Vooral in mijn eerste boek heb ik bijvoorbeeld alles te volgebouwd. Dat is het eerste wat ze bij Kuifje zeiden: Het zit veel te dicht. En dat is ook wel zo, ik doe het nog wel eens.

– *Waar gaat het derde verhaal over?*

Het wordt een direct vervolg op het vorige verhaal.

– *Aha, gaat Delgadito trouwen, hij kijkt met van die flonkerende oogjes om naar haar.*

Nee, hij gaat niet trouwen. Het is veel romantischer als ze elkaar tegenkomen. Dat heb ik bijvoorbeeld van Pratt geleerd. Vrouwen die in Corto Maltese voorkomen, komen altijd langs. Maar dat roept zo'n mooie spanning op. Pure romantiek is dat.

– *De inhoud van het derde verhaal?*

Het moet een verhaal worden over de

reservaattoestanden, slechte toestanden dus. Bosq Redondo, een reservaat in Nieuw Mexico, een Noordelijke uitloper van de LLIANO ESTACADO en daar groeit dus absoluut niets en daar werden indertijd de Mescalero, de Navaro en nog wat klein grut neergezet en die moesten daar gaten in de grond graven om in te leven en dat soort toestanden. Het water is alkalisch, niet te drinken dus en niet geschikt voor bevoeding en ze werden geacht daar te gaan doen aan landbouwen, omdat ze passende burgers moesten worden. Maar dat was een soort concentratiekamp. Het gebied was ook echt om een fort heen en stond dus onder legertoezicht met van die hoge torens met gewapende oppassers erin. Er waren ook regelmatig ontsnappingen van mensen die het teveel werd.

Op een gegeven moment waren er zoveel mensen moedeloos door al die oorlogen, honger, uitputting en die toestanden daar dat ze zichzelf opknoopten.

– *En in welke hoedanigheid krijgt Delgadito daarmee te maken?*

Die meldt zich aan bij het leger als scout.

Ja, er is enorm gesold met die mensen. De Apachen werden bijvoorbeeld naar Florida gestuurd, een vochtig klimaat, die stierven bij bosjes aan de toring.

– *Ga je de grote gevechten zoals bij Little Big Horn ook tekenen?*

Het hangt er een beetje van af. Over Little Big Horn is eigenlijk al erg veel gepubliceerd. Ik heb wel het idee om het vierde verhaal op de vlakte te laten spelen.

Romantiek: vrouw, die voorbij gaat

Maar ik ben niet aan een bepaald gebied gebonden. Ik heb van Delgadito juist een beetje algemeen persoon gemaakt om hem te kunnen laten verplaatsen.

Hij keert wel weer terug naar het zuiden want daar heb ik veel documentatie-materiaal over maar in principe kan hij zich naar het Noorden begeven.

– *Je houdt je wezenlijk bezig met de vraag hoe je van je stripfiguur een wezenlijk karakter kunt maken. Is er volgens jou een stripmaker die daartoe in staat is?*

Ja Pratt, die laat echte mensen door zijn strips lopen. Zelfs zijn bijpersonen, die gewoon neergezet worden door een enkel zinnetje. Bij Pratt komen nooit domme mensen voor, of heel zelden. Het zijn altijd mensen met een achtergrond. Dat is heel opmerkelijk.

– *Heb jij het idee dat jouw figuren ook de indruk wekken allemaal een eigen achtergrond te hebben, net als bij Pratt?*

Delgadito en Ronnie natuurlijk wel, maar verder niet altijd eh, nee. Die Mexicaan die er doorheen wandelt is alleen maar een kruiwagen, die heeft Delgadito nodig om tegenaan te praten, maar voor het verhaal doet hij er niet veel toe. Delgadito praat er tegenaan en geeft zo wat meer achtergrondinformatie. Maar ik zou mezelf ook niet durven vergelijken met Pratt hoor. Ik probeer wel zoveel mogelijk aan karakterbeschrijving te doen, maar of het lukt is natuurlijk de vraag. Dat heeft natuurlijk alles met het genre te maken. Als je probeert een realistische strip te maken, moet je proberen mensen neer te zetten. Dat vind ik ook het interessantste, want voor de rest, een leuk verhaaltje dat kan de eerste de beste boerenlul wel in elkaar draaien, misschien.

Het is ook een voordeel dat ik bezig ben met een serie en dat ik me voor het ontwikkelen van de karakters niet hoeft te beperken tot één album.

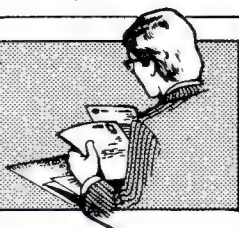
Tom Poes blijft altijd dezelfde, dat is niet interessant.

– *De mensen weten wat ze krijgen. De succesformule van Ivanov, Mammie en de Bouquetreeks!*

Nou wie weet, als ik erg slecht bij kas zit, kan ik misschien beeldrommannetjes van dat soort gaan maken.

Nieuws

Nieuwsredactie: Har Brok en Peter de Raaf (tel: 020-250975 of 010-519903).

Bijdragen voor deze rubriek in de vorm van folders, knipsels, recensie-exemplaren, fondslijsten, brieven enzovoorts graag naar het redaktiesekretariaat, Postbus 15268, 1001 MG Amsterdam.

De bijdragen in de Nieuwsrubriek zijn, voor zover niet door anderen ondertekend, samengesteld door de nieuwsredactie.

ALGEMEEN

E.-P. JACOBS

Bij Editions Gallimard verscheen de uitgave *Un opéra de papier*, waarin Jacobs vertelt over zijn jeugd, de oorlogsjaren, zijn hartstocht voor de opera, zijn debuut als striptekenaar, zijn ontmoeting met en werk voor Hergé, kortom een biografie door de auteur zelf. Hij heeft er lang aan gewerkt, waardoor deel 2 van de *Drie formules van Professor Sato* ernstig vertraagd werd. Naar verluidt is Jacobs nu toch echt klaar met het scenario en de teksten en met de potloodschetsen van de eerste platen, wat betekent dat we toch nog ongeveer een vol jaar geduld moeten hebben. De prachtig uitgevoerde en gebonden uitgave kost ca. f 50,—. Uitgeverij Rijperman heeft een optie voor de Nederlandse bewerking.

FLATER'S

De zoveelste stripspecialzaak in Amsterdam is Flater's op de Ceintuurbaan 185 (tel: 020-713251) op korte afstand van Wout. Het assortiment bestaat uit nieuw werk, anti-kwarisch materiaal, SF-boeken en Engelse pockets. Niet spektakulair, maar bij het tweedehandsmateriaal zit vrij veel recent en onbeschadigd werk. Bij aankoop van f 250,— kan men via een klantenkaart voor f 25,— uitzoeken.

ERIC DE NOORMAN

In het nog naamloze strip(vak)blad van Matla gaat, schrik niet, de reeks Eric de Noorman voortgezet worden. In balloenvorm met per nummer 4 tot 8 pagina's! Aangevangen wordt met een inhaalmanoeuvre, namelijk de ontbrekende episode tussen het laatste krantenstripverhaal *De eerloze krijg* en het eerste Erwinverhaal indertijd in *Pep*. Het verhaal gaat over Erwins vestiging in Brittanië en de dood van de zeven hem begeleidende krijgers. Kresse schijnt er wel zin in te hebben.

RICHARD CORBEN

Onlangs verscheen het boek *Flights into Fantasy*, een boek over Richard Corben, geschreven door Ferhid Bharucha. Het boek verscheen in maar liefst vier talen tegelijk en geeft een overzicht van het strip- en illustratiewerk van deze Amerikaan. Ruim 200 pagina's dik, luxe gebonden met stofomslag en gedeeltelijk in kleur. In dit boek staan veel boekomslagen van Cor-

ben op groot formaat. Een must voor iedere Corbenliefhebber. Geïmporteerd door Drukwerk, prijs f 85,—. Bij winkels die zelf importeren echter beduidend goedkoper bijv. Fantastic Visions: f 69,90.

BINNENLANDSE ZAKEN EN STRIPS

Op 1 april wordt in de hal van het ministerie van Binnenlandse Zaken, Schedeldoekshaven 200 te Den Haag, een tentoonstelling geopend met een overzicht van de ontwikkeling van het gebruik van de strip bij de overheid, naar aanleiding van het recente project *Alle stemmen gelden*. Origineel werk van Van den Boogaard, Geradts, Kuijpers, Van der Loo, De Smet en Smeets maakt een bezoek aan deze tentoonstelling zeker de moeite waard. Men kan terecht op werkdagen van 8.30 tot 17.30 uur tot en met 30 april. Een stripboekje in zakformaat is voor iedere bezoeker beschikbaar.

DE REPORTER

Met ingang van 1982 gedrukt op rose papier (vanaf nr. 20) zijn de laatstverschenen nummers van *De Reporter*, *Dagblad voor stripminnend Nederland* als vanouds gevuld met hot news, pregnante meningen, de Matenastrip *Wraak* en de sores over uithangborden en andere precario-achtige toestanden, waar landelijke pers inmiddels van volgestaan heeft. Prijs per nummer f 1,— (Kerkstraat 78 te Amsterdam).

PORNO

De Porno-Ster, *Debbie's Overspel*, *De Heetgeblakerde Patty Pom*, *De Amazonas van Venus*, het zijn enkele titels uit de lange reeks van porno-strips, die na de sexshops, nu ook een weg gevonden heeft naar de stripwinkels. De boekjes worden uitgegeven door Biofot te Groningen, tellen zo'n 64 pagina's en kosten rond de vijf gulden per deeltje. Gevoegd bij de sexavonturen van de diverse strip-helden, kunnen de porno-afdelingen van diverse stripzaken dus weer danig uitgebreid worden.

STRIPWINKEL PEP

Uit Helmond ontvingen we hetvolgenden schrijven: 'WRAAAAK. sinds 9 maanden!!! alweer is er in Helmond een stripwinkel - stripbibliotheek 'Pep' genaamd maar nog steeds geen enkel berichtje in de Nieuwsrubriek van Stripschrift!! Hopelijk (sic) de volgende x beter.

Tel: 04920-49222. Houdoe - Rolf en Dorine!!!'. We geven deze informatie graag aan u door, maar zijn ze daar in Helmond nu helemaal van de pot gerukt?! Na 9 maanden nog niet in staat om adres en openingstijden te melden, laat staan informatie over wat er zoal te koop wordt aangeboden? Een beetje Nederland afreizen om te speuren of er nog ergens stripzaken begonnen zijn? Het was Carnaval daar in het zuiden zullen we maar denken. Wat 'n lol.

ILLEGALEN

Na de parodisten slaan de echte illegalen ook weer toe. *Snoek en zijn kleinkinderen* en *Snoek in den hoek* zijn matig gedrukt en kosten f 5,90 per stuk. *De Grappen van Lambik* deel 1 en 2 zien er beter uit en kosten f 5,90.

STRIPBLADEN

KREST

Inmiddels alweer *Krest* nr. 4 (te bestellen door overmaking van f 5,95 op giro 4214483 tnv. E.J.J. de Paepe, Hilversum) vol SF-strips van een aanvaardbaar peil (Norbert Vermeer) tot de moeite waard (Wietse/Tjebbe/Eddie, Ed Frederiks, Aryton en Randy van Lingen). Uitstekend verzorgd allemaal. Eerder verschenen nummers zijn nog na te bestellen.

DONKERE DAGEN

Alweer een nieuwe ster aan het firmament der amateurstripbladen is *Donkere Dagen* (Willem de Zwijgerlaan 6, Santpoort, winkelprijs f 1,25). Een wel zeer sombere titel voor een politiek-kritische inhoud die geenszins lijdt aan gebrek aan humor. Afgezien van de illustraties van Frits Jonker is het tekenwerk nog erg zwak, maar de geest is er wel en een vierpaginalange persiflage van Roel (Smit?) op Suske en Wiske gaat er natuurlijk altijd wel in (bij mij tenminste. HB). *Donkere Dagen* bevat voorts een interview met Robert van der Kroft.

CREEPLY

Nummer 5 van Semics *Creepy* in kleur het slot van *Het beest van Wulfen* (Corben), Edgar Allan Poe's *De zwarte kat* door Wrigton, gruwelijk getekend, maar nog niet zo erg als het afzichtelijke verhaal *Kinderziekte!* door Bob Toomey en Mike Zeck. Alleen al hierom een uiterst sterk nummer voor wie van dit genre houdt.

Voorts nog *Ongedierte* door Hewetson en Corben, enz. Prijs f 5,50 (60 blzz.).

1984

Nummer 11 van 1984 opent met een buitengewoon onsmakelijke aflevering van Matena's *Lazurus Stone*, die dan ook eindigt met de woorden 'Tot ziens en... eh... smakelijk eten!' Voorts stripwerk van Carlos Gimenez, Alex Nino, *Bloedster* van Corben in kleur, Jose Ortiz, Jose M. Bea enz. Prijs f 5,95 (76 blzz.).

SPETTERS

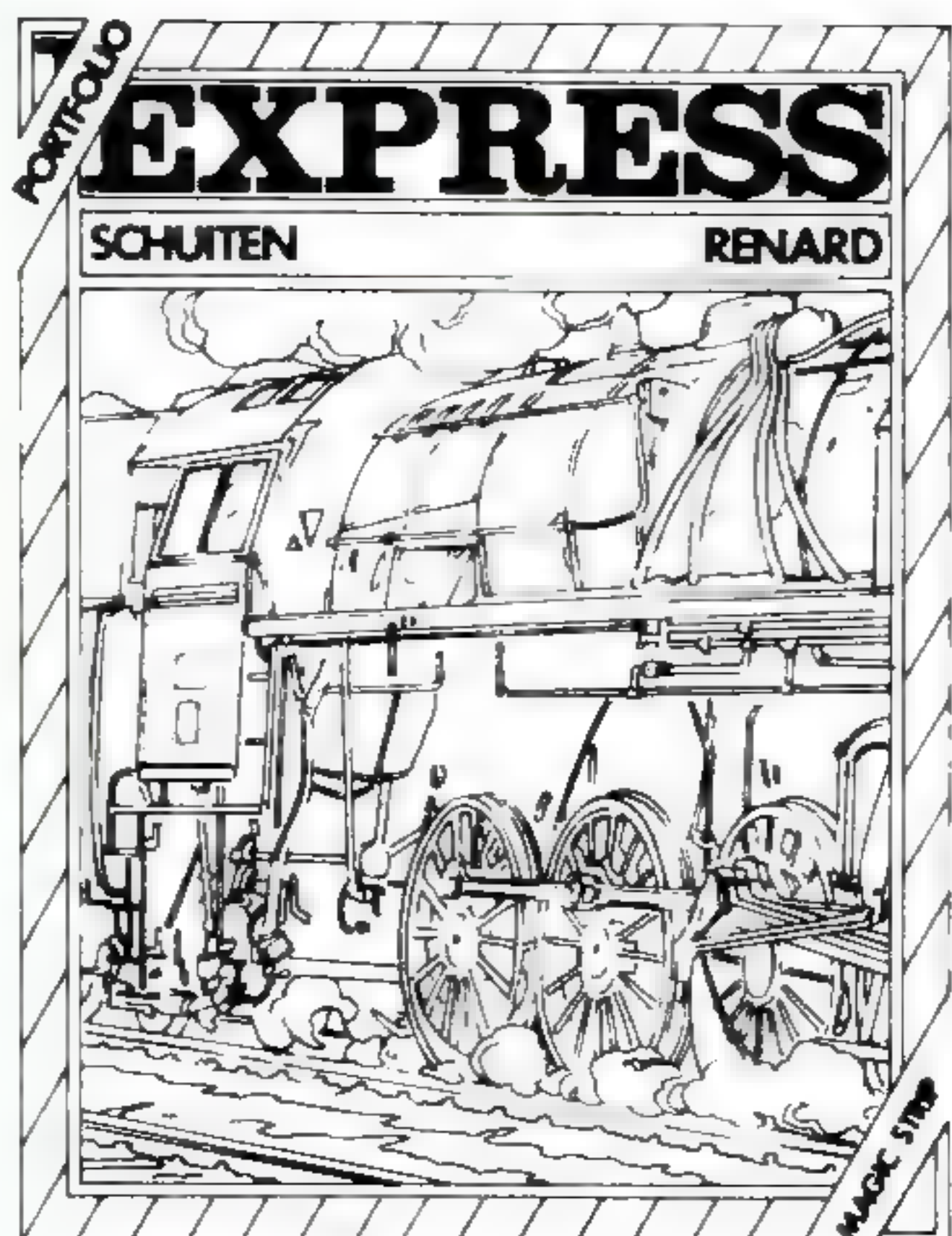
Spetters nummer 7 staat vrijwel geheel in het teken van Kuifje. En hoe! Het feit dat *Kuifje in Zwitserland* wel in Nederland mocht uitkomen heeft de gemoederen in Gent zo verhit dat Hergé wordt voorgesteld als een van pornoblaadjes smikkelen vies oud baasje (op de voorplaat door Kuifje betrap met de blaadjes Neuk, Kreun, Glij, Klit en Pomp), Kuifje als antisemiet (in het eerste deel van de strip *Kuifje in Holland* door D'Arcosta en Pieter Jans) en op zoek naar de betekenis van het woord 'kut' (in de strip *Kuifje in Parijs* door Knut). Het editoriaal van Bucquoy en bijdragen van Marcel W. en Willy Smeers voegen daar nog het nodige aan toe. Men is dus duidelijk boos in België en dat zijn ze daar op een heel andere manier dan hier. Laten we hopen dat er daardoor geen einde komt aan het overige stripwerk in *Spetters* van Pirana, Marver, Picha, Druillet, Pjotr en Meynen, Munoz en Sampayo, Knut, Crepax, enz. Nummer 7 kost in de winkel f 6,50 (abonnement van 12 nummers f 55,—). Inlichtingen: Veldstraat 23, 9000 Gent.

UITGEVERIJEN

MAGIC-STRIP

Nieuw en heel bijzonder bij deze Brusselse uitgever/stripzaak is de portfolio *Express*, gerealiseerd door François Schuiten en Claude Renard: 9 fraaie platen (27 x 37 cm) in een genummerde oplage van 999 stuks per set voor 1400 Belgische franken. Voorts verscheen een bundeling van 5 korte verhalen, nooit eerder in boekvorm van Chevalier Ardent (De Koene Ridder) van François Craenhals onder de titel *Sang de boeuf*, gebonden en vierkleuren, prijs onbekend. Binnenkort te verschijnen de nieuwe reeks La collection Atomium

met werk van Chaland, Cornillon, Serge Clerc. In januari verschijnt de uitgave *Neuvième Rêve* nr. 4, met stripwerk van nog onbekende talenten, geredigeerd door Schuiten en Renard.

MONDRIA

Daar de boekenweek dit jaar in het teken van Marten Toonder zal staan heeft uitgeverij Mondria besloten om *Panda* boekjes in de periode van 15 maart tot 15 april in prijs te verlagen van f 9,90 tot f 4,95.

Het voorjaarsprogramma van deze uitgeverij ziet er weer indrukwekkend uit. In de serie cartoonboeken verschijnt *Kerkelijke Humor* van de Engelse tekenaar Brian Bagnall. Prijs: f 9,90.

Het vierde deel in de Koning Hollewijn serie is getiteld *Koning Hollewijn en de Tijdreiziger*. Deze paperback zal f 18,90 gaan kosten.

In de Mondria zwartwit reeks vier nieuwe delen. Hugues/Vulliez – *De grote hond*. Over een testexplosie van een atoombom. Giardino – *De Valstrik*. Avontuur met detective Sam Pezzo. Bouchard – *De Duivelskapel*. Mensen sterven op verklaarbare wijze. Panebarco – *Lou Baker en het zaad van Olympus*. Een persiflage op de Amerikaanse detectivefilm. Alle vier de albums zijn uitgevoerd in een harde kaft en zullen f 19,50 gaan kosten.

God, zijn dochter en de mens is een alternatief scheppingsverhaal, getekend door Michel Faure en loopt anders af dan sommigen uit de Bijbel gewend zijn. Gebonden uitgave, geheel in kleur. Prijs: f 19,50.

Kuifje-Omnibus deel 7 bevat deze keer drie verhalen (De Zwarte Rotzen, Kuifje in Amerika en De Zaak Zonnebloem) en zal f 24,90 gaan kosten.

Royet – *De weg liep dood*. Over een moordenaar in Parijs. Normale editie: f 6,25, gebonden uitgave: f 14,90.

In de serie Schipbreuk in de tijd verschijnt het achtste deel: *Ortho-Menta's*. De normale uitvoering gaat f 6,95 kosten en de geboden f 14,90. In de reeks *De Jacopootjes*

van Floch en Tournès verschijnt als deel drie *De Jacopootjes en de wilde hengst*. Ook deze keer weer met een normale uitvoering als met een harde kaft.

En het houdt maar niet op. In de reeks *Freddy Joubert, Detective*, van Rossi en Filippini verschijnt als deel twee *Ontvoering op het witte doek* en in de serie *Bastos en Zakousky*, van Corteggiani en Tranchand, het album *Het Sneeuw-kasteel*. Beide albums gaan normaal f 6,25 en stijf f 14,90 kosten. *Koraaleiland Taboe* van Aigre en Sylli is het vervolg op het eerder bij Mondria uitgekomen album *De wraak van Tiki*. Slap: f 6,25, stijf f 14,90. Van de Franse tekenaar Jérónation verschijnt *Tussen schaduw en licht*. Het verhaal van een meisje uit de 20e eeuw, die ontdekt dat zij als prinses in het oude Egypte heeft geleefd; 64 bladzijden in kleur. De normale editie gaat f 9,90 kosten en de gebonden editie f 19,50.

Alle genoemde albums zullen in de komende 2 à 3 maanden gaan verschijnen.

PAUL RIJPERMAN

Al weer geruime tijd geleden zijn bij uitgeverij Paul Rijperman verschenen: *De Zilveren Vlam* van Cuvelier, *De Spookterp* van Craenhals (een bundeling korte verhalen van de Koene Ridder die niet eerder in boekvorm zijn verschenen) en *Sandy en Hoppy deel 17*. Verder staan aangekondigd *Het Stralende Schild* en *De Kruisridder zonder naam*, beiden van Cuvelier. Voor de prijs van f 12,90 per deel brengt Rijperman verder drie deeltjes in de *Buldogreeks*, een serie met werk van bekende Franse tekenaars als Yves Chaland, Luc Cornillon en Serge Clerc. De boekjes krijgen een bijzondere uitvoering: klein formaat (16 x 25 cm), een harde kaft en een ouderwetse linnen rug.

LOMBARD

Ook Lombard brengt in het tweede kwartaal weer een aantal albums op de markt.

Van de tekenaar Schetter verschijnt in de reeks *Historische verhalen* het album *De grote Wereldbrand*. Het verhaal van de tweede wereldoorlog in stripvorm. Dit album telt 76 pagina's, heeft een harde kaft en gaat f 16,50 kosten. In de serie *Verhalen en Legenden* verschijnt als tweede deel het album *De Toverkol* van Servais: 9 korte verhalen over magie en hekserij. Ook dit album telt 76 pagina's en gaat f 16,50 kosten. De derde luxe reeks van Lombard, de *Collectie Kaleidoscoop* wordt uitgebreid met het vierde deel, *Knip-oogje deel 2*, door Ernst; 56 cartoons op groot formaat. Dit album telt 56 pagina's en gaat f 15,95 kosten. In de normale albumreeks, die f 6,25 gaat kosten, verschijnen: Mr. Magellan nummer 3 – *IJsbergen in de woestijn*, door Geri en

Duchâteau. De poorten naar het rijk van droom en fantasie worden opengegooid. Barelli nummer 3 – *Barelli en Nusa Penida deel 1*, door Bob de Moor. Na de luxe uitgave door uitgeverij Paul Rijperman, nu dus een uitgave voor de normale prijs.

Chlorophyl deel 6 – *De terugkeer van Chlorophyl*, door Machérot. Bob Morane deel 14 – *De Krijgers van de gele schaduw*, door Coria en Vernes. Dit album is eerder door Semic Press uitgegeven.

Tenslotte nog een paar herdrukken bij Lombard: Rozebottel deel 6 – *Een vogel vloog verloren*, Rozebottel deel 7 – *De driedelige spiegel*, Comanche deel 8 – *De Sheriffs* en Jugurtha deel 7 – *De Chinese Muur*.

UITGEVERIJ DUPUIS

In het tweede kwartaal van 1982 brengt uitgeverij dupuis maar liefst zeventien nieuwe albums op de markt.

In de week van 29 maart verschijnen *De zwaardvechter met het masker* (Timoer nummer 7) van Sirius, *Snoesje vliegt weg* (Snoesje nummer 5) van Deliège en Machérot, *De witte Egyptenaar* (Papyrus nummer 5) van De Gieter en *De vreemde plaag*, het 24ste deel van

de populaire serie *Ouwe Niek*. In dit album worden *Ouwe Niek* en *Zwartbaard* door de admiraliteit op pad gestuurd om te onderzoeken hoe het mogelijk is dat de drie modernste schepen van de koning in korte tijd en zonder aanwijsbare reden met bemanning en al zijn vergaan. In de reeks *Geschiedenis in beeldverhalen* verschijnt in dezelfde week het derde en laatste deel van de *Surcouf*-trilogie, getiteld *De laatste Vrijbuiters*. Deze door Charlier geschreven en Hubinon getekende biografie is tussen 1949 en 1952 verschenen in het weekblad *Robbedoes* en later in album uitgegeven, maar al zo'n vijftientig jaar uitverkocht.

In de week van 3 mei verschijnen *Een genietend Genie* (Geniale Olivier nummer 10) van Devos, volgens de uitgever een 'must' voor allen die strips liefhebben en die zich

ophouden buiten de psychiatrische inrichting!

De Krobbels in het kasteel (De Krobbels nummer 3) van Deliège, *De gele dood* (Jess Long nummer 7) van Piroton, *Maak je niet druk*, een herdruk van het tweede Bram Jager verhaal, *De piraten komen*, de eerste Ouwe Niek herdrukt en in serie *Het beste uit Robbedoes* verschijnt als zevende deel *Witte Helm*, een herdruk van het klassieke verhaal van Jijé.

In de week van 7 juni verschijnen *Het goud van de 'Oostenwind'* (Flip Flink deel 12) van Paape en Charlier, *De gevangenen van de tijd* (De Mini-Mensjes deel 13) door Seron, *El Zopilote*, een herdruk van een Jerry Spring verhaal door Jijé, *The David* (De Blauwbloezen nummer 19) van Lambil en Cauvin, *Toontje ontspoord* (Jantje en Carina deel 2) van Tabary en als laatste album brengt Dupuis in dit tweede kwartaal zoals gebruikelijk weer een Robbedoes-verzamalbum op de markt, het 161ste alweer. Prijs van dit album is f 15,—, de andere albums gaan f 6,25 kosten.

LOTUS

Uitgeverij Lotus, bekend van de strips van Wolinski en Reiser, is onlangs failliet verklaard. Dit betekent dat de aangekondigde albums van Wolinski (*Krisis, hoeze krisis*), Podulka (*De Salon*), Pichon (*Hoezo*) en Reiser (*Fantask*) niet meer zullen gaan verschijnen. Misschien dat een andere uitgever de boeken opneemt want niet de stripuutgaven van Lotus waren de oorzaak van het faillissement, maar de afdeling kinderboeken.

DRUKWERK

Per ingang van 15 februari is uitgeverij Yendor gestopt met het verspreiden van stripuutgaven. Alle fondsen die door Yendor werden verspreid (zoals Paul Rijperman, Brabantia Nostra, Semic Press, Michel Deligne en natuurlijk het Yendor fonds) worden vanaf die datum door *Drukwerk* overgenomen, waarmee genoemde firma zich een gigant mag noemen op het gebied van het verspreiden van stripverhalen, daar zij de fondsen van Mondria, Panda, Casterman en enkele anderen reeds verspreide, plus het nodige deed aan import vanuit Frankrijk en Amerika.

En, alsof dit nog niet genoeg is, werd onlangs de afdeling *Drukwerk België* opgericht, die de verspreiding van stripuutgaven aan de stripspecialisten in België zal gaan verzorgen.

Beide firma's houden hun klanten op de hoogte door middel van *Drukwerk's Nieuwsblad* (waarin opgenomen 'De Nieuwe Gazet'), een regelmatig verschijnend krantje met stripnieuws en informatie omtrent nieuw te verschijnen stripuutgaven. In nummer tien van deze uitgave laten we dat het reeds lange tijd aan-

gekondigde nieuwe stripblad van uitgeverij *Panda* in september op de markt zal gaan verschijnen. De titel van het blad is *Stripblad* en het zal op 52 pagina's gaan tellen, waarvan 16 in kleur. Het blad moet maandelijks gaan verschijnen en zal een voor Nederland nieuwe stripserie's gaan bevatten. Klapstuk van het geheel moet een nieuw verhaal van *Eric de Noorman* worden, dat Hans Kresse momenteel speciaal voor *Panda* aan het maken is.

Naast het importeren en verspreiden van strips geeft Drukwerk ook zelf uit. Onlangs verscheen het boek *De Zaak Kuifje*, geschreven door Frits Oppenoorth. In dit boek zijn de hoofdrolspelers beschreven in de processen die in België en in Nederland werden gevoerd over het parodistische stripverhaal *De Avonturen van Kuifje in Zwitserland*. Ook zijn de dagvaarding, depleitaantekeningen en de gerechtelijke uitspraak van het Amsterdamse proces hierin opgenomen. Zowel aan Kuifje als aan het recht is aandacht besteed. Het boek telt 96 pagina's en kost f 15,—.

Binnenkort gaat verschijnen (of is reeds verschenen) *Gustavo tegen de Kernenergie* van de Spaanse tekenaar Max. Een verhaal over de strijd van een aantal jongeren tegen een kerncentrale, dat oorspronkelijk verscheen in het Spaanse tijdschrift *El Vibora*. Het album telt 48 pagina's en zal zo'n f 12,50 gaan kosten.

Aangekondigd bij *Drukwerk* staat dan nog het album *Whisky's Dreams* van de Franse tekenaar Claeys. Avonturen van de privé-detective Jonathan Follisburly, fors beladen met mannelijke en vrouwelijke erotiek. Het geheel telt 68 pagina's en zal f 19,50 gaan kosten. Het reeds lange tijd aangekondigde boek *Peter Pontiacs Greatest Hits* is (voorlopig?) definitief van de baan wegens chaotische, 'met die jongen valt niet te werken' omstandigheden.

Drukwerk's tijdschrift *Talent* zal voortaan geproduceerd gaan worden door de stichting *Beeldspraak* uit Nijmegen. Het blad zal voornamelijk werk van (debuterende) Nederlandse tekenaars gaan bevatten en voorlopig eens per 3 maanden gaan verschijnen.

CASTERMAN

Bij Casterman zal in maart in langverwachte Nederlandse versie van *HP en Guiseppe Bergman*, van Milo Manara, gaan verschijnen. De prijs voor dit lijvige boekwerk bedraagt f 16,90. In navolging van (*A Suivre*) worden nu ook de nummers van *Wordt Vervolgd* in verzamelalbums gebundeld. Nummer 1 bevat de nummers 1 t/m 5 en zal f 24,90 gaan kosten.

Verder staan bij Casterman de volgende albums gepland voor de komende weken: *Kwik en Flupke* nummer 6, *Yakari* nummer 8, *De vier helden* nummer 18, *De koene ridder* nummer 14, *Segur* nummer 9, *Cori* nummer 3, *Indianenreeks* nummer 9, *Tom Doeloe* nummer 3, *Diogenes* nummer 3 en *Kapitein Ketchup* nummer 3. Alle genoemde albums zullen f 6,25 gaan kosten.

CENTRIPRESS

Als eerste uitgever in Nederland durft Centripres het aan om in Frankrijk uitermate populaire strips van *Frank Margerin* uit te gaan brengen. *Stem Rocky* is het eerste deel dat in het tweede kwartaal van 1982 zal gaan verschijnen. Het album is geheel in kleur, heeft een harde kaft en kost slechts f 11,90.

Verder staan bij Centripres aangekondigd deel 9 uit de Avonturierreeks *Massamoord op de Filipijnen* van Ivo Milazzo (harde kaft, prijs: f 14,90), twee nieuwe albums van *De verbijsterende Hulk* (f 6,25 per deel) en nummer 11 uit de Spiderman-reeks — *Een doorkist voor Spiderman*. Ook dit album gaat f 6,25 kosten.

PLASTIC

Plastic maakt deel uit van uitgeverij Kopub en brengt in april van dit jaar het tweede deel van *Andy Gang* (Chantal Montellier) op de markt. De titel van dit album is *De Moordenaar van de Marne* en is, in tegenstelling tot het door Yendor uitgegeven eerste deel van *Andy Gang*, één compleet verhaal. Plastic zal zich beperken tot het uitgeven van slechts enkele stripverhalen per jaar (voor het najaar staat het derde deel van *Andy Gang* gepland) en houdt zich verder bezig met het importeren van luxe foto- en kunstboeken.

BRABANTIA NOSTRA

De Lustige Kapoentjes is het eerste deel van een nieuwe serie stripalbums in luxe hardcover-uitvoering die Brabantia Nostra, de uitgever van de Ciso-albums op de markt brengt. Het gaat hier om de *Bob de Moor Reeks*, een serie waarin naast de *Lustige Kapoentjes* ook figuren als *Hobbel en Sobbel*, *Bart de Scheepjongen*, *Willem de Vrijbuit*, *De Dodende Wolk*, *Tim en Tom* en *Bloske en Zwik* zullen gaan verschijnen.

Dit eerste deel heeft een voorwoord

van Hergé, bevat 64 pagina's en kost f 29,75

OBERON

Bij uitgeverij Oberon zullen de volgende stripalbums verschijnen:

Week van 1 maart:

Olac de gladiator Deel 7 — *Tarquin de tiran*.

Week van 8 maart:

Tom Poes Deel 21 — *Tom Poes en de zwarte sluiper*

Archie Deel 6 — *De ijsgeesten*.

Frank Hampson — *In die dagen in Judea...* Het verhaal van Jezus van Nazareth. Dit verhaal heeft in de vijftig jaren in het tijdschrift *Eagle* gestaan. Luxe uitgave. Prijs: f 17,95.

Week van 15 maart:

Flippie Flink Deel 7. Het eerste album van deze uitgeslapen soldaat met één lang verhaal.

Walhall Deel 3 — *Het uur van odin*.

Tina topstrip Deel 39 — *Tina en de pop*.

Donald Duck Deel 24 — *Donald Duck als walskoning*.

Week van 22 maart:

Olivier Blunder Deel 20 — *Dubbelgangers*. Het twintigste album alweer van deze populaire serie, dat dit keer geen korte grappen maar één compleet verhaal bevat. Olivier Blunder krijgt te maken met twee dubbelgangers. De ene is best wel aardig, maar die ANDERE! Het blijkt een gemene gangster te zijn, die zijn gelijkenis met zijn dubbelganger op misdadige wijze misbruikt.

Anita Jofelalbums Deel 1 — *De indringster*

Goofy Deel 7 — *Goofy als Koning Arthur*.

Week van 29 maart:

Eppo Deel 5 — *Eppo aan de rol*.

Groot Tina Lenteboek. Prijs: f 7,50
Auteursreeks Deel 11 — *Caza: Zachtjes met de bureu*. Negen harde verhalen, waarin flatneuroses en burengerucht een hoofdrol spelen van de tekenaar Caza, die tot één van Frankrijk's besten gerekend wordt.

Luxe uitgave met harde kaft. Prijs: f 10,50

Week van 5 april:

Agent 327 deel 10 — *Drie Avonturen*, Martin Lodewijk. Drie korte verhalen van de Agent, waarbij het laatste verhaal extra opvalt omdat het gemaakt is naar aanleiding van een Duitse speelfilm die omstreeks Pasen in ons land in roulatie wordt gebracht.

Storm deel 8 *Stad der Verdoemen*, door Don Lawrence. Storm en Roodhaar beginnen aan een riskante tocht naar het continent Antarctica.

In de reeks Vrolijke verhalen uit Donald Duck verschijnt in deze week het vierde deel: *Kleine Hiawatha*.

Auteursreeks deel 12 — *Moebius/Jodorowsky: De Incal van het licht*. Privé-detective John

Difoor raakt steeds meer verstrikt in de strijd om de Incal, vermoedelijk de drager van alle zuivere, kosmische krachten. Hardcovereditie. Prijs: f 10,50.

Week van 12 april:

Tina Topstrip deel 40 — *Maartje en het Ganzemeisje*, door Piet Wijs. Wondersloffers van Sjake deel 15 — *Ruben Rovers*, door Baker en Gilat.

Tijger deel 2 door Bud Blake.

De drie Caballeros, een verhaal uit het weekblad *Donald Duck* met Donald in de hoofdrol.

Week van 19 april:

Oscar en Isodoor deel 7 — *De strijd tegen de Maandraken*. Het zevende album alweer in deze serie met het vierkante formaat. Behalve als illegale uitgave is dit verhaal nog nooit eerder als album in Nederland gepubliceerd. Prijs: f 7,25.

Stef Aroba deel 7 — *De Straflaanet*, door Bert Bus en Kees Vuik. Stef en Jim moeten in actie komen als Shira naar de strafplaneet Toel wordt verbannen.

Week van 26 april:

Donald duck deel 23 — *Donald Duck als sheriff*.

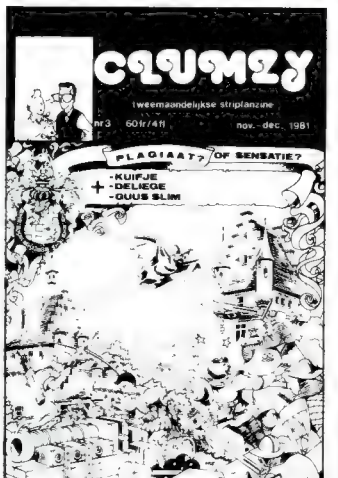
De Familie Achterop deel 8. Malle dingen uit het leven van deze Amerikaanse 'Familie Doorsnee'.

Tina Dubbeldik Superalbum deel 6, met drie complete verhalen. Prijs: f 8,50. Tenzij anders vermeld kosten alle albums f 6,55.

VAKBLADEN

CLUMZY

In *Clumzy* nr. 3 een interview met Pol Delège met herdruk van het verhaal *Super Klos*, een artikel over overeenkomsten tussen de roman *Erwin van Joyce & Co* en *De zwarte Rotsen* van Hergé (herdruk uit *Wereld Nonsens* nr. 3), een bijdrage over Tillieux met herdruk het zeldzame Guus Slimverhaal *De verloren steeg*, over de Strip-2-daagse en over het Vandersteenplagiat (een uiterst zwakke en rancuneuze verdediging van Vandersteen, waarin Möhlmann nota bene van geldzucht beschuldigd wordt, jammer

en beneden peil). Verder uiteraard nieuws en amateurstripwerk van Bert Wagendorp/Beuke Klomp en Jag. Losse nummer f4,—, jaarabonnement (6 nummers) f23,—. Betalingen via bankrekening ASLK 001-1093965-75 op naam van Clumzy-Lier, inlichtingen: Ringenhofweg 67 te 2500 Lier (België).

COMIC FORUM

In *Comic Forum* nr. 12 uitgebreid aandacht voor Popeye naar aanleiding van de nieuwste film, Arturo Del Castillo met een herdruk van *John Kendall* en voorts de herdruk *Roland* ('Die Wette') van Craenhals, een bijdrage over Ernst Havlik, Conan en een nieuwe aflevering over zondagsbijlagen in de reeks Geschiedenis van het beeldverhaal. Prijs DM6,— (64 blzz.): inlichtingen op Postfach 125, A-1013 Wien. Voor 1982 kondigt *Comic Forum* aan 4 afleveringen van elk 80 bladzijden met kleurenkatern met als zwaartepunten of thema Detective- en avonturenstrips de Spirit, Luc Orient en Hermann.

STRIP PERS

In Nummer 37 aandacht voor Robert van der Kroft met een herdruk van zijn Sinterklaasstrip uit *Pep* nr. 48 (1974). Voorts nieuws, aankondigingen en besprekinkjes. Prijs per nummer f3,20, een abonnement voor 6 nummers kost f16,20 en is te verkrijgen door overmaking van dit bedrag op postgiro 4245498 tnv. P.H.T. Crapels, Julianastraat 11, 6433 GA Hoensbroek.

INFOBLAD STRIPGILDE

In nr. 9 van de derde jaargang (let op: sekretariaat voortaan op de Draakplaats 2 te 2000 Antwerpen) allerlei over belastingen, erfenissen, beurzen, stripdokumentatie en gehouden of te houden bijeenkomsten. In de rubriek 'Wie zoekt' vraagt de scenarist Jacques Bakker, Tweelingenstraat 88 te 2000 Antwerpen om tekenaars, maar voor het overige moeten we u, stripauteurs, verwijzen naar het vermelde sekretariaat omdat de in het *Infoblad* verzamelde informatie strikt vertrouwelijk is.

SARJAINFO

Nummer 32 is gewijd aan het 10-jarig bestaan van het Finse Stripschap met o.a. een index op de tot nu toe verschenen nummers, voorts aan de produktieve Finse tekenaar Jorma Pitkänen (JOPE) en aan het feit dat dit jaar voor het eerst Pogo en Kraay Kat in het Fins uitgebracht worden. Inlichtingen: Suomen Sarjakuvaseura PL 927, 00101 Helsinki 10.

HOP!

In het dubbelnummer 26/27 van het Franse *Hop!* 64 blzz., FF 18.—) aandacht D. Laborne met een herdruk uit 1946/47 van *Lariflette*

maître de l'école, voor A. Liquois met een herdruk van zijn strip *Satanax dans Bataille de Géants* uit 1948 en voorts nog bijdragen over Uderzo met herdruk van de strip *Le grans Boudtchou* (Benjamin et Benjamine). Veel strips dit keer, maar ook heel interessante.

SIGNALEMENT

/-/ Uitgeverij Panda heeft de strip *Del Gadito* van Paul Teng naar Duitsland weten door te verkopen /-/ Peter de Smet is na jaren lang gewerkt te hebben voor *Pep* en nu *Eppo* overgestapt naar het blad *Robbedoes* /-/ Het staat vast dat hij daar De Generaal voortzet, maar er gaat in *Robbedoes* ook een nieuwe strip beginnen /-/ Lo Hartog van Banda is voor Morris bezig met een lang Lucky Luke-verhaal /-/ In het literaire tijdschrift *Tirade* nr. 271 speciaal over W. F. Hermans is op blz. 694-700 een bijdrage van Anton Hermus opgenomen met als titel 'Hermans met een Kuifje, heel uit de verte' /-/ Zoals bekend heeft Hermans het niet zo op Kuifje, een reden voor Hermus om hem jaren hinderlijk te volgen en bestoken met post. Hij geeft hier een triomfantelijk verslag van /-/ Binnenkort het nieuwe Jugurtha-verhaal *Makounda* door Franz en Vernal in *Kuifje*-weekblad /-/ In het krakerspunkblad *Riezistuns* nr. 2 strip-persiflages met Kuifje, Sjors en Sjimie /-/ Leuk voor de verzamelaar en tegelijkertijd een dosis alternatieve informatie en punkart: inlichtingen Joost Bos, Europaweg 2a, Vleuten, prijs f1,50 /-/ De nogal pijnlijk verlopen én geënsceeneerde bestuursverkiezingen van Het Stripschap in december te Amsterdam bewezen weer eens dat het leuk is om spelletjes te spelen (voor de indieners van tegenkandidaat Joost Timp), maar minder leuk om daar de konsekwenties uit te trekken /-/ Niet leuk eigenlijk voor Timp die daar het slachtoffer van werd /-/ Dat realiseerden we ons eens temeer toen we bijgaande jeugdfoto van Timp in handen kregen (zie overigens ook *Postriptum* op blz. 34) /-/

STRIPWINKEL GUUST

IN- EN VERKOOP VAN STRIPVERHALEN

**Torenpassage
Breda 076-134153**

GEOPEND: MAANDAG: 13.00 - 18.00 UUR.
DI. T/M ZA: 11.00 - 18.00 UUR.
DONDERDAG TOT 21.00 UUR.

STRIPWINKEL ★ ★ ★ SJORS

SCHEFFERSPLEIN, DORDRECHT
078-142012
GEOPEND VAN 11.00 UUR T/M 17.30 UUR
ZATERDAGS DE GEHELE DAG
IN & VERKOOP VAN STRIPVERHALEN.
TEVENS ANTIQUARIAAT.

De Stripschappagina

MEDEDELINGEN, BERICHTEN & AANBIEDINGEN

Postbus 11335,
1001 GH Amsterdam

LEDENSERVICE

De Lijn

Nico Noordermeer gaat onverdroten voort met het uitbouwen van zijn 'catalogus van het Nederlandse beeldverhaal'. Het jongste resultaat:

Gloria van Goes deel 3. Het derde en laatste deel van deze stripserie van de hand van Piet Wijn. Op A-4 formaat en net als alle albums van deze uitgever in prachtige zwart-wit druk. Prijs f 9,90.

Ook de eerste twee delen zijn nog leverbaar via de ledenservice.

Andere recente uitgaven van De Lijn:

Piloot Storm, delen 2 en 3. In deel 2: Gevleugelde avonturen en Het dak van de wereld (1e episode). In deel 3 de 2e episode van Het dak van de wereld. Stripklassiek uit de vijftiger jaren van de hand van Henk Sprenger, in het vertrouwde oblong-formaat. Prijs per deel: f 11,90. Ook deel 1 is nog verkrijgbaar.

Frank de vliegende Hollander deel 4: Gevangenen van het oerwoud. Tekeningen: Piet Wijn, tekst: Evert Werkman. f 9,90.

Mondria

In de Hollewijn-serie van uitgeverij Mondria is het derde deel verschenen: Koning Hollewijn en het anders-wezen.

Het bevat de verhalen Het anders-wezen en De vriend (HV 20 en 21). Met kleurenomslag, f 19,50.

Ook verkrijgbaar zijn:

Koning Hollewijn als gezant (HV 16 en 17)

Koning Hollewijn bezoekt Voorland (HV 18 en 19).

Oberon

Bij de Ledenservice verkrijgbaar: Storm deel 5: De strijd om de aarde, met harde koft: f 9,90.

Gekartonnerde edities van De Generaal: De erfenis van Oom Jules/Revolutie in San Cochabamba (deel 7) en De Generaal geeft 'm van katoen (deel 8). Peter de Smets geheel eigen humor met als motto: de wereld gaat aan strips ten onder en dat voor f 9,90 per deel.

En verder...

Café Welwezen! Door Adriaan Soetenbroek, in eigen beheer uitgegeven. 52 strips, eerder verschenen in het Welzijnsweekblad, over de problemen die het welzijnswerk met zich meebrengt in een dolgedraaide maatschappij als de onze. Extra leuk voor liefhebbers van woordspelingen.

Perfekt gedrukt, met vierkleuren-koft. Prijs f 12,50

Frankie's handel en wandel. Tien korte stripverhaaltjes volgens de Hollandse school (tekst onder de plaatjes) van de hand van Walthier Eijkelestam (tekeningen) en Willem Grezel (tekst). Anekdotische vertellingen over een zwerver, gebaseerd op waar gebeurde verhalen. Een Gronings kuriosum, vol Groningse humor. f 4,75.

Strips, voer voor luie lezers? door Lenze L. Bouwers, uitgegeven bij De Vuurbaak in de serie Kleinbeeldcahiers. Inleiding tot het beeldverhaal, speciaal voor het onderwijs, met vragen en opdrachten en met als thema: Zijn strips waardevrij? Een kijkje naar binnen door een 'outsider'. 56 pagina's, f 8,50.

De aanbiedingen van de ledenservice kunt u verkrijgen door het overmaken van het verschuldigde bedrag op postgiro 3291121 t.n.v. Het stripschap Ledenservice, postbus 11335, 1001 GH Amsterdam.

I.v.m. portkosten minimaal 2 albums per keer bestellen a.u.b. Leden van Het Stripschap genieten de gebruikelijke voordelen.

Striptentoonstellingen Ruilbeurs

Van 27 maart tot 23 april 1982 zal

in de Kunstruimte te Heerenveen een striptentoonstelling van Piet Wijn te bewonderen zijn. Nico Noordermeer heeft de tentoonstelling fiks vergroot en wij citeren uit de nieuwsbrief:

Ter gelegenheid van dit voor Friesland kloeke stripgebeuren heeft Het Stripschap besloten een stripbeurs vast te knopen aan de start van de tentoonstelling. Op zaterdag 27 maart vanaf 10.00 uur tot 17.00 uur organiseren wij deze beurs in 'Gebouw bij de Europalaan', Europalaan te Heerenveen. Ruilen, uitwisselen, praten over strips, het kan allemaal. Kom naar Heerenveen. Een aantal striptekenaars zal aanwezig zijn en dus kunt u in redelijk rustige omgeving met ze converseren. Op 'twee minuten lopen' wordt 's middags de tentoonstelling geopend. Gezien de inmiddels getoonde Friese belangstelling belooft het geanimeerd druk te worden op de eerste Stripschapbeurs van 1982!

Strip-3-daagse

Midden in de winter denkt nog niemand aan september. Maar op 17, 18 en 19 september gaat de Strip-3-daagse van start. Drie dagen, omdat we ruimte willen geven aan de leden, onderling converseren en

ruilen, aan de niet-leden die willen komen, aan iedereen die Het Turfschip in Breda in wil. Het gebeuren belooft dit jaar een internationaal tintje te krijgen. Een Belgisch-Franse en een Engelse striptekenaars-delegatie staan op de lijst van enthousiaste deelnemers. Daarnaast belooft de Nederlandse stripwereld weer in volle omvang aanwezig te zijn.

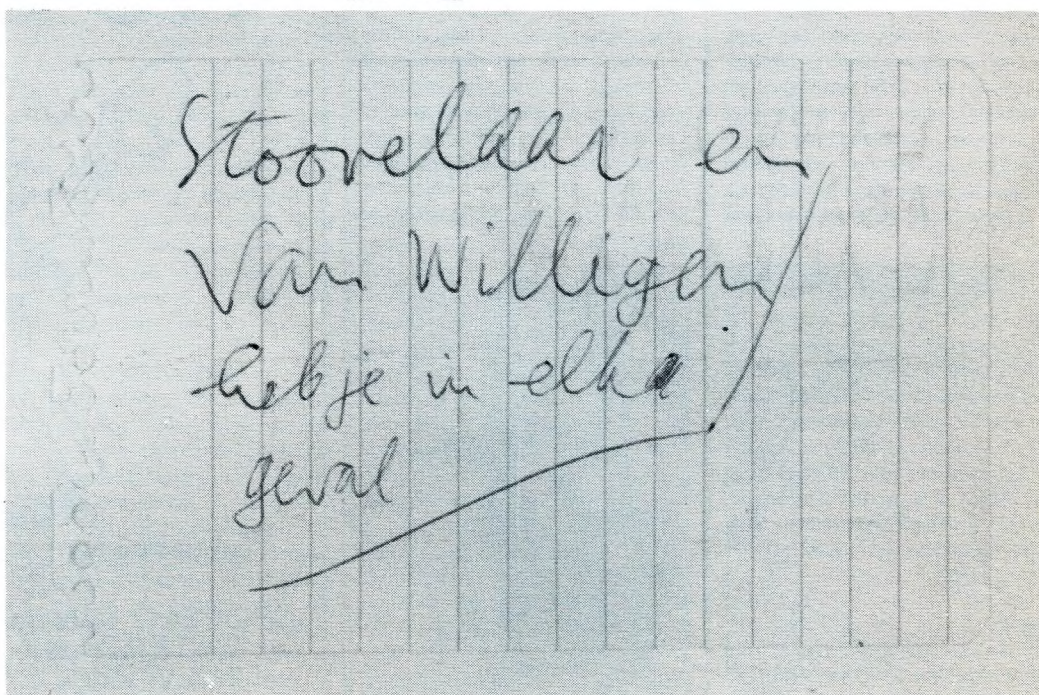
Om nu in die drukte lucht te scheppen voor de echte liefhebber, het Stripschaplid, zal de vrijdag anders dan de andere dagen worden. Een conventie-dag met wat meer gepropt, goed voor de onderlinge contacten en 's avonds de start van de beurs. Zo overdag is het mogelijk weer eens 'onder de leden' te zijn, tekenars te ontmoeten, bijzondere en verfijnde 'stripteken-dingen' te doen of te laten zien.

Zaterdag en zondag zullen wel hollen en stilstaan worden. Stripschap-prijsuitreiking 1982, theater, wandtekenen, geanimeerde live-interviews etc.

Even in de agenda zetten: 17, 18 en 19 september: Strip-3-daagse.

Postriptum

(De Meervaart, 13 december 1981)

STRIPWINKELGIDS

'PLATENBAR-STRIPWINKEL LEO'

Lange Kerkstraat 32
4461 JJ Goes, telefoon 01100-13194

STRIPWINKEL GUUST

In- en verkoop
van stripverhalen

Torenpassage Breda, tel. 076-134153.
Geopend: maandag: 13.00-18.00 uur. Di t/m
za: 11.00-18.00 uur. Donderdag tot 21.00 uur.

de Jacobijn

JACOBIJNESTRAAT 10
HAARLEM
TEL. 023-320782

EÉRSTE
HAARLEMSE
STRIPWINKEL!

DE LEKTUURHAL

*GESPECIALISEERD IN STRIPS

LEEUWARDEN
OUD KELDERS 10
05100-30756

HARTJE SHEEK
NIVEBURGSTR. 3
05150-15510

HEERENVEEN
DRACHT 100 05130-25092

RICHARD

Rombout-Hogerbeetsstraat 78,
Amsterdam, tel. 020-842923.

STRIP ANTIQUARIAAT + STRIPGALERIE PANDA

Frederikstraat 955-959
2514 LJ 's-Gravenhage,
telefoon 070-635950*

geopend di t/m vr van 12 tot 6 uur; zaterdag
van 11 tot 5 uur

030-311461 's maandags gesloten

LAMBIEK

Kerkstraat 78, Amsterdam,
telefoon 020-267543

Nu ook een STRIPSPECIAALZAAK

in Vlissingen
met de meest uitgebreide kollektie
strips, ook Frans-Engelstalige.

GRAMM. STRIPS 76
DE STRIPWINKEL
Paul Krugerstraat 146-148
4381 WK Vlissingen, 01184-17054

Antiquariaat Nillco oude strips en boeken

Nieuwlandstraat 23, Tilburg
013-431229 - 3 min. v. station

di.-wo.-vr. 12-6, do. 12-9, zat. 11-5

Stripwinkel 'Ombrosius' Amsterdam
Oostenburgergracht 69, 020-224680
Gesp. in stripweekbladen.
Molukkenstraat 86, 020-945969
gesp. in Ned. en Eng. Comics
Ook een uitgebreid Antiquariaat.

STRIPWINKEL DUMPIE

Nieuwe Rijn 18, Leiden, tel. 071-126404

BESLIST DE GOEDKOOPSTE MET ANTIQUARISCHE PRIJZEN!!

(meestal niet meer dan 60% van de
catalogus prijs)

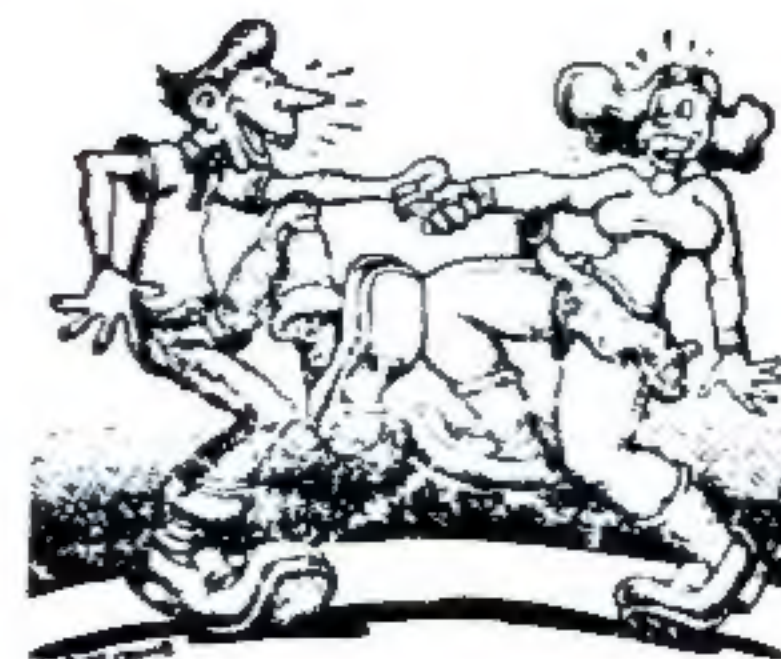

STRIPWINKEL KAPTEIJW ROB

2^e EGELANTERSDWARSSTRAAT 8,
1015 SC AMSTERDAM.
TEL. 020-22.38.69
(*s maandags gesloten)

DE NOORMAN

lange
hezelstr 113
nymegen
071-226146

heuvelstr
103-4
tilburg
013-358319

Broerenstraat 4,
Arnhem, tel. 085-431398

P.G. Hermans

STRIP- EN LECTUURSHOP/ SHOPPINGCENTER

Oudegracht 136, hoek Vinkenburgstraat
Utrecht, telefoon 030-334357

De grootste in Utrecht

Boektiëk 37

Zeestraat 37, Beverwijk,
telefoon 02510-23113

Openingstijden maandag tot vrijdag 10 tot
6 uur, zaterdag 10 tot 5 uur.

STRIPWINKEL STORS

SCHEFFERSPLEIN, DORDRECHT
078-142012
DAGELIJKS GEOPEND VAN 11.00
UUR 's ocht. 17.30 UUR
ZATERDAGS DE GEHELE DAG
IN & VERKOOP VAN STRIPVERHALEN
TEVENS ANTIQUARIAAT.

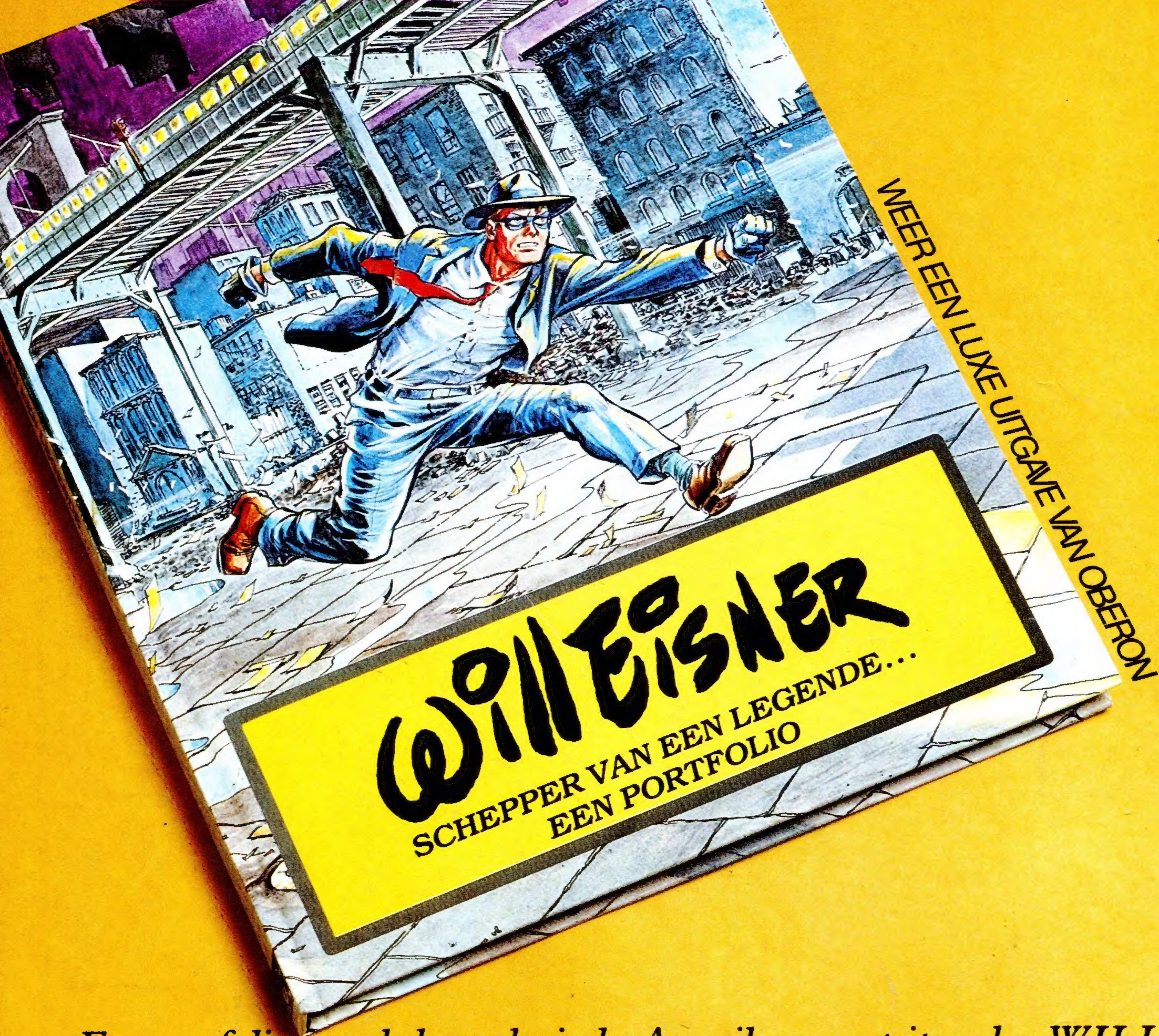
STRIPS
SCIENCE FICTION
COMICS
ARTBOOKS
PORTFOLIO'S

FANTASTIC VISIONS

SLAAK 18 3061 CS ROTTERDAM Tel. 010-331710

Zojuist verschenen:

THE SPIRIT

Een portfolio van de legendarische Amerikaanse stripmaker WILL EISNER. Deze luxe editie bevat enkele korte verhalen, 'n aantal van de beste coverillustraties, zijn indrukwekkende "City"-cyclus en beschouwingen over Eisners leven en werk.

Dit buitengewoon fraaie album in kleur heeft een harde kapt, is gedrukt op mooi kunstdrukpapier en telt 110 pagina's.

Verkrijgbaar bij uw stripspeciaalzaak

f 29,95